

KAITSE KODU

Jubeli-
number.

SLASTNIK

KREDIIT PANK

ASUTATUD 1907. A.

JUHATUSE ASUKOHT — TALLINNAS, S. KARJA 20.

OSAKONNAD:

ABJAS

JÕHVIS

TARTUS

ANTSLAS

NARVAS

TÜRIL

HAAPSALUS

NÕMMEL

VILJANDIS

HIIU-KEINAS

TAPAL

VÖRUS

OMAKAPITALID KR. 2.100.000.—

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

Riigihoiukassa

Osakonnad Eesti Panga ja selle osakondade juures.
Agentuurid kõikide postkontorite juures.

Võtab jooksvale arvele hoiumasid iga
üksiku nimele kuni 2000 krooni ja iga asu-
tuse nimele kuni 5000 krooni.   :-

Tähtjalisi hoiumasid võtab vastu piiramata määral.
Hoiumasid oli 1. sept. 1930. a. 3,6 miljonit krooni.

Riigihoiukassa peakontor.

Kuldauraha Pariisi näitusel
1924, Grand Prix Tallinnas 1925.

Piiritusepuhastamise vabrikute o.-ü.

(Rosen & Ko.)

„Tallinna viinavabrik“

ühes parfümeeria ja kosmeetika osakonnaga.

I Eriala: Crème de Mandarine, Kümmel, Pomerants,
Vene vodka, Brändi V. S. O., ***, **, Standart
Extra j. n. e.

II Eriala: Eau de Cologne — triple, double, aux
fleurs, hambapasta „Sanadont“, puuder j. n. e.

Tallinn,
Meripuiestee nr. 15.
Kõnetraat 304-26.

Kõiksugu napsid, liköörid ja nalivkad on saadaval kõikides
suuremates kauplustes, restoräänides ja suurel arval vabriku
laos.

**Kõik, kes head tööd tahavad,
toovad oma linad ja takud
ketramiseks**

**ESIMESELE PÄRNU LINA- JA
TAKUKETRAMISE VABRIKULE**

Chr. Fröhlingi saeveski juures

Telefon. 2-37. Asutatud 1909. a.

KIIRE JA KORRALIK TÖÖ.

Heade tööde poolest on vabrik juba kaua tuntud.
Soovijaile vahetatakse linade ja takkude vastu kohe lõnga.
Palume meie vastuvõtjaid tähele panna.

MASINAEHITISTEHAS AKTSIASELTS „FRANZ KRULL“

Asutatud 1865. a.

Tallinnas, Kopli tän. 68. Tel. nr. 425-35. (Avatud kl. 8—17.) Pärast kl. 17 nr. 425-38.

Valmistab: Külmutus- ja jäävalmistusmasinaid, piimatööstusmasinaid, auru-
masinaid, aurukatlad ja lokomobiile, aurupumpi, transmissioone,
keskkütte radiaatoreid ja katlad. Teedehituse masinaid, nagu:
teerullid, kruusasorteriid, kivipurustajad ja elevaatorid. Nafta-
mootoreid, kõiksugu malmkaupu.

Võtab vastu igasuguseid töid masinaehituse, rauatöö alal ja tellimisi malmi- ja
pronksivalatiste peale.

Töö eest täielik vastutus.

O.Ü.

HÖJGAARD & SCHULTS

EESTIS

ETTEVÕTJAD
JA
INSENERID

TALLINNAS, VABADUSPLATS 1, TEL. 8-23

TELEGRAMMI-ADR:
„CONTRACTOR“

NÕUDKE KODUMAA KAUPA!

NÕUDKE KODUMAA KAUPA!

Kaubandus-tööstus-aktsiaselts

„KREENBALT“

TALLINN,

Suur Karja t. 13.

Postkast nr. 346.

Telegr. aadr.: „Kreenbalt“ Tallinn.

Telefoni keskjaama nr. 425-14.

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute keskmüügikoht ja pealadu:
Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A.-s.
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-ü.
Sindi Kalevivabriku Ühisus, end. Vöhrmann ja Poeg.
Eesti Niidi Vabriku Ühisus.

Kõikide ülalnimetatud vabrikute saaduste en-gros-müük.

Kodumaa riide väärtusele peab au andma!

A.-S. Balti Puuvilla-, Eesti Niidi-, Kreenholmi ja Sindi Kalevivabrikud

on ajajooksul nii täienenud, et tänapäeval valmistavad sarnaseid riidesorte, mida iga eestlane julgesti võib tarvitada. Soovitan mitte ainult selles mõttes, et **kodumaa tööstust toetada**, vaid et **kodumaa riide väärtus ületab paljudes omadustes juba täielikult väliskauba**. — Ei teadnud iga elanik, mida valmistavad õieti meie maa vabrikud, nüüd on need aga näidanud, et allpoolnimetatud kaupu võivad saata turule isegi paremaid kui seda välismaalt on tulnud.

PUUVILLASED RIIDEKAUBAD:

Pleekimata Mitkal, Bjass, Domestik, Sarge, Bumase, Rips, Grinson, Waffel, Purjeriie, Marle, Derjuga jne.
Valge ja merseriseeritud Madopolam, Flora, [Jakonette, Luisiana, Chiffon, Nainsook, Siidibatist, Voll-volle, Krepp, Pesusiid, Flanell jne.
Värvitud Flora, Shirting, Twill, Diogen, Krepp, Sergette, Tiftik, Satin, Sarge, Tekisatin, Lastik jne.
Trükitud Mousseline, Varruka vooder, Püüririie, Mööbliriie, Voll-volle, Batistraye, Flora, Tricoline, Eplinge, Velourine, Elektra jne.
Koetud Sarpinka, Sarge ruuduline, Oksford, Zephir, Püksiriie, Monopol, Flanell, Baika, Veloure, Madratsiriie, ilanell-, baika-, lastetekid jne.

Kalev ja villased riidekaubad.

Kardinad, pearätikud, satin kaelarätikud, taskurätikud, käterätikud, froté käterätikud, froté supeluslinad, laudlinariie, salvrätikud j. n. e. || Kõiki vormiriideid, daamide kostüümi- ja kleidiriideid, meeste- ja naisterahva mantliriideid: ülikonna-, fraki- ja püksiriideid; || **Kunstsiid** — Niidid
|| õpilaste kalevit, piljardi kalevit, flanelle, vaipu, suurrätikuid, || **Sukalõng** — Traagelnit.
|| villaseid kangaid tehniliseks otstarbeks j. n. e. j. n. e. j. n. e. || **Lõimed** — Vatt j. n. e.

Et lugupeetud ostjaskonnal võimalik oleks kõiki tarvisminevaid **KODUMAA RIIDEKAUPU** ühes kohas leida ja mitte kümnekond ärisid läbi käia, selleks olen kokkuleppel **kodumaa vabrikutega** ja nende vastutulekul avanud

kodumaa vabrikute riidekaupluse

Herman Rõivas,

Tallinn, Estonia puistee nr. 11. Kõnetraat 304-80,

Müük väikesel ja suurel arvul.

kus kõik ülalnimetatud vabrikute saadused müügil.

Müük väikesel ja suurel arvul.

**KOHVIK
H. FEISCHNER
TALLINN,
HARJU 45
TELEF. 19-50.**

Alati saada suures valikus torte, kooke, küpsist, kollast saia ja mitmesuguseid Viini saiu. Šokolaadikompvekke. Mee- ja siirupikooke. Jäätist. Võetakse vastu tellimisi kõiksugu magusate roogade peale igal ajal.

Maal on tulnud väga palju kahju sünnitanud.

MAJAOMANIKUD, kas olete oma varanduse tule vastu kindlustanud?

KINNITUSSELTS „MAJA“

kindlustab soodsatel tingimustel nii kinnis- kui ka vallasvara tuleõnnetuse vastu.

„Maja“ asub Harju tän. 29. Telef. 6-00.

Esindajad: Tartus, Suur turg 3. Pärnus, Majaomanikkude pank. Nõmmel, Õie tän. 12. Türil, Paide 6.

A/s. Eesti Tulitikumonopol

Kõige kuulsamad „HOMOCORD“ grammofonid

moodsas stiilis

Eestikeelsed „HOMOCORD“ uudisplaadid

kohale jõudnud

Paul Mets, bariton, orkestri saatel: Doonaul kuuvalgel ööl. Vals
Täis tuld on minu rind. Tango

Kadri polka
Oh süüta noorus. Polka

Vanapiiga polka
Lille polka

Tohvri-Toomas. Polka
Kaks südant ja kolmveerand takt. Vals

Mis tead siis Sa? Boston
Ilus Gigolo. Tango

Kus on see laul. Vals
Kui Sa minust lahkud. Slow-Fox

Mil näen ma oma Magdaleeni. Fox
Ütle seda helides. Vals

Hääd ööd! Tango
Lille müüjanna. Ameerika vals

Kevade rõõm. Vals
Ilus Alva. Fox

Poiss, Sa armastad. Fox
Tantsu hoos. Vals

Paul Mets ühes kvartetiga, üliõpilaste laulud:

Oo vana burschi toredus
Kui on tudeng reisu pääl

Eile kodus üksinda
Nüüd jooge, sõbrad

Paul Pinna:

Küll neidudel raske on valida meest
Oh sa poiss, ega Sa ei tea, kuidas Sinu
õnnest tuleb õnnetus ka pea

Ainuesindaja K R. SAAR & Ko. Tallinnas,

Estonia puistee 27, tel. (2)26-69.

OSAKONNAD: Tartus, Raekoja 2, tel. 6-94, Rakveres, Tallinna tän. 13.

TALLINNA MAJAOMANIKKUDE PANK

Harju tän. 29. Avatud iga päev kella 9—2. Tel. 33-41, 33-69.

Pank võtab raha hoiule, jooksvale arvele ja tähtaja peale igasuğustes summades ja maksab ajakohast proisenti. Pank diskonteerib vekseid, annab laene, toimetab kõiksugu pangaooperatsioone.

*
Rahasaatmine kõikidesse Eesti linnadesse ja rahvarikkamatesse kohtadesse.
*

Deale selle toimetatakse pangas majade ja muude varanduste kinnitamist tule, varguse ja muude õnnetuste vastu ja võetakse Majaomanikkude Seltsi liikmeid ja liikmemaksu vastu.

Juhatus.

Suurem osa meie maid on

KAALIVAASED,

seepärast on

KAALIVÄETUS

igal pool tingimata tarviline.

KAALI tõstab heina, vilja ja juurvilja saaki.

KAALI teeb orased talvekindlaks, teeb kõrre tugevaks lamandumise vastu, tõstab tera väärtust ja kaitseb talmi haiguste vastu.

Kaalisoolad on müügil kõigis põllumajanduse kauplustes.

Nõuandeid väetusküsimustes annab tasuta

KAALI AGRONOOMILINE BÜROO,

TALLINN, ESTONIA PUIESTEE 15-4, TEL. 19-33.

O-ü. „ALKO“ VILJANDIS

Veinid, vahuveinid, liköörid ja napsid kõige kõrgemate auhindadega näitusel ja näitusmessil 1925. aastal „Grand Prix'ga“ kroonitud.

I järgu joogid kõikides sellekohastes kauplustes ja restoräänides saadaval.

KAUPLUS: — Viljandis, Tartu tänav nr. 7. Telefon 39.

VABRIK ja PEALADU: Viljandis, Lossi t. nr. 34. Telefon 23.

LADU ja KAUPLUS: Tallinnas, S. Karja t. nr. 20—8.

A/S. K/m. „Estika“. — Telefon 12-67.

AKTSIASELTS

„RAUANIIT“

Asutatud 1919. a.

Tallinn, Rannavärava puiestee 7.

Kõnetraadid: Juhatus 23-06. Kontor 15-24. Ladu 22-78.

Vabrik soovitab kõrges headuses:

Loomulikust siidist crêpe-de-chine'i ja velutiini, milaneesi, siidmantli- ning -voodriiet, eesriiet akendele ja ustele, siid- ja villast trikoorieta pesule ning kleitidele, šlūpfereid, kaelasidemeid, supelustrikoid, siid-, maco-, floor- ja villaseid sukki, sokke ja lastesukki, kõlapitse, mitmesuguseid paelu ning kummipaelu.

Bemberg siidsukki „BELLA“.

Kõik kaubad on varustatud j kaubamärgiga.

Saada kogu Eestis.

**L
I
V
O
N
I
A**

**ÕLU
MÕDU
LIMONAD**

Iga kaitseliitlane

nõuab ainult

**EESTI
ÕLUT**

**Tehase saadused tuntud
kõrges headuses**

TARTUS, KALDA 5/6 TEL. 2-38

Tallinna ladu: „VELLAMO“

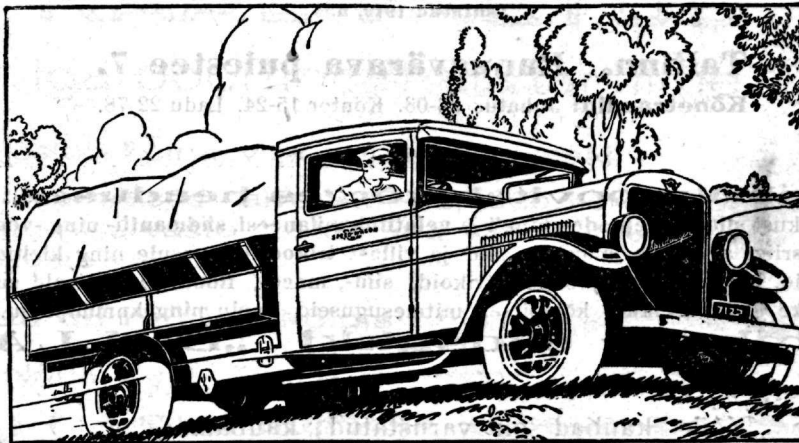
Klaasingi 11, tel. (2)20-58.

**Sõiduautod,
Veoad, Autobuse
šassiid.**

**Tugev ehitus, vastu-
pidavus, pikk eluiga ja
odavad töötamiskulud
iseloomustavad R E O
autosid.**

**REO
MOTOR
CAR
COMPANY**

Lansing, U.S.A.

**AINUESINDAJA
EESTIS**

**Kaubanduse &
Tehnika kontor**

ORION

Tallinn, Vene 13

Tel. 428-10.

ÜKSIK
NUMBER
20 SENTI

ILMUB
1-KORD
NÄDALAS

6-AASTA KÄIK N: 40/42
KAITSE KODU!

S-LASTRIKOV

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Kaarli tän. 8, kaitseliidu staabis. Tel. 8-29. Toimetuse kōnetunnid igal āripāeval kella 10—12 e. l. Kaastõõ arvatakse tasu alla ainult siis, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaamiseks markimata käsi-kirju alal ei hoita.

15. OKTOOBER 1930

Väljaandja: **KAITSELIIDU PEASTAAP.**
Vastutav toimetaja: kol.-ltn. **J. MAIDE.**
Tegev toimetaja: **L. SÕERD.**

TELLIMISHIND: aastas 6 krooni, poolaastas 3 kr., veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti.
KUULUTUSTE HINNAD: 1 lehekülj teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante sisekülgedel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

„Kaitse Kodu!“ vastutav toimetaja kol.-leitnant J. MAIDE oma töölaua taga.

5. AASTA- PÄEVAKS

„Kaitse Kodu!“ kirjutanud
kaitsellidu ülem
kindral J. ROSKA

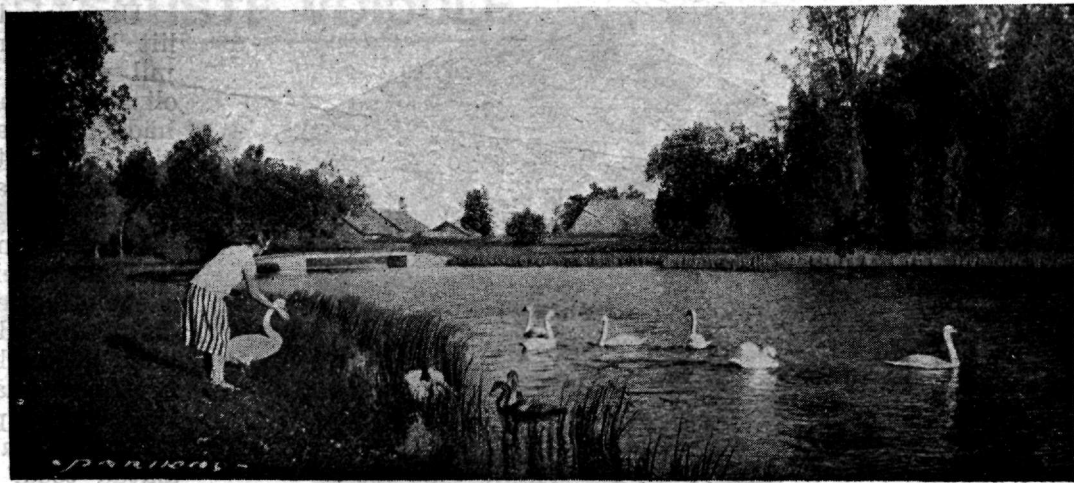
Siis, kui kaaluti „Kaitse Kodu!“ käimapanemise küsimusi — mäletan — oli muuseas kuulda ka arvamisi, et kui „Kaitse Kodu!“ ei peakski läbi lööma, jalgu alla saama ja läheb hingusele, nagu seda on juhtunud paljude teistega, — et ka siis poleks suurt viga, ta oleks oma töö, mis alul ta peale mõeldi panna ja mida peeti vajaliseks, osaliseltki teinud, oma ülesande — algaegade seisukohalt vaadatuna — täitnud; tema surm polekski olnud eriliseks sündmuseks.

Nüüd on „Kaitse Kodu!“ viis aastat seljataga. Oma tellijate arvu pärast ei tarvitse ta punastuda. Sisu kohta võivad ju arvamised minna lahku — aga ka siin võib „Kaitse Kodu!“ kätt rahulikult südame peale pannes öelda: „Olen täitnud tellijate ENAMUSE TAHTMIST“ — sest sisu on koostatud nüüd ankeedi kohaselt, mis omal ajal toime pandi.

Ma ei teeks õigesti, kui juubeli puhul hakkaksin ainuüksi kiidulaule laulma. Tänu kõrval, mida „Kaitse Kodu!“ oma kaasabi eest väärrib, ütleksin ka tänasel päeval: „Sisu peale rohkem rõhku! Annab veel mõndki ära teha. Endise püsivusega edasi, et saada tellijaile tõesti armsaks sõbraks!“

Tänades enda poolt nii tegevaid- kui ka vastutavaid toimetajaid ja ka kõiki kaastöölisi soovin edu ja lõplikku läbilöömist.

J. Roska.

5 AASTAT SELGITUSTÖÖ TEENISTUSES

„Kaitse Kodu!“ kirjutanud toimetaja L. Kenn

Käesolev „Kaitse Kodu!“ number tahab olla juubeli-numbriks.

Viie aasta eest, kui meie riiklikku iseseisvust oli ähvardamas hävinemine ja kui hädaohu kõrvaldamiseks teostus kaitseliidu uuestisünd, hakkas ilmuma ka kaitseliidu häälekandja „Kaitse Kodu!“.

Kaitseliidu ringkonnis jõuti otsekohe veendumusele, et oma aluste kindlustamine ja kodukaitse mõtte propageerimine laiemale hulkadele võib sündida vaid ajakirjanduse kaudu. Eesti ajakirjanduse poolehoid kaitseliidule oli iseenesest mõistetav ja uue kaitseliidu kestvuse ajal on eesti ajakirjandus peaaegu erandita igasugu võimaluste ulatuses oma veerud avanud kaitseliidu asjale.

Kuid üldajakirjanduse osa kodukaitse mõtte teenistuses on juba oma loodelt piiratud. Kaitseliidul kui seltskondlikul kaitseorganisatsioonil peab olema kasutada oma eriajakirjandus, kus ruumi leiaksid laiema ja kitsama tähendusega küsimuste käsitlemine, millele üldajakirjandus sagedasti tehnilistel põhjustel ruumi ei saa anda, hoolimata kõige paremast tahtmisest. Kaitseliidul, kui kaitseorganisatsioonil, seisab alalõpmata päevakorras lugemata hulk küsimusi, mis sagedasti sisemise tähtsusega. Need sisemised organisatsioonilised pisiküsimused ei pruugi alati huvitada laiema ringkondi. Sama ilmega on ka suur osa tehnilisi küsimusi, mis käsitlevad väljaõpet, relvi jne.

Kõik laiaulatuslikumad erioorganisatsioonid ei saa läbi ilma oma eriajakirjanduseta ja täitsa loomulik siis, et selle soetamisele pidi asuma ka kaitseliit.

Kaitseliidu häälekandjana asutati „Kaitse Kodu!“. Ülesanded, mille teostamisele uus ajakiri asus, olid rasked ja laiaulatuslikud. Kõigepealt tuli asuda propaganda-, selgitus- ja kihutustööle. Tuli õhutada kodukaitse mõtet ja teed ning abinõusid kätte näidata kaitseliidu liikmeile selle mõtte õhutamiseks oma ümbruskonnas. Ühes sellega tulid käsitusele organisatsioonilised küsimused, mida tõusis asja uuduse tõttu esile lugematu määral.

Jälgides ilmumise päevast alates täieõigusliku liikmena Eesti ajakirjanduse peresse astunud uue võitleja tegevust peab ütleva, et „Kaitse Kodu!“ on täie tõsidusega võtnud teemale pandud ülesandeid ja väärikalt neid täitnud.

Iga suur organisatsioon ja seltskondlik ühissettevõtte, olgu tema vajadus kuivõrd tahes selge kõigile, sammub vastu lagunemisele ja hävinemisele, kui ta ei taha ja ei oska teha alalõpmata kihutus- ja selgitustööd oma asja kasuks ja ei katsu endale leida uusi poolehoidjaid. Aga ta ei tohi unustada ka seniste poolehoidjate alalist virgutamist. Organisatsioonilise eland tekivad järjest uued küsimused, ilmuvad päevakorrale uued kohustused ja org. seab üles uusi ülesandeid. Kaitseliidu mõte ja töö ei sei-

sa mitte ainult paljas olemasolus, vaid töös, edenevas liikumises. Siin on „Kaitse Kodu!“ täita suure kohustused ja nii kaitseleidu kui ka tema häälekandja „Kaitse Kodu!“ senine edu näitab, et viimane siin oma ülesannet on suutnud võtta kaine tõsidusega ja viie-aastase töö tagajärgede ees ei pruugi silmi maha lüüa.

Kaitseleidu ridades seisab tänapäeva mitukümmend tuhat teadlikku kodanikku. Nende hulgas leidub palju maailmavaatelist ja poliitilist lahkuminekut. Nende ühise „avaliku arvamise“ väljendaja on nende kui suure ühiskondliku organisatsiooniliikmete häälekandja „Kaitse Kodu!“. Organisatsiooni häälekandja on liitnud isikjõudude ühistahte väljendaja ja ilmutaja. Viie aasta kestes ei ole mingi asi suutnud „Kaitse Kodu!“ sellelt sihi rajamisel õigeks peetud ja võetud teelt kõrvale juhtida.

Iga organisatsioon, mis tahab elada, peab võitlema oma olemasolu eest ja tegema enda kasuks lakkamata teadlikku kihutustööd. Kuid see kihutustöö peab olema ka kasvatuslik. Propagandal peab olema kaks mõjukiirt, kui ta tahab saavutada eesmärki. Nende mõjukiirte töö peab olema järjekindel, püsiv. Üks neist mõjukiirtest peab haarama väljaspoole, uusi poolehoidjaid propageeritavale mõttele juure tooma, teine peab elustavalt mõjutama neid, kes juba korra võidetud. Kuid lähtudes ühest alikast, mõlemad kiired peavad võimalikult üksteisest läbi põimuma, et pääseda mõjule. Propaganda on kunst, mis raskelt õpitav. Kui propaganda tahab eesmärki saavutada, peab ta hea olema. Ainult hea propaganda mõjub. Halb propaganda võib hävitada ka kõige parema asja või algatuse. Et „Kaitse Kodu!“ on tajunud propaganda-kunsti, seda näitavad töö tagajärjed. Kaitseleidu read näitavad järjekindlat, püsivat kasvamist.

Suure velje väiksed vennad.

„Kaitse Kodu!“ on nüüd kaitseleidu peahäälekandja. Tema kõrval töötab rida teisi. Peaaegu igal maleval ja malevkonnal on oma erihäälekandja. Vajadus nende järele tõusis juba ammu, aga alles viimasel paaril aastal on saadud nende väljaandmisele asuda. Esimeste aastate raske töö propaganda ja selgituse alal on tulnud ära teha „Kaitse Kodu!“ üksi. Nüüd võtavad endile suure koorma tööst uued malevate häälekandjad. Kohalike, vähemate küsimuste käsitlemine ei koorma enam ta jõudu. Nüüd võib „Kaitse Kodu!“ rohkem kui kunagi pühendada end suuremate, laialisema tähtsusega küsimuste käsitlemisele, mis on vajalised igale kaitseleitlasele, olgu ta Tallinna või Võru, Saare või Tartu malevast.

Viis aastata rasket mitmekülgset kihutustööd ja selgitustööd on selja taga. Aastad, mis ees seisavad, ei tööta kergemat tööd ja puhkust. Nüüd tuleb asuda tehtud töö tagajärgede süvendamisele. Peab püüdma sinna, et kodukaitse mõte ja tahe ei oleks kodanike silmis mitte ainult paratamatu vajadus, vaid et see leiaks püsiva asupaiga meie kodaniku teadvuses, muutuks lahutamatuks osaks kõigi maailmavaates ja tunnetes.

Uuendatud kaitseleidi loodi silmapilgul, mil riiki ja rahvast oli ähvardamas raske hädaoht. Kaitseleidu ridadesse astuti siis vaimustusega. Järgnevad rahuaastad on mõjunud uinutavalt. Hädaoht ei seisa enam käegakatsutavalt ligidal. Inimesed muutuvad ükskõiksemaks. Et siiski kaitseleidu read kokku pole kuivanud, et jätkataks alatud tööd, et püsivalt töötatakse kodukaitseks vajalise oskuse omandamiseks, et kaitseleidi edeneb, seda kõike on kätte saadud mõjuva kihutustöö ja selgitustöö kaudu, milles „Kaitse Kodu!“ on täita tähtsam ja kaaluvam osa.

Kuidas sündis „Kaitse Kodu“

Viktor Neggo,
„Kaitse Kodu!“ esimene vastutav
toimetaja

VIKTOR NEGGO,

„Kaitse Kodu!“ esimene vastutav toimetaja.

See oli 15. oktoobril 1925. aastal, kui esimene „Kaitse Kodu!“ nägi päevavalgust, nägi päevavalgust kõigi sekelduste ja takistuste kiuste. Ja neid oli palju.

Iseseisva ajakirja väljaandmise idee tekkis kaitseliidu peastaabis juba varakult, 1925. a. suvel, sest „Kaitseleht“ ilmumine „Sõduri“ sabana ei rahuldanud suurt osa kaitselehtlastest, kuna ta oli vaid paarileheküljeline ja ei suutnud seetõttu rahuldada kõiki nõudeid, mis olid kaitselehidul oma häälekandja suh-

tes. Pealegi oli „Kaitseleht“ tellija sunnitud tellima ühes ka „Sõduri“, maksma kallist raha teisele ajakirjale, et saada oma paarileheküljelise saba kätte. Ent ka nende paari lehekülje sisu oli tihti mannetu ning „Kaitseleht“ tooaegne toimetaja hra J. Järv lahutas ahastuses käsi selle nähte puhul ja kaebas, et „Sõduri“ toimetust hoolimata J. Järve ägedaist protestest lükkavat „Kaitseleht“ ossa sarnast materjali, mida ta ise „Sõduri“ osas ei tahtvat ilmutada. Olgu selle viimasega nüüd, kuidas oli, ent selge oli see, et koostöö kahe toimetaja vahel oli raske ning „Sõduri“ toimetajal kui peatoimetajal ikkagi jäme ots peos ning kaalukam sõna otsustamiseks suus. Seega vahekord äärmiselt ebamäärane ja otse tülitsemiseks avatlev. Kõigele sellele lisandus veel asjaolu, et kaitseleht peastaabil tuli „Kaitseleht“ osa „Sõdurisse“ paigutamise eest sellele tasuda õige krõbedaid summasid, kuigi kõik tellimisrahad läksid niigi juba tema kasuks.

Kõik need põhjused viisidki kaitseleht peastaabi ideele hakata iseseisvalt, „Sõdurist“ lahus, välja andma oma häälekandjat.

Hüva. Sellekohane otsus oli tehtud. Aga ega's sellega veel asi polnud küps. Takistusi lendas ette veel mitmest ja mitmest kandist.

Kõige suuremaks neist oli kaitseleht juh-tiva pere, eriti keskkogu, enda kahtlus, kas as-jast saab asja. Paljud neist leidsid, et iga kor-ralik kaitselehtlane peab lugema ka sõjateaduslikku ajakirja „Sõdur“, mis seeläbi oleks teostatav kõige paremini, kui „Sõdur“ oma „Kaitselehtlastest“ sabaga jääb ka kaitseleht-du ametlikuks häälekandjaks. Ühtlasi saaks sel teel „Sõdur“, mille iga-aastane puudujääk oli õige suur, ka ehk lõpuks jalad alla. Teised jälle arvasid ja kahtlesid, kas kaitseleht iseseisvale

ajakirjale jätkub võimalust anda ta põhimõttele vastavat sisu, mis enamust rahuldaks, kas ei kujune asi ehk nii, et hakatakse andma välja häälekandjat, mis oma armetu sisuga toob kaitseleiidule rohkem kahju kui kasu. Nende kahtluste põhjusena toodi peamiselt ette seda, et, vaadake, kuidas jõume teha sisukaks iseseisvalt ilmuva ajakirja, kui me isegi ei suuda anda väärilist ilmet paarileheküljelisele „Kaitseleiidule“ „Sõduri“ sabas. Muutkem enne see tuumakaks, siis vast alustagem juttu oma iseseisvast häälekandjast. Kõige kaaluvama relvaga iseseisva ajakirja väljaandmise vastu esinesid ka kolmandad, kes uut kavatsust arvustasid majanduslikust seisukohast ja teda nimetasid lausa „surnult sündinud lapsiks“. Juhiti tähelepanu sellele, et seni ükski ajakiri Eestis, isegi need, mille sisu väärtuslikkuse kohta ei olnud lausuda ühtki halba sõna, polnud jäänud püsima, vaid ilmusid kuu, kaks, mõned suurte pingutustega mõne aasta, ning siis oli jällegi nende laul lauldud ja pankrott majas. Sama saatuse osaliseks peab saama ka oma iseseisev häälekandja, kõik senised katsed näitavat ilmselt, et endale kujutella midagi teist olevat lausa pimesikutamine ja muud ei midagi. Jah, mõned ajakirjad ilmuvad küll iuba pikemat aega, — aga seda vaid suurte riiklike abirahade abil, näti. „Sõdur“, mille juuremaks ulatuvad vahel mõne miljoni margani.

Nõnda sõeluti iseseisva ajakirja ilmumise küsimust nii mõnelgi kaitseleidu juhtivate tegelaste koosolekul ning ta pooldajate seisukord muutus päevast-päeva raskemaks.

Ent siiski ei suudetud kord tekkinud ideed mätta hoopis maha. Meeleolu tõusis märksa, kui Eesti Paberi Aktsiaseltsilt saadi lubadus, et ta annab kaitseleidu häälekandja trükkimiseks vajalise paberi poole hinnaga, kui selgus, et trükikojad, tahtes tulla vastu kaitseleiidule, avaldasid nõusolu uue ajakirja trükkimist toimetada äärmiselt soodustatud hindadega, kui ärimeestelt saadi lubadusi, et nad on valmis ajakirja kõigiti toetama kuulutuste andmise teel jne.

Ning kui siis veel tollaegne Ajakirjanikkude Liidu esimees, kandva nimega ajakirjanik hra Paul Olak, lubas vähemalt ajutiseks võtta enda kätte ajakirja tegevtoimetamise, siis ei kahelnud kaitseleidu peastaap enam kõigile ta kistustele vaatamata astuda otsustavat sammu.

Kaitseleidu häälekandja nimeks valiti: „Kaitse Kodu!“, ta pidi ilmuma kaks korda kuus vähemalt 24-leheküljelisena.

Ning 15. oktoobri 1925. a. hommikul alustas „Kaitse Kodu!“ oma esimest lendu üle kodumaa. 18.000 eksemplaris tungis ta igasse Eesti soppi, igasse külla ja tallu, kus aga asusid kaitseleiidlased ning isamaaliselt mõtlejad kodanikud.

PAUL OLAK,

„Kaitse Kodu!“ esimene tegev toimetaja.

„Kaitse Kodu!“ sünnitamisvalud olid olnud rasked. Kuid sellega põlnud veel lõppenud ta katsumisajad. Aastate kaupa oli ta kaitseleidu juhtivail koosolekuil alaliseks kõneaineks ja tihti ka kallaletungi-objektiks kaitseleidu peastaabile. Sellega, mis sündis oma ringides, oleks ju võinud veel leppida, kuid asi muutus kurjemaks, kui ta vastaste hulka asusid ka ringid väljaspool kaitseleidu peret, kui asi viidi isegi vabariigi valitsuse koosolekule ja riigikogusse, kes ühes tollaegse riigivanemaga hakkasid nõudma ta sulgemist. Põhjuseks toodi ette samu majanduslikke kaalutlusi, mis olid olnud kõne all ta asutamisel. Kõneldi suurtest puudujääkidest „Kaitse Kodu!“ ja imelikul kõmbel ühest suust ka „Sõduri“ väljaandmisel. Nõuti kategooriliselt nende kahe ajakirja ühendamist üheks „elujõuliseks“.

Kuid „Kaitse Kodu!“ väike jõmpsikas oli vahepeal kasvanud juba suureks poisiks, kaust oli enamasti kahe-, kolmekordne lubatud suurus. Kirjastati rida erinumbreid-albumeid, mis tellijaile läkitati kätte tasuta. Tellijate arv kasvas päev-päevalt. Esimeste aastate puudujääkidest, mis olid endastmõistetavad ning seotud

uue ajakirja sissetöötamisega ning reklaamimisega, saadi juba kolmandal aastal üle. Kulutunud saadi viia ots-otsaga kokku ning isegi soetada väike tagavarakapital. Ühes sellega kasvas ka „Kaitse Kodu!“ pooldajate arv. „Kaitse Kodu!“ oli n. ö. „löönud läbi“ ja muutunud loetavaks perekonnaajakirjaks. Eriti kaitseliitlaste ridadest kuulus tungiv nõue — meie ei saa endale kaitseliitu enam kujutella „Kaitse Kodu“ta!“; temata suur kaitseliidu organisatsioon kaotaks nagu oma tervikliku ilme, poleks enam see, mis ta peab olema.

Nüüd oli „Kaitse Kodu!“ juba kergem astuda vastu kõigile pealekäämistele, mis nõudsid ühendamist „Sõduriga“. Pealegi oli „Sõduri“ talus jõutud samuti arusaamisele, et ühendatud ajakirja kahe isanda, kaitseväge juhitava personaali ja kaitseliidu, teenimine viib asja rappa, kuna kummalgi on oma erinev ülesanne ja oma eriline lugejaskond. Ning, mis oli veelgi rabavam: kalkulationsioonid, mis valmistati ühtaegu „Kaitse Kodu!“ ja „Sõduri“ talitustes, näitasid paljudele üllatuseks, kuid selgel keelel, et ühendatud ajakiri lähedriigile maksma rohkem kui mõlemad kokku eraldi ilmudes. Ei tahetud uskuda, kuid arvud kõnelesid selget keelt. „Sõduri“ ja „Kaitse Kodu!“ vastutavate toimetajate allkirjadega esitati vabariigi valitsusele ühine märgukiri, mis toetus reaalsele arvudele ning näitas, milleni võime jõuda, kui tegeliku eluga arvestamata raiume vaid kokkuhoiu nõude tähe all ajakirjade ühendamise nõuet.

Sellele selgele keelele polnud võimalik kõnelda vastu ning vabariigi valitsus loobus oma nõudmisest, et riigikogu otsus leiaks täitmist.

Oli saavutatud suur võit. Ametlikult poolt polnud „Kaitse Kodu!“ iseseisvusele enam takistusi karta. Ka teiste — arvustajate — hääled hakkasid jääma vaiksemaks. Noormees võis sirguda edasi ja kasvada täismeheks. Ta muudab oma välimuse ikka ilusamaks, suudab ka sisuliselt läheneda ikka rohkem nendele nõuetele, mis ta lugejaskonnalt seatakse tema suhtes, ning mis väljendusid seks otstarbeks korraldatud ankeedis, kuigi ka siin tuli pidada nii mõnigi võitlus ja kuulda nii mõnigi kibe sõna ja ülekohtune arvustus nende suust, kes tahtsid ta sisu näha puhtkaitseliitlikuna, n. ö. ametlikuna, ning ei soovinud arvestada laiemate rahvahulkade nõuetega ja ajakirja ülesandega levitada isamaalist mõtlemisviisi nende keskel.

Sellega ei taha ma sugugi väita, et „Kaitse Kodu!“ toimetamisel ei tehtud ühtki viga, et tal ei olnud kunagi mingisuguseid puudusi, nii sisult kui väliselt. Ei, seda mitte. Ainult see ei tee viga, kes ei tee üldse midagi! Mõnigi etteheidetest, mis langes „Kaitse Kodu!“ toimetamise aadressil, oli ka täiesti õigustatud. Ent sarnased arvustused, mis tulid toimetusele tahtega tuua parandust asjasse, olid alati teretulnud ning võeti ka ikka võimaluse järele arvesse. Kuid rohkem igatahes oli arvustusi lihtsalt seepärast, et taheti arvustada, taheti ütelda kibedaid sõnu, ning sarnastes arvustustes oli iga väide küllalt hea, kui leiaks aga põhjuse kallalekippumiseks. Ning kõige ägedamad olid harilikult just need arvustajad, kes naiivilt oma kallalekippumistele lisasid juure, et nad „Kaitse Kodu!“ üldse ei loe ega ole lugenud!

Aga olgu. Ka nendest raskustest jõudis „Kaitse Kodu!“ üle ja edenes isegi seevõrd, et ta 1929. aasta 1. jaanuarist alates võis hakata ilmuma igal nädalal, võis anda välja säärased kaunid erinumbrid, nagu seda oli näiteks erinumber-album Rootsi kuninga külaskäigu puhul, mis kõlbas panna isegi Tema Majesteedi lauale, ning oma sisu, kui ka välise ilme poolest ületas kõik samal puhul kirjastatud albumid ja erinumbrid.

Nüüd, viieaastase töö järele, seisab „Kaitse Kodu!“ kindlasti oma jalul, olles üheks vähestest Eesti ajakirjadest, mis on leidnud üldise tunnustamise ja poolehoidu.

Seda märkida ta 5. aastapäeval valmistab suurt rõõmu, eriti isikule, kes on kaasa elanud kõik ta valupäevad.

Julgesti edasi kord õigeaks tunnistatud teel! Sihid, mis „Kaitse Kodu!“ endale on seadnud, on õiged, ning nende poole rühkimine — kauniks ülesandeks.

Ning mitte jääda seisma arenemise teel! Mis ehk eile oli vastuvõetav kõigile ning vajaline, võib muutuda täna juba üleliigseks. Elu ruttab edasi, seab uusi nõudeid. „Kaitse Kodu!“ arvestagu nendega, kohanegu nendele, arenegu ikka edasi ühes elu arenemisega. See on mu südamlikum soov ta hällipäevaks.

Kuid kõrged, aatelised sihid jäägu kõikumata püsima, jäägu talle alati kuldseteks tähisteks ta võitlusteel.

V. Neggo.

VÖÖRNIMEDE EESTISTAMINE OLGU IGA EESTLASE RAHVUS- KULTUURILINE KOHUSTUS!

„Kaitse Kodu!“ kirjutanud A. VAIGLA

„Hea nimi jääb igavesti.
Katsu, et oled hea nime all!“

S i i r a k.

Nimi on primaarne pühendus meie sünnitajailt. Ta on nende ideaali primitiivne ennustuslik sümbol. Ta on sihilootus ning sünnimusteeriumi pühaliku meeoleolu kajastus.

Nimi on pühadus, mis kandub põlvest põlve, mis „tules ei põle, vees ei upu, mullas ei mädane“.

Nii võimas on nimi, nii vastupidav, püsiv. Ta esindab meie isikut elus ja järeleelus. Ei kõdune kalmuski.

Hea nimi jääb igavesti.

Katsuge, kas olete hea nime all, uljad kodukaitse veljed? Kas teie individuaalse olemise sümbol — perekonnanimi — omab kaaluvat omapära reputatsiooni, või olete ehitud omaaja võõraste sulgedega?

Eestlane isikuna on vähe üle sajandi vana. 1816 Tallinnamaal ja 1819 Riinamaal tõi meile nimelise vabaduse. Seadusraamat määras kindlaks, et talupojad võtaksid enestele „liig-nimed“, mis tuleksid panna ristinime järele. Et meie talurahvas 19. sajandi esimesel poolel oli täiesti mõisa protektoraadi all, siis jäi liig-nimede andmine mõisa ülesandeks. Mõnigi mõisnik usaldas nimedemääramise opmani hooleks.

Olgugi et esimesi ratsionaalseid juhtnööre perekonnanime valiku suhtes andis O. V. Masing („Marahva Näddala Leht“ 1821 nr. 51), ei olnud nimepanekule kutsutud „maarahvas“ ni-

mede valikus küllaldaselt teadlik, ja suur osa ei olnud endale nime valmis valinud. Ja kui opman kärsitult soovivat nime päris, vastas mõnigi eestlasele omasel viisil: „Ei tea...“ Aga juba kirjutas opmani hanesulg nagu igavese nimemärgi: E i t e a.

Niisuguse mõisasaksiku ning kadakliku nimistamisega on seletatav see ebaloomulik olukord, et meie eesti kodanikest kannab tänapäevalgi umbes 50% võõrnimesid, enamasti saksa-päraseid, saksakeelseid mõisakultuuri ajajärgust. Olgu veel lisandatud, et saksa koolil eesti nimede arvu vähendamises on oma osa. Saksa koolides saksastati eesti perekonnanimed, tõlgiti saksa keele. Mägi sai Bergiks, Jänes — Haaseks, Must — Schwarziks, Oja — Bachiks jne. Tuntud on ju A. Haava „väike elupilt“ kooliajast, mil Laanemägi muudeti Laanbergiks, ja alles hiljem jaluldati esimese nimekuju õigus.

Mis kõneleb meie 50% võõrnimesid vahekorra suhtes suurriikidega? See kõneleb kohutavat juttu valerahvuslusest, ebaisamaalsusest. Meil on 50% väärandmeid, meil on 50% rahvuslikku valeraha, mida kasutatakse meie löömiseks.

Meid ja meie vabadust vihkajad ning meie mineviku olusid mitteteadvad muulased loevad ainult võõraste nimede põhjal juba meie ärkamisaja tulisemaid tegelasi-eestlasi sakslasteks. (Kuperjanov olevat venelane!) Eestlastel endil ei olevat tänapäevalgi

oma avaliku elu tegelasi: Eesti rahandust olevat juhtinud „sakslane“ Strandmann*), eesti kirjandus lasub saksa soost baltlaste õul. Scherr'i maailmakirjanduse ajalugu õpetab alles tänapäeval: „... Ka kus vähehaaval eesti kunstikirjandus avalduma hakkas, viletsate jutustiste ja hoopis puudulikkude dramaatiliste katsete näol, pörkame me peaaegu igalpool saksa soost autoritele.“

„Ainult rõõmustav nähtus on, loomulikult sakslaste**) poolt korjatud, üllatavalt rikas rahvateaduslik materjal. (Johannes Scherr: Illustrierte Geschichte der Weltliteratur, Copyright 1927 by Dieck & Co, Stuttgart).***)

Aeg on säärastele õpetustele vastu lausuda, juba tõe nimel. Ja ometi usume, et meil on nii mõndki. Ja mis meil puudub, selle muretseme. Ja kui meil puudub oma, eestipärane perekonnanimi, siis soetame sellegi. See on meie õigus ning meie kohus. Loovutagem oma võõrad nimed arhiivide aktidele, vabastugem võõraist pitserdisist, mis kanduvad põlvest põlve ega kōdune kalmuski. Toogem võltsid märgid, võõrad valerahad ümberristimise puhastustulle päästmaks võõraist võrgutust!

Meie võõrapärane sunn nimi pole veel kuigi vana. See võõrmürk pole veel suutnud imbuda meie hinge pühapaika. Meie nimedel pole veel puutumatu pühaduse traditsiooni. On aeg määrata end iseseisvaks enesevaheliseltki, kodusessegi enam eesti kanneldust. Saagem suuremeelsemaks oma pära vastu, tõuskem kõrgemale inetuse ning edevuse aegadelt, mil eesti nimi võis olla häbistav. Nüüd aga peaks olema veel häbistavam eestlastele võõras nimi.

Me sillutame teed tulevikule. „Tulev sugu peab maksma, mis võlga jätnud sa maha,“ laulis isamaalaulik Liiv.

Kas maksame ise oma ja oma vanemate minevikuvõla?!

Ise! Ajaraamat peab sisaldama meie sajandist lehekülje suurejoonelisest rahvuslikust ristimisest — perekonnanimedega omapärastamisest ning muutmisest.

Laiaulatusliku tähtsusega nimeomapärastamise mõte peaks liikveldama hulki, kel võõrad nimed. See liikveldus peaks kujunema otse uueks rahvuslikuks liikumiseks. Suured hulgalised liikumised loovad alati suuri eluväärtusi, realiseerivad ideid. Järkjärguline rahvuslik liikumine on arendanud meid oleviku astmele. Ent vajame veelgi tõusu.

*) Sõnum kajastus hiljuti ajakirjanduses. Toim.

**) Minu harvendus. A. V.

**) Tsiteeritud „Noolest“ nr. 43 s. a.

— Eestlasele eesti nimi! — see hüüd on kõlanud ju kümme aastat Maarjamaa pinnal, kuid veelgi on see hüüdev hää kõrves, kus puudub elav teo vastukaja.

Üle maa on meil mitmesuguseid organisatsioone. Seltsid ja ühingud võtku oma töö ka v a ka nimeeestistamise, vähimalt oma liikmete keskel. Ühtki võõrnimelist liiget ärgu olgu üheski eestilises organisatsioonis!

Ja meie algeline, ühiskondlikku elu põhjustav organisatsioon — kodu — kaunistagu omigi liikmeid omapärase nimemärgiga. Eesti kodus kõlaga eesti hüüd, eesti kutse — ilusa risti ning hea perekonnanime kaudu, nagu meie suguvendade soomlaste kodudes kõlab ehtis soome kõla.

Kas jääme veel kauaks karmkargest põhjaveljest kaugele maha?

Ei! Veel täna tahame olla kõigiti eestlased! Ning eeskätt meie, malevlased, sest me teame, et vähe on seda, et vanad tuuled on toonud meile vabaduse, vaba riikliku iseseisvuse, — meie peame oma vabaduse saavutama ise igapäev uuesti.

Eks olnud Goethe see, kes ütles:

„Vaid see on elu väärt ja vabadust, kes igapäev peab uuesti saavutama neid.“

(Faust II.)

Nimevalikul on soovitatav pidada silmas järgmisi juhtmõtteid.

1) Kui on kindlaks tehtav, et endine eestipärane perekonnanimi on mõnesuguste aegade tõttu tõlgitud võõrkeelseks, tuleks ennistada olnud nimi. Seega kinnituksid selle suguvõsa juured aina sügavamale kodumaa mulda.

Samuti võime tõlkida võõrast nime, vaata mata mitte-eestilist esindust minevikus (Ehrenberg — Aumäe, Laurberg — Laurmäe ≅ Laumäe. Omastavaline „-mäe“ oleks sobivam). Võõrnime omapärastamist saavutaksime ka häälikute ümberasetamise, ärajätmise ja lisandamise teel. Sel viisil saaksime uue nime, mis kõlaliselt on endisega enamvähem sarnane. Nii näiteks Tammermann võiks anda Tamre või Tammermaa, Vilberg — Villpere või Vilpre ≅ Vilmre (≅ Vilmre), Laanberg — Laanpere, Soonberg — Soonpere, Almburg — Almre, Einberg — Einver(e). Saarmann — Saarma ≅ Saarma jne.

2) Väga soovitatav on käia ka O. W. Masingu soovi kohaselt — valides perekonnanimeks mingi eestilise kohanime sugukonna praegusilt või endisilt asumailt. Sageli on kodukoha kaunis nimi unustushõlma varisemas, perekonnanimena aga jäädvuneks kaunikõlaline sõnakuju.

3) Eriti soovitatav on nimevalikul kasutada meie murdesõnu. Murdeti vastab ühele mõistele mitu sõnalist erikuju. Näiteks esineb meil perekonnanimena sõna „Kallas“, missugust nime rohkendada poleks soovitatav. Soovida aga võib, et kasutataks mõistet „kallas“ väljendavaid teisend-sõnu, sünonüüme: Pank, Perv, Rand, Parras, Perges, Parg, Kelbas, Koldas jne. Sääraseid sõnakondi on keeles küllaldaselt: Kask, Kõiv, Pürss, Tünn; Sõõre, Säire, Siirdus, Sõõres, Keere; Pöösas, Puhmas, Pensas jne.

Ka murdelisest häälikulisist erinevustist, nagu Sõõre $\cong$ Sõere; Saar $\cong$ Soar, Suar; Käär $\cong$ Käer jne., on nimeeraldamiseks küllalt. Murdekujuline nimi kannaks nimekandjat sümboolselt alati kodukolkasse, kuigi ta sealt on siirdunud teisale.

4) Liitsõnu võib nimedena otstarbekaiks pidada. Ometi on soovitatav liiga pikkade sõnapaaride liitmisest hoiduda.

5) Eriti arvukaks aga võib kujuneda nimevalik meeldivale tüvisõnale mitmesuguste liidete sobivusel. Võib soovitada järgmisi liiteid uute nimede moodustamisel silmas pidada:

-ste (-stu, -sto): (tuntud kohanimede liitena): Heinaste, Sangaste, Urvaste, Leheste, Kiviste jne.

-nd(i) (-ndu, -ndo): Aarand(i), Kaljund(i), Palund(i), Laanend(i), Saarend(i), Salund(i), Viljand(i) jne.

-ng (-ngu, -ngo): Tooming, Otsing, Kalming, Lemming, Meeling jne.

-la (kohanimedes esinev): Haljala, Antsla, Vasula, Varbla, Vagula, Ulila, Jägala, Maidla, Lehola, Rapla jne.

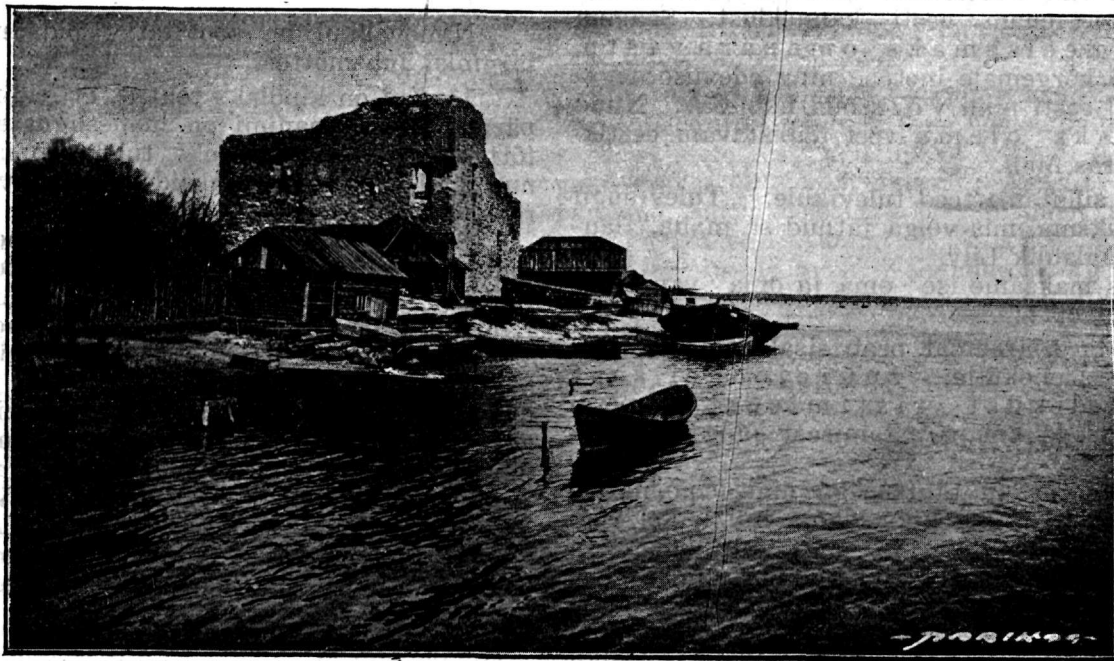
-t(u) $\cong$ -t(o): Ihat(u), Nehatu, Lembitu, Vaiatu jne.

Nagu neistki väheseist võimalusnäiteist selgub, on võimalusi nimevalikul määratu palju. On tarvis ainult tõetundmisele jõuda, et nimi rikub meest, et ainult igakülgsest hea ja meie omapärale vastav perekonnanimi loob meile rahvusliku nime maailma rahvaste suures peres.

Rahvuslik kuld on omapärane nimi; võõras — on kassikuld.

Ligemaid andmeid nimemuutmise tegeliku käigu kohta saab Tartus Akadeemilise Emakeele Seltsi Nimedemuutmise Talitusest (Lutsutän. 10) ja Tallinnas siseministeeriumilt.

Tartus, septembris 1930.

Vastseltina lossi varemed.

**Ühistegeline kindlustus sammub kogu maailmas
võidukäiku.**

Ameerikas on maailma kõige suuremad kindlustusseltsid ühistegeliseks muudetud.

Inglismaal on läinud aastal annud suurima juurekasvu ühistegelised elukindlustusseltsid.

Soomes on ühistegelised seltsid kindlustusalal täielikud peremehed.

Suurim ühistegeline kindlustusettevõte kodumaal on

Kindlustusselts

„ E E S T I ”

asut. 1907. a.

SELTSI VALITSUS: Tartus, Suurturg 10,
oma majas. Osakonnad: Tallinnas, Pärnus,
Viljandis, Valgas, Võrus, Rakveres, Petseris ja
Kuresaares.

KUMMITEHAS

Eesti Kummitööstuse O.-Ü.

Valmistab: kõiksugu kummitarbeid ja
kummi-jalanõusid:

kalosse

botikuid

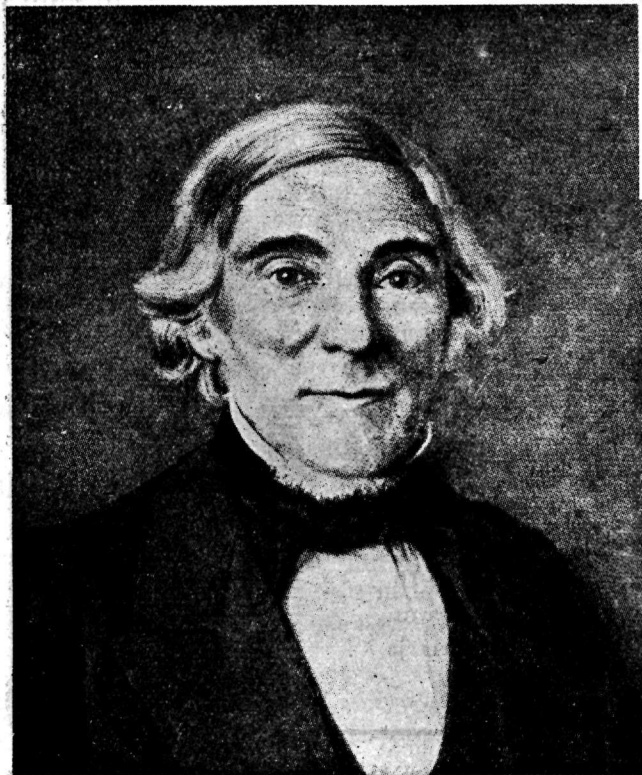
suvikingi

spordikingi

Juhatus ja ladu: Tallinn, Väike Karja tän. 1, tel. (20)4-03.
(Kommertspanga vastas.)

Kalevala – soomlaste rahvusepos

Kalevala looja Lönnrot.

Soome rahvuseeposel Kalevalal on olnud määrav mõju mitmeis soome kultuurnähteis. Mõnekümne aasta eest koondus peaaegu kõik kunst Kalevala ümber. Maalid, freskod, luuletused, romaanid — kõik ammutasid teatud määraval mõjutusi Kalevalast. Vaadelgem Gallen-Kallela loomingut. Tema maalid on läbi imbutanud Kalevala ainst, saavutades ainulaadilise kuulsuse sel alal. Muusikas avaldus samuti too rahvuseepose palvetamine, mille kadumist kons-tateerib kurvastusega praegune vanem põlv.

Kalevala praegune saatatus on endisega võr-reldes enam kui kurb. Seda loetakse küll koo-lides, kuid lugemine piirdub ainult tähtsamate kohtade päheõppimise ja luule välise külje uurimistega. Ka teaduslikud uurimused on süvene-nud vaid väliste nähete selgitamisega. Kunst on samuti eemaldunud Kalevalast, rahvusliku vaimu kustumatust allikast. Soome kunstnikke ei võlu enam Kalevala, selle aarded ei inspireeri neid.

Millest see on tingitud? Modernismi ja kaine mõistuse võidust, võiks öelda. Teadusli-kult tahetakse selgitada, et Kalevala ei põhjene tööoludel, et selle sisu on vaid lapsik ettekujutus. Sellele väidetakse teiselt poolt vastu, et enamuse maailma uske on tekkinud mõne targa

inimese peaaigus, seega kaldudes enam fantaasia valda kui tööoludele. Asjalikult vaadeldes ei ole sel olulist tähtsust. Ei oma mingit tähtsust, mil viisil mõni tarkus on sündinud, tähtis on ai-nult, et see on püsiva väärtusega.

Kalevala on parim isoleerimisabinõu eu-roopalise tühjuse vastu, mis ründab kõiki noori rahvaid ja ähvardab Soomes hävitada rahvus-likku omapära kõigil kunstialadel. Kalevala on soome rahva hinge toode ja peab sellisena rah-vasse mõjuma tervendavalt. Omal ajal asendas Kalevala teatud rahvuslikes ringkonnis peaaegu piibli. Tollest ajast on pärit need hulgalised Kalevalast ammutatud laste nimed, milliseid kannab praegu enamuse paarikümne aasta eest sündinud soomemeelsete vanemate lastest. Soome kalendri nimede rikkus on suuremalt osalt pärit Kalevalast. Vaevast leidubki ilusamaid nimesid kui on need Kullervo'd, Kalervo'd, Tel-lervo'd, Pellervo'd, Tuulikid ja Kyllikid, mis kõ-lavad Soome mägiseil maastikel.

Kalevala sünd on lahutamatu seotud Elias Lönnroti nimega, kes päästis järelpõlvele väärtuslikud rahvaluuled. Paikkarin torppa oli kohaks, kus soome surematu mees tagasihoidlikes oludes esmakordselt nägi päevavalguse. Nagu esimese soomekeelse trükitud raamatu looja Mikael Agricolagi oli ka Lönnrot mees, kes väikesist oludest võrsudes tööga saavutas väärtus-likke tagajärgi Soomele ja suutis tõusta kõrgeile kohile.

Soome kirjandus oli tol ajal enam kui lap-sekingades. Kirjakeelt ei olnud. Mitmed mur-rakud võistlesid esikoha pärast kirjakeelena. Ka sel alal on Kalevala loojal suuri teeneid. Ta ühendas murdeid, koostades neist kirjakeele, ja lõi hulga kultuursõnu. Monumentaalse töö aga sooritas Elias Lönnrot Kalevalaga.

Juba 16. sajangul elanud Agricola alustas mütoloogiat kirjutamist, kuid suutis üles märkida ainult minimaalse osa rahva usu legendidest. Tolleaegne vaimulik seisus ei suhtunud neisse kaugeltki heatahtlikult, leides sarnased paganusaja mälestused jumalavastasteks. Iga kristlane mõtles rahvaluulele vaid hirmu ja ehmatusena. Loomulikult ei saadud neis oludes jäädvustada rahva hingeavaldusi. Ainult suu-sõnaliselt kandusid laulud põlvest põlve, kuni sündis Lönnrot, kes asus nende koostamisele.

Karjalat kutsutakse veelgi laulumaaks. Seal säilisid ka rahva muistse aja laulud kaue-mini. Pojad õppisid neid isadelt ja õpetasid edasi oma poegadele. Juba enne Lönnroti olid mõned noored teadlased harrastanud laulude kogumist, kuid see oli teostunud vaid juhuslikul kujul ja süsteemitult. Üksikute luuleilma aval-duste väärtust hinnati küll kõrgelt, kuid keegi

ei kujutelnud terve teose loomist selliseist laulest.

1820. ja 1830. a. alustas noor Elias Lönnrot, kelle pead juba ehtis tohtrimüts, pikki ja vaeväisi rännakuid vene ja soome kirjatis, sihiks laulude üleskirjutamine. Rännak teeta metsades ei valmistanud noorele teadlasele mingit lõbu, ent ind ja armastus asja vastu andsid koolipingil nõrgenenud kehale uut jõudu. Ning tagajärjed osutusid suurematki energiakulu väärivaiks saavutusiks.

Lönnrot pöördus oma retkelt tagasi väärtusliku materjaliga ja asus selle koostamisele. Teos pidi vastama poolele Homerosel — nagu ta ise väljendas. Liites teisendeid ja põimides eepilississe luuletusisse hulga lüürilist materjali lõi dr. Elias Lönnrot teose, mille ristis Kalevalaks. Esimene trükk sellest ilmus 1835. aastal, järgmine, parandatud — 1849. a. Kalevala sisaldab 50 laulu, kokku 22000 värsiga, ja moodustab soome rahvuseepose, kuigi mitte rahvaepose selle sõna tegelikus tähenduses,

sest kogukuju sisaldab palju Lönnroti isiklikku tööd.

Kalevala on kuulu järgi soome kangelase esiisa nimi. Seepärast jutustabki Kalevala vägitegudest ja vägimeeste kannatustest. Kalevala jutustused algavad maailma loomisega, mil vee-emale, ilmaneitsi

Hakkas looma loomisia,
Tegemaie suuri töida.

Soome kuulus maaliija Gallen-Kallela, kelle teeneks on suurepäraseid Kalevala-ainelised maalid, on kujutanud ühes oma maalis veeneiu loomistööde sooritamist. Maal annab täieliku kujutluse ilmaneitsi tööst:

Kussa kätta käänateli,
Sinna neemia nihutas;
Kussa jalga põhja puutus,
Kalahuad sinna kaevas.

Kalevala annab selge pildi tolleaegseist kombeist, kirjeldab kahe hõimu vahekordi sõja

Lemminkäise ema.

Joukahainen varitseb Väinämöist.

ja rahu ajal. Rahu ajal piirduvad suhted kü-laskäikude ja kosjaretkedega — analoogiliselt praegusajale. Sõja tekkides unistatakse mingi-sugusest vägevast sambast, mis lõpuks puruneb ja jääb nii mõlemaile võistlejaile saavutama-tuks.

Kalevala ei ole õieti kangelaseepos selle sõ-na tõsises mõttes. Kalevalas võisteldakse lau-luga, mitte mõõkadega. Ennem võikski Kaleva-lale anda lausumiseepose nime. On ka tõsi, et Kalevalas on lausumisele ja muulegi lüürilisele ollusele antud suurem ruum kui üheski teises rahvuseeposes. Selle tegelased seisavad lähedal loodusele ja looduses pesitsevaile saladusile. Seega annab Kalevala sügavama pildi rahva hingeelust kui üksikute kangelaste saavutusist. Vähem reaalne, fantaasiaküllane teos. Kõik on võimalik. Inimesed muudavad oma kuju ja liuglevad läbi õhu linnutiivul (seega esimesed unistused lennukeist!). Leidub imepuid, mille latv ulatub taevani. Linnud, kelle üks tiib puudutas vett ja teine taevast, kuuluvad Kale-vala imemaailma. Isegi päikese ja kuu varas-tamine ja sügavale mäe sisse peitmine ei val-mista Kalevala kangelastele mingeid raskusi. Samuti moonutatakse end laia jõe ettetulekul ussiks, et sel kujul kergemini üle saada.

See kõik kõneleb rahva lapsikust ettekuju-tusest. Ent Kalevalal on teine, sügavam ja väärtuslikum tähendus, mis veel aastakümneid mõjub soomlasisse sütitavalt, kuni tänase päe-vani, võiks öelda, sest — nagu eespool mainitud — hakkab Kalevala-harrastus osutama vähene-mise tunnuseid.

Kalevala kirjeldab haruldase värvikülluse ja elavusega Soomet, maid, mägesid ja järvi. Soome 35.000 järve peegeldub Kalevala veer-

gudel, seal kuuleb kose kohinat ja metsade lau-lu. Soome taimestik ja metsloomad on peaaegu viimseni Kalevalas mainitud. Ka rahva iseloomu ja igapäevsete toimingute kirjeldused on kujunenud haruldaselt täielikeks. Nii on Ilmarise ja Põhja neiu pulmavalmistused jutus-tatud täpsuseni. Kõigepealt toit. Siin on ette-kujutusele antud vaba lend. Pulmalistele an-takse härg, mis

Ei olnud suur ega väike.
Parajam oli vasikas:
Hämeessa hända keerles,
Pea paistis Kemi jõella,
Sada sülda sarved pikad,
Poolteistsada pea see paksu.
Nirgike nädala jooksis
Ühe kütke kohala,
Päeva lendas pääsukene
Härja sarvede vahella.
Pähäje hädasti pääsis
Keskelele istumata,
Kui hüppas osav oravas
Turjasta taha sabani
Ega sihti saavutanud,
Kuuga joonele ei jõudnud.

Sellest härjamürakast valmistati pulma-rooga. Kuid puudus veel jook. Tol ajal ei vi-relnud Soome keeluseaduse köidikuks, vaid Põh-jala emand arutas,

kusta me õluta saame?

Nüüd järgneb üksikasjaline õllevalmista-mise kirjeldus, kus häda tekitab õlle käärima panek, mis ei taha kuidagi õnnestuda.

Kalevalal on ka oma hulkur, don Juan ja vii-navõtja: Lemminkäinen. Eelpool mainitud pul-made kirjelduseski öeldakse:

Jõudsid jooma joomamehed,
Liitigi Lemminkäinen.

Lemminkäisest öeldakse, tema olevat

Kergats Lemme poega.
Kasvas kõrgessa kojassa,
Armsa eide hoole alla.

Väliselt oli Lämminkäinen:

— — nii punaverine,
Pea poolesta parasta poissi,
Omasta kohasta kõlblik.

Kuid poisil oli vigu:

Neitseilla asusi aina,
Oli öösi öitseella,
Tütarlaste tantsudella,
Patsipeade paarissagi.

Tüdinud naiste röövimisist ja muist selli-seist seiklusist, tahab „lahke Lemminkäinen, see'p see kaunis Kaukomieli“ katsuda õnne Põhja neitsi võtmisega. Kuigi ta suudab lauludega kõik peale karjase toast välja tõrjuda, ei õnnestu tal

siiski täita Põhja emanda poolt antud ülesannet ja ta peab lahkuma tagajärgedeta. Koduteel tabab teda õnnetus: karjane tõukab Lemminkäise Toonela jökke. Kuid õnnetust aimav ema tuleb pojale järele, toob selle jõest välja ja asub elluäratamisele. Kalevala annab inimesele võime surnuidki äratada ja nii saab ka mureline ema oma kergemeelsele pojale hinge sisse puhuda, kui ta seda on härdalt palunud.

Kalevala esimene kangelane, „vaga vana Väinämöinen“, on oma aastaist hoolimata samuti seiklushimuline ja tahab kosida Põhja neitsi. Väinämöinen on kuulus oma lauluvõimult. Seal tuleb noorele Joukahaisele meele asuda võidu laulma Väinämöisega. Algas võistlus, mille tulemusi ette aimates Joukahaise isa teda oli keelnud võistlust alustamast. Joukahainen pingutab oma mõistust, kuid Väinämöinen vastab kõigele:

Need on naiste, laste naljad,
Kuid ei parra kandja teadus,
Mehe mõistus, taadi tarkus,
Sõnu suuri sünnisõnu,
Imeasju ainukesi!

Joukahainen näeb oma kaotust ja kutsub vihas Väinämöise möögavõitlusele:

Väinämöise lahkumine Soomest.

Oot, oot, vana Väinämöinen,
Laiä suuga laululooja,
Tule mõõka mõõtlemäie,
Tagumaie tapperida.

Väinämöinen vihastus poisikese häbematu-
sest, võttis ja laulis selle soosse.

Sohu laulis soolikaini,
Laulis niitu niueteni,
Künkaasse kainaluini.

Nüüd pidi Joukahainen armu paluma.
Abiellumishimulisele Väinämöisele iubas ta oma
õe naiseks, kui hädast pääseb. Kuid noor Aino
ei taha Väinämöisele minna.

Seda nutan, neitsi noori,
Kõige ajani kahetsen,
Et andsid minu, alatu,
Oma lapsukse lubasid,
Vanale varaksi andsid,
Toeksi tudisevale,
Lõbuksi lõdisevale.

Ning Aino uputab enda. (Endatapp ro-
mantilistel põhjustel!)

Joukahainen vannub kättemaksu ja varit-
seb Väinämöist ning laseb vibuga vana laulja
pihta, kes kukub merre, kotka abil aga pääste-
takse ja viiakse Põhja. Seal näeb ta Põhja
neitsit ja läheb sellele kosja.

Lõppeks tüdib Väinämöinen, kel ei ole õn-
ne naise saamisel, kogu asjast ja sõidab paadi-
ga merele, jäädes kadunuks.

Nii jutustab Kalevala toleaeagsete inimeste
nii väga inimlikke saatusi, kirjeldades elu ku-
ni Kristuse sündimiseni.

Mitmed kujud on selgesti joonistatud ja
seepärast lugejale kergesti mõistetavad. Ainu-
laadilise soome kunstniku A. Gallen-Kallela
maalid on neid jäädvustanud kogu soome rah-
vale väärtuslikeks rahvuslikeks mälestisteks.

Aeg veereb edasi. Väärtusi hinnatakse
ümber. Euroopa tungib hiiglasammudega väi-
keste rahvaste omapärä, ähvardades hävitada
muistsete loomingute müstilisust, naeruvääris-
tada lapseliku kujutluse toodanguid, ent kõik-
jal leidub hulki, kes oskavad hinnata rahvus-
liku mineviku tuge rahvusliku riigi iseolemi-
ses. Ka Soomes ei jää hüüdjais kõrves need
hääled, mis nõuavad Kalevala tõstmist oma en-
disele aujärjele. Dr. Elias Lönnroti töö on
väärinud kõigi sugupõlvede lugupidamist.
Kord pöörduatakse tagasi Kalevala austamisele.

T-vo H-no.

Ümberlükkamatu tõde on, et **Urania**
patareidesi saavutate puhtama
vastuvõtu kui ühestki võrkanoodist.

K.-M.

OH. USTI

TALLINN,
S. KARJA 17.
KÖNETR. 908.

P. S.
värskeit praetud

OA-
KOHV

SOOVITAB SUURES
VALIKUS

VEINE, NAPSE, LIKÖÖRE

Kodumaa: Alko, Rosen, Luscher-Matiesen, Calorica,
Victoria, Valga, Emlo ja Tartu Aiavilja.

Välismaa: Bisquit Dubouché, Martell, Ed. Dupuy &
Co, Hennessy ja uudisena
INGLISE WHISKY WHITE HORSE.

ja rikkalik valik

KOLONIAALKAUPADEST

Kõik kaubad saadud otse kodu- ja välismaa vabrikutest.

Hinnad väljaspool võistlust!

Aurujõul värvimise, pleekimise, keemi-
lise puhastuse, plisseerimise ja kiir-
pressimise tööstus

„Hoff-Man's Method“

TALLINN

Apteegi nr. 1
Telef. 430-10

Niguliste nr. 6
Telef. (2)13-47

Osakonnad:

Tartus: Rüütli 11 ja Riia 41.

Pärnus: Vilmsi 12.

Võtame vastu värvimiseks ja puhasta-
miseks kõiksugu siid-, plüüs-, samet-,
villaseid ja puuvillaseid riideid.

Igasugu lõngade ja kangaste värvimine
ja pleekimine suurel ja väikesel arvul.

Töö kiire ja korralik vilunud eriteadlaste
juhatusel.

Meeleolu ja tervis on hea,

kui jood

ETK omapakke teed.

Nõudke ühiskauplustest.

Suurmüük **ETK** Tallinn,
Lai tän. 39/41.

UUDIS KAITSELIITLASTELE!

MAAILMAKUULSAD AMEERIKA
ELEKTRILAMBID-HELGIHEITJAD

WINCHESTER

Iseäranis valgusrikkad
ja käepärased lambid.
Mudelid igas suuruses.

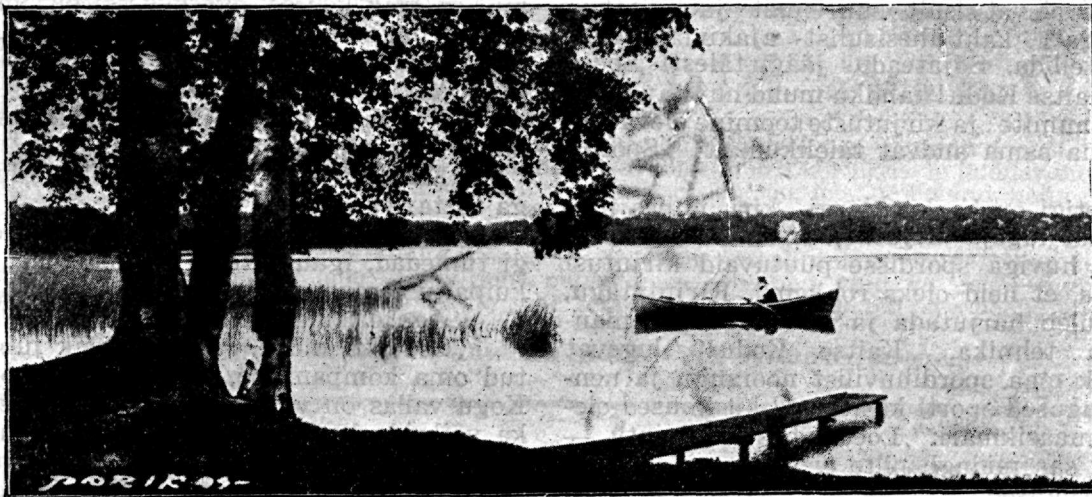

Valguse ulatus kuni
1/2 kilomeetrit. Kui-
vad patareid.

Ainuesindus ja ladu:

O/Ü. **SYSTEMA**

Tallinn, Raekoja pl.5.

LUGEJASKONNA SOOVID

JUHANNIAIK, omaaegne „Kaitse Kodu!“ toimetaja

Üks väikelinlane kirjutab kord toimetusele: „Saadan teile siinjuures rahatscheki ja palun minule „Kaitse Kodu!“ käima panna aasta peale.“ Ja oli pidanud tarviliseks lisada veel juure: „Minul on kaks noort poega, käivad keskkoolis, vanem on juba kaitseliidus, noorem veel pole. Ma tahaksin, et neist saaksid tublid kaitseliitlased, seepärast tellin kaitseliidu ajakirja koju. Aga hea oleks, kui toimetus avaldaks rohkem huvitavaid jutte, niisuguseid, mis huvitaksid eriti noorsugu ja oleksid kaitseliidu mõttele kasulikud.“

Toimetajal on alati hea meel, kui saab kuulda lugeja otsekoheseid soove ja arvamusi, eriti siis, kui see on kirjutatud nii heasoovlikult. Sealsamas aga tuleb meele üks teine kiri, otsid selle välja mapi vahelt, et lugeda seda veel kord, võib-olla oli see ainult unenägu. Kuid pole midagi sellist. Selles kirjas kirjutab üks reservohvitser-kaitseliitlane, et ajakiri on liig ilukirjanduslik. Olevat vähe sõjaväelisi ja sõjateaduslikke uudisi meie ja välismaalt, puuduvat ülevaade kaitseväge elust. Ülevaated malevate tegevusest olevat liig pealiskaudsed selleks, et pakkuda huvi.

Seda kirja vaadeldes tuleb meele ühe pealiku kiri, kes oma maleva tegevusest kirjutusi saates lisab juure, et kuna need kirjutused puudutavad tema maleva tegevust ja tegelasi, siis oodatavat nende kirjutuste ilmumist huviga. Pildid peaksid ka kõik ilmuma, need on kõik agarad tegelased, ja kui üks on sees ja teist ei ole, siis on asi halb, rikub inimeste meeleolu. Kui aga kõik on ilusti joones, siis tõuseb ajakirja vastu kohapeal suur huvi jne.

Ega selgi kirjal oleks suurt viga, oma kohalt täiesti õige, kuid kord on tulnud sisse ka kiri, milles malevlane pahandab, et tema enam ajakirja edasi ei telli. See toovad ära ainult pealike pilte, malevlasi kui on, siis ainult suure grupina, kus nägu kuigi selgesti välja ei tule. Olevat pealike leht ja malevlasel ei maksvat seda tellida. See tulevat ilmsiks ka sellest, et ajakiri olevat täis kõiksugu tarku kirjutusi, määrusi ja juhtnöore, mis olevat määratud ainult pealikuile. Malevlasel olevat lugeda vähe. Peaks toodama ilusaid mälestusi vabadussõjast ja muud targutused jäetama välja.

On selge, mida soovis see lugeja. Kuid ottime mapist veel ühe sooviavalduse ja vaatame seda.

Selles kirjutab üks kompaniipealik-mitteohvitser, et kaitseliidu organisatsioonis on palju pealikuid, kes pole saanud tarvilist ettevalmistust ei sõja- ega allohvitseride koolis, ja olevat suur puudus kirjandusest, millest seda järkjärgult võiks omandada ja üldse sõjalise alaga lähemalt tutvuda. „Kaitse Kodu!“ peaks igas numbris avadama niisuguseid kirjutusi, niisuguste järgi tuntavat suurt vajadust. Jutte saavat igauks lugeda raamatukogust ja sõjamälestusi trükkivat ka ajalehed heameelega, nende jaoks ei maksvat kaitseliidu ajakirja veerge raisata. „Kaitse Kodu!“ olgu ainult rahvalik sõjaasjanduse ajakiri ja toogu täielisi ülevaateid siit ja sealt kaitseliidu elust, muu kõik jäetagu välja.

Aga alles hiljuti kirjutab toimetusele üks reservohvitser, et ta ei olevat ajakirjaga rahul,

kuna see olevat sisult suuremalt jaolt ühtlane „Sõduriga“, kaht ühesisulist ajakirja aga ei jõudvat tellida. Sõjateadus jäägu täiesti „Sõdurile“, „Kaitse Kodu!“ andku muud huvitavat. Ka spordisõnumite ja kirjutuste toomine olevat asjatu, kuna sama andvat täielikumalt „Spordi-leht“.

Ometigi on ka käe järgi kiri, milles provintsi noor lugeja kirjutab, et tema loeb kõige suurema huviga spordisse puutuvaid kirjutusi ja tahaks, et neid oleks rohkem. Kirjutatagu, kuidas tuleb harjutada ja kuidas saaks omandada hea tehnika. „Kaitse Kodu!“ lugevat suur hulk maa spordihuvilist noorsugu ja nendele niisugused sporti käsitlevad küsimused olevalt kui maasikmari. Loed lehest läbi jutu — sellest ei saa midagi, pilte ei maksa vaadatagi, kõik ühesugused.

Jah, pildid. Neid on toimetuses suur hulk. Paljudel kaaskirjad, et pandagu sisse ja kui on sees, siis seda numbrit saadetagü sinna 10—50 eksemplari, siis loodetavat ka tellijaid saavat...

Ega siis kirjad üksi! Oli ju ka koosolekuid, mil samuti harutati ajakirja ilme küsimust. Otsused olid tihti üksteisele vastukäivad. Muidugi oli küllalt ka rahulolejaid hääl, kuid on juba nii, et kui millegagi ollakse rahul, siis pole seaduseks, et sellest pead kohe ka toimetusele kirjutama. Ja toimetajale teeb üksik rahulolematu hääl rohkem muret kui kümme rahulolevat rõõmu.

See oli nii kaitseliidu häälekandja nooruspäevil, kui ajakiri otsis oma õiget joont, otsis oma aset. Usun, et aeg tänapäevaks „Kaitse Kodu!“ on juhatanud juba lähemale ta õigele, suurimat hulka rahuldavale, rajale.

Siinkohal võiksin lõpetada, kuid meeleldi jutustan veel ühe mälestuse minu toimetajapäevilt. Käisin kuski malevas ühe kompanii korraldatud peol kõnelemas. Kompanii pealik, noor ja energiline vabadussõja allohvitser, võitis otsekohe tutvumisel minu sümpaatia. Peo korraldus ja üldse kohapealne kaitseliidu elu jättis rõõmustava mulje, mida ei saanud jätta lausumata. Ometigi kompaniipealik käis veel süüdlase näoga.

„Ei, mina saan selle asjaga hakkama küll,“ ütles ta. „Mis puutub korrasse või õppustesse, siis mul on kõik jooned. Õppustelt puudutakse harva tõesti tõsise põhjusega. Kui keegi on jäänud tühise põhjuse pärast ära, siis ma leian ikka tee, kuidas teinekord saada ta välja. Inimesed on niisugused, et kui ükskord lased lohakile, siis on komme käes ja kergesti enam kõiki korruga välja ei saa. Aga minul on nii kasvatatud sisse, et kui teha, siis teha hästi, kui ei, siis ärge olgu midagi. Ja spordi-asi on ka mul kenasti. Kui ise võtad eest, siis leidub küllalt huvilisi ja asi läheb päris hoogu. Need asjad

mul on kõik korras, aga üks asi on, millega ma ei saa hakkama — see on propaganda. Vaat seda ma ei oska teha.“

„Missugune propaganda?“

„Noh see, mida ikka kästakse teha, see kaitseliidu propaganda.“

„Kas inimesed siis pole kaitseliidu sihtidega tuttavad või?“

„On küll, ega meie pool inimesed ole sugugi tumedad, igaüks teab kaitseliidust niipalju, kuipalju temast teada olekski.“

„Aga ei tule kaitseliitu või?“

„Seda ka mitte. Mul on kõik juba kogutud oma kompaniisse, kellest on loota asja. Kogu vallas on vahest kümme-kond meest, kes ka võiksid olla kaitseliidus, olen kutsunud, aga nad ei ole suuresti huvitatud. Oleksin saanud küll liikmeks needki, aga mõtlen, et ega neist korralikke õppustel käijaid saa, ja kui osa niisuguseid on seas, siis on halvem teistegagi ajada asju.“

„Aga kui viimne kui mees on isiklikult läbi proovitud ja kõigiga kõneldud ja kõik kõlvulised on koos, missugust propagandat siis veel vaja on?“

„No seda ikka, mida küsitakse, et mis on propaganda alal kavatsuses ja mis on tehtud. Mul pole nende küsimuste peale kunagi pea-aegu midagi vastata. Aga muidu kõik on korras, paremini kui teistes lähemais valdades.“

„Aga kas te ei märka, et ühes muu tööga on tehtud ka propaganda? Propaganda on nagu arstirohi, mida tuleb tarvitada seal, kus asjad pole hea tervise juures. Kui aga kõik on korras, noh... kes siis annab tervele inimesele rohtu sisse? See oleks ju vahest koguni kahjulik, väsitaks inimesi ja tüütaks, sest liigne pole hea.“

„Ma olen just mõtelnud sedasama. Ja ei ole leidnud, mida teha sel alal. Aga kui küsitakse, siis midagi peab ikka vastama.“

„Siis vastake, et peate kõige paremaks propagandavahendiks tööd, ja seni, kuni töö on korras, on ka propaganda kõige paremas korras.“

Ei taha tuua sellest loost välja mingit moola. Jutustasin selle küsijale mälestuse minu „Kaitse Kodu!“ toimetajaks olemise päevilt, mil mul oli see meeldiv juhustuvuda selle tubli töömehega, kes hoolsasti oma ülesandeid täites enda märkamata oli saavutanud ka selle, mis paistis talle ülesaamatu ja raske.

Arvan veel, et kui saabub kord päev, millal kõik kaitseliitlased oma hoolsuselt ja töökuselt on jõudnud selle pealiku tasemeni, siis poleks ka „Kaitse Kodu!“ järele enam tarvet. Aga millal saabub see päev?

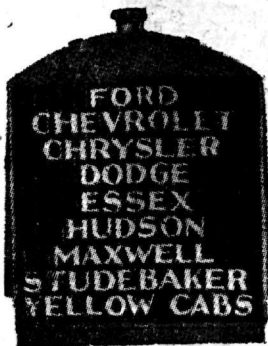
Siin ootame vastust kaitseliitlastelt endilt.

Tualettiseebid «VIKO».

Paljudel on veel teadmata, missugust tähtsat osa etendab tualett- või silmaseebi headus meie naha ravimise juures kui tervis- ja iludusvahend. Odavad seebid sisaldavad üleliigset lehelist, mis hävitavad naha epidermist ning tekitavad kõiksugu naha- ja muid haigusi. **Tualettiseebid «VIKO»** selle vastu valmistatakse absoluutselt neutraalsest põhiseebist, millele masinatega ümbertööttamisel juure lisatakse kõiksugu erilisi naharavimise vahendeid. Seetõttu ei ole «VIKO» seebid mitte ainult naha puhastamise abinõud, vaid ka esimese järgu **naharavimis- ning iludusvahendid**. Peale selle rahuldavad «VIKO» seebid oma peene lõhna tõttu ka kõige suuremaid nõudeid.

Seepärast nõudke enese huvides ainult «VIKO» tualettseepe.

O.-Ü.

«ARMO»

Täielikem auto-
tarvete äri.

Laos suurel arvul Chevrolet
ja Ford osi. Samuti osad ja
tarbed kõikidele Ameerika
ja Euroopa autodele.
Soodus sisseostukoht edasi-
müüjaile.

NARVA MNT. 6, TEL. 308-54

«NUGGET»

**parim inglise
saapakreem**

Pealadu:

PIKK 51

Tel. (20)6-29

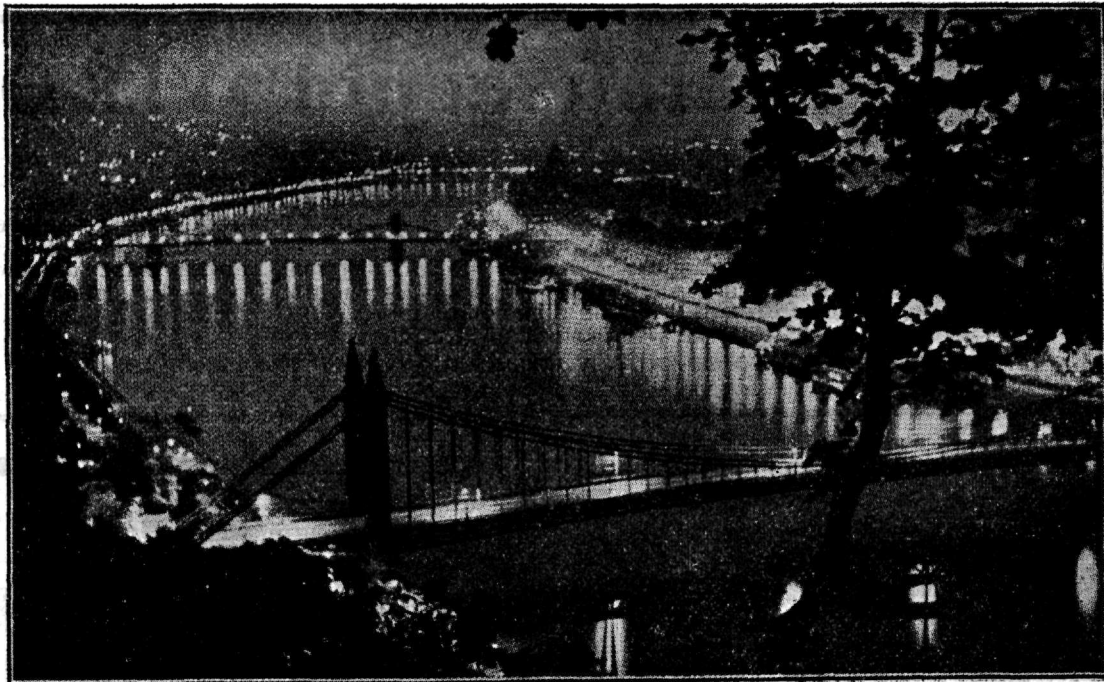
ASUTATUD 1849

VEINIKAUPLUS **C. PETENBERG**

BÖRSIKELDER TALLINN, PIKK 17
TELEFON 434-85

Soovitab:

**Kodumaa ja välismaa Cognac'it,
Likööri, Veine, Champaagner'it jne.
Ainult võistlematus headuses**

Õine vaade Doonaule ja Budapestile.

Vanemale vennale külla

Matk Doonau kuldseile kaldale

Ei ole see paljas juhus, et lugulaulus Kalevipojas domineerib kolmikarv: Põhja piiril seisvas peres kasvavas kolm poega, taaralaste tammekesi, kellest üks veeris Venemaale, teine tuiskas Turjamaale, kolmas istus kotka selga ja liugles Viru randa. Samuti oli ka vana Kalevil kolm poega jne. Ungari-soome sugu rahvaste suhtes on see arv tabav, neid ongi kolm: Ungari, Soome, Eesti. Ja see kolmik sünnitabki selle tüve, mis Euroopas suurte raassidekolmiku (slaavi, germaani, romaani) kõrvale ilmub neljanda suurusena.

Oli võimalus hiljuti külastada soome sugu rahvaste vanimat ja suurimat lüiget — Ungarit. Pole huvitusetu vaadelda tema välimust käesoleval ajal. Meie keelemeeste ja etnograafide keskel on maksvusele pääsnud mainitud kolmiku kohta soome-ugri kaksiksõnaline nimetus. Seda ei saa pidada õigeks ei teaduslikult ega praktiliselt: Ugri nimetus on õieti omane Karpaatide põhjapoolset küljel asuvaile slaavlasile ja pealegi ei tarvitata kogunimetust kunagi nii, et seal oleks eesotsas vähem lüige, küll aga vastupidi. Ja Eesti nimetus puudub seal hoopis. Kui juba tarvitada kaksiknimetust, siis — Ungari-Soomet.

Euroopa keskriikide kiirrongid on väledad matkajad, oma 100 või enam kilomeetriga tunnis kihutame läbi Tšehhoslovakkia Ungari piiri poole. Metsaga kaetud Karpaadid ja nende vahelised orud vahelduvad üksteise järele kinopildi taoliselt ja juba lööd kahtlema,

kas ei tee raudruun oma ägeduses endale liiga ja sõitjatele ka. Kuid kõik möödub õnnelikult ja kenal hilissuvisel õhtul olemegi Tšehhia ja Ungari vahelises piirijäämas Zob'is.

Karpaatide mägestik on õieti Kesk-Euroopa taime- ja loomastiku jagaja. Kuna sinnamaale välja ulatuvad meie kodumaa metsade taolised segametsad, muutub pilt lõunapool Karpaate. Juba ilmub ülekaalus puuna pappel ja nisu ning mais teraviljana. Rohked suhkrunaeri- ja tatraväljad eelistavad teissugust põldkultuuri. Elumajad on väikesed, valged, punaste katustega ja tihti küladena koos. Väliselt kannab maa sügavat katolitsismi ilmet: igal pool haruldane kirikute rohkus, igal asulal oma jumalakoda, nende vahe üksteisest tihti vaevalt üks kilomeeter.

Kohal tundub ka lõunapoolset kuumust. Nagu oleks tulemas rammestav uni, nii näib keha võtvat vastu soojuslainet. Astud vagunist välja, pühid higi otsa eest ja ootad rongi ääres kõndides, kas ei tuleks kustki jahutavat tuuleõhku. Kuid see jääb ilmutamata. Lõuna pool pole pikka eha, päikese loojumise järele on varsti pime. Vaikus on ümberringi. Oleme ju Ungari lagendikul.

Jälle tollide ja passide revisjon. Seepoolest on praegune Kesk-Euroopa väga kirju. Kaubandusele tegevad see takistusi, reisihimulistele see aga lisab juure isegi mitmekesidust.

Siit on Budapestini vaid mõnikümmend kilomeetrit. Rahvaste ja riikide saatuse juhid pärast maailmasõda on Ungari uusi piire rajades talitanud nii, et pealinn oleks naaberriigi piirist kõigest keskmises kahurilasus kauguses. Ungari ümber asuvad naabrid, kes viimases heitlemises on kaasa löönud, on Ungari jaotamisel igaüks saanud oma osa, mistõttu endisest õitsvast riigist kaardile on jäänud järele vaid väike neerutaoline osake.

Enne Budapesti jõudmist sõidab rong veel ümber kaunis kõrge mäe ringi ja lisab aina kiirust juure. Kiirrongile ei näi muret tegevat asjaolu, et tee roopad ei näi olevat kõverustel välispoolt kõrgemad. Nagu näha, osatakse siin hästi hinnata aega.

Mäe küljed on täis viinamarjaistandusi küll terve väljade, küll üksikute põldude viisi, ja binokliga neid õhtuhämaruses vaadeldes võib näha, kuidas külluses küpsev viik kaalub tüvesid kõveraks. Siin valmib see materjal, millest tehakse ungari head veinid ja viinad, eesotsas kuulsaima Tokaieriga. Ja Ungari suudab anda ka head vahuveini, rahvuslikku šampanjat, mis sellenimelise prantsuse joogiga võistleb suure edukusega, kuna tooraine kummalgi on ju üks ja sama.

Viinamarjade lõikus, nende sorteerimine, jookide valmistamine ja viimaste kauaaegne käärimine keldreis, selle juures on töö hulk õppinud käsi. Varsti peatub rong suure klaaskatusega jaamas, mille äärele on kin- nitatud silt: Budapest.

See ta ongi, Doonau kuninganna!

Esimene mure on leida peavari, ja selleks osutub suur 400-toaline parim hotell „Britannia“ Budapesti peatänaval Teresia-kõrutil. Selle luksust vaadeldes polnudki ime, et reisikaaslane oma tundmusi ei suutnud varjata ja kuuldavale tõi laulukese:

„O, Susanne, wie ist das Leben doch so schön.“

Suur oli aga mehe üllatus ja imestus hiljem, kui ta Tallinna tagasi jõudes leidis, et tema ilutsemise ajal Budapestis Tallinna sulipoisid ta korterit olid revideerinud.

Oli parajasti 20. august, mil lõpsid Ungari pühiku, Arpadide dünastia suurima valitseja Stefan Püha, 900 a. juubelpidustused ilutulestikuga vanas tsitadellis ja Doonau laevastikul. Endise kindluse müürid olid muudetud illumineerituna tuledest vahutavaks veekoseks, mida Doonau kaldail oli vaatlemas määratu rahvakogu. Selleks puhuks oli Budapesti kokku sõitnud nii Ungari oma kui ka naabermaade arvukas vaimulik seisus, et suurevõimuliste ja hiilgavate kiriklike rongkäikudega mälestada kuulsaimat valitsejat, kes oma ajal kange käega oli Ungarist välja kitkunud tolleaegse ungari muinasusu ja istutanud asemele katolitsismi. Oli siis paras juhus katoliku vaimulikul seisusel demonstreerida oma hiilgust ja — mis peaasi — arvurikkust. Ja pidustusest võtsid osa nii ungari oma 7 suguharu esindused kui ka veel Ungarile allesjäänud muulased, nende seas isegi õige kirjude ülikondadega tiroollased.

Budapest on linn, mille on ahustanud ja suureks kasvatanud ungari tõu geenius. Siin on ehitusi, missuguseid ei leidugi teistes Euroopa pealinnades, ja seepoolest on ungarlased ületanud nii mõnegi suurrahva. Kõik on uus ja värske, kuigi see on vast hilisema Un-

gari hiilgeaja mälestus. Budapesti koht oli tuntud ja asustatud juba rooma võimu tipu ajajärgul, mil siin oli asunud tugev roomlaste garnison ja selle kõrval tolleaegne suurim linn Aquincum, nagu seda võib näha suurepärasteist hilisemal aegadel väljakaevatud varemeist. Siin on rooma asevalitsejana tegutsenud ka hiljem Rooma keisriks saanud Hadrianus j. t. Varemend, millele järgi Rooma linnade elu-olu õige hästi võib ette kujutada, on tähtsamaid Euroopas ja neid ületavad vahet vaid Pompejus ja Herkulanum. Rahvaste rändamise ja Attila päevil hävis aga kõik. Nüüd ilmusedki Doonau madalikule ta praegused ja tulevased peremehed, ungarlased, kelle töö ja usinus on loonud Kesk-Euroopas Budapesti näol midagi ilusat ja suurt. Ja nüüd ei tõmba turiste enam kokku niipalju vanad mälestused, kui uus Budapest ise oma välise ilu ja paljude tervisveallikatega. Ungarlased on Budapesti loomisege kahtlemata annud Doonaule pärli, mida tessed sel jõel asuvad rahvad pole suutnud. Juba ainus pilk Budapesti ehituskunstis seni ületamatu gootistüüli- lise parlamendihoone rõdult suure jõe kiiretele voogudele ehk Buda küljel Johannese mäel asuvast Elisabethi tornist õhtuhämaruses alla tuledemerele on võrdlematu ja unustamatu. Kuigi Austrias Viini linn elanike arvult on kaks korda suurem Budapestist, asub esimene jõe ühelainsal kaldal ega valitse viimase taoliselt Doonau üle.

Ungarlased pole arvuliselt suur rahvas, praegusesse Ungari on neid alles jäänud vaid 8 miljonit, kuid nende ettevõtlikkus ja algatusvõime tunnustab kõrgest mõtetelemist. Tarvitseb vaid pilk heita Budapestis ungari tähtsaile meestele püstitatud ausambaile, ja me ei suuda tagasi hoida imestust nende monumentaalsuse ja massiivsuse üle. Ka nende rohkus on tähelepanuväärne. Pole vist unustatud kedagi, kes Ungari ülesehitamisel talle midagi on suutnud anda. Koduselt on Ungari minevikule tänulik. Seevastu aga ununevad ime- ruttu rahvastevahelistes heitlemistes nende suured ajaloolised teened. Ammuks see oli, kui Euroopa va- bises türklaste edasiveereva ja kõiki üleujutava laine ees. Sama kabuhirm, mis vallutas läänekultuuri mauride edasitungil Hispaanias, levis Kesk-Euroopas 17. sajangu teisel poolel türklaste võidukäikudel Euroopa mandri südamesse. Ja sin anti, kuigi poolakate abiga, türklastele hoop hoobi peale, kuni Ungari vabanes. See- tõttu, et türklaste edasitung oli pandud seisma, läkski Venemaal korda end laiutada kuni Mustamere kallaste- ni, pärides siit arvutusuured endised Türki maa-alad. Paar sajangut hiljem oli see kõik ununenud ja nüüd asuti enne maailmasõda igasuguste jaotusplaanidega Ungari tükeldamisele.

Veel on Budapestis elu ja hoogu. Sama inimeste ja sõidukite nii ööl kui ka päeval katkestamatu keeris tänavail, samad lugematud kaupluste ridade vaateak- nad kõige mitmesugusemate artiklitega, alates kiirga- vate kalliskividega, kristalli, hõbeda, kulla ja teiste õilsate metallide ilutöödega ja lõpetades moodsaima riietusega ning delikatessidega. Samuti näeme endiselt tänavate ääres asuvate kohvikute, baaride ja restora- nide laudade taga istumas neid, kel on aega ja raha küllalt. Veel töötab ka täie hooga Budapesti praater

(Inglise park) kõigi lõbustustega ja veel lõõskavad õhtuti Budapesti tänavad elektrikülluses, kuid sealsamas on igal pool kuulda ohkeid: elu on liig raskeks läinud koormavate rahutingimuste tõttu.

Ungaris on lendsõnana Trianoni rahulepingut hakatud sõnasõnalises tõlkes nimetama kolmekordseks ei-ei-lepinguks. Selle tagajärjel on Ungari kaotanud nii maa-alast kui elanikestki kaks kolmandikku. Saajaiks osutus kolm ligemat naabrit, kuna Ungarile endale on jäänud endisest maapinnast 28% ja elanike arvust 36%. Nii tuleb 8-miljonilisel Ungaril ülal pidada miljonilist Budapesti. Ungari oli ju maailmasõjas üks allajääjaist ja peab täiel määral kandma võidetu mõrudust. Loomulikult vaadatakse tulevikku murega.

Elu varjukülgi võib leida kõikjal. Põllumehed kaebavad, nad pidavat saadused ära andma jumalamuudu, kuulsa ungari nisu isegi naeruväärt odava hinnaga eest (meie raha järgi umbes 7 senti kilo). Suured metsad ja mäed ühes loomulike maapõue rikkustega ja suureviisiliste tehastega on võõraste kätte läinud. Elukitsikuse välistunnusena võiks nimetada asjaolu, et enesetapmiste arv on statistiliste andmete järgi Ungaris üks suuremaist Euroopas. Tuleb seda ette iseloomuliselt kõige enam Doonaul, kuhu selle nähtuse vastu võitlemiseks on asutatud sellekohased Punase Risti ja politsei päästejaamad.

Mis aga Ungarile järele on jäänud, on nüüd kõik puht Ungari oma keeleliselt ja meeleliselt. Välise surve tõttu paisub sisemine protest seda pinevamaks. Nii on käimas igal pool suureviisiline kihutustöö maailmasõja tagajärgede vastu. Ungarisse sattunud võõras ei saa astuda sammugi, ilma et talle seda ei kaevataks, sellest ei räägitaks. Ei või olla juttugi Ungari süüist maailmasõja tekkimises. Juba ongi korda läinud enam kui poolesaja kättesaadud dokumendi tõttu seda tõendada. Suuremaid lootusi pannakse oodatava endise

vene välisministeeriumi arhiivi avaldamisele Moskvast, missugusele tööle hiljuti on asunud saksa õpetlased.

Otsekui saatuse kiuste ongi Ungari tükeldamise saanõu peasepitseja jagajate keskelt välja langenud ja jaotatud osad saajaile võõraste kätte läbi kätte antud.

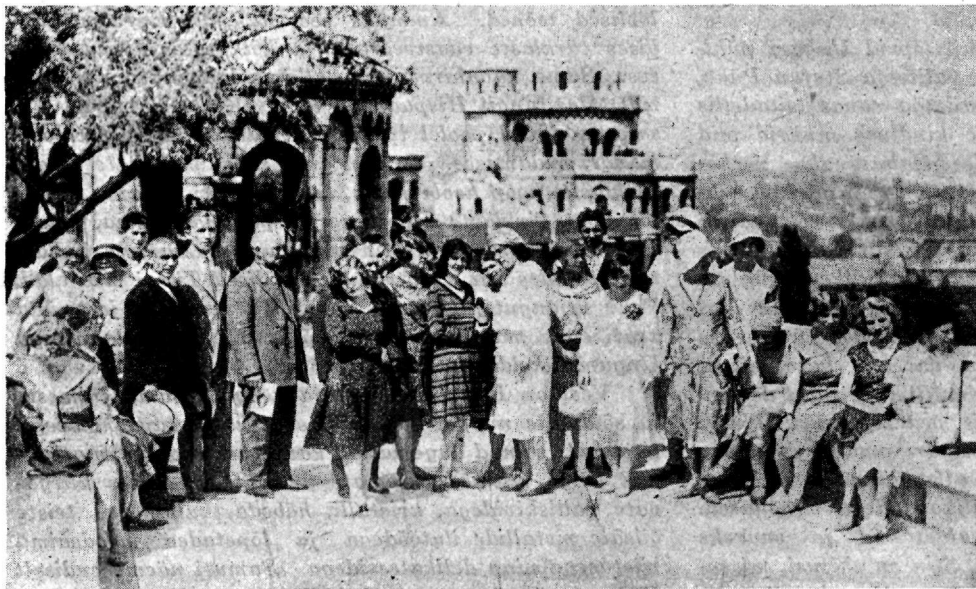
Jaamades, hotellides, muuseumides ja mujal on lugematult saadaval lendlehti ja brošüüre, mis selgitavad Ungari praegust probleemi.

Sarnane enesetunde avaldus näib olevat rahutu siseilma võimas pursk, mille ulatust ja suurust on raske mõõta. Selle kõrva mürisema paneva kihutustöö intensiivsuse kõrval on aga ka tummi protesteerijaid, kelle kaebus ja protest on palju lõikavam ja teravam. Nii on ungari tundmatu sõduri haud asetatud otse nii mõõtu kui ka idee poolest õige suureviisilise Ungari tuhandeaastase kestvuse ausamba ette, kus see kaeblikumalt kui kuski mujal peab kuulutama Ungari hülgava mineviku ees tema praegust kurba käekäiku. Nagu trotsiks kõigile välissündmustele on Ungari ajavoolude ja mõõnade keskel jätnud muutmata oma endise konstitutsiooni. Seega on otsekohe öeldud, et Ungari ei tee etteheiteid nii sõja tekkimises kui ka selle nurjumises ei oma riigikorrale ega endisele valitsusele. Meie revolutsioon läbielanud hingedele on säärane seisukoht koguni arusaamatu, ei jäeta meil ju ühtki poliitilist äpardust tasumata. Kuid Ungaris on see arusaadav. Kuna isegi Viinis on saadud hakkama kuulsa ringpuiestee ümbernimetamisega 12. novembri puiesteeks, seisab Ungari sellest liikumisest kõrval erandina ja Ungari viimse kuninga (Austria keisri Franz Joosepi) ausamba ees võib tihti näha pürgade uuendamist.

Kuigi Ungaril Habsburgide krooni all tuli üle elada ka mõrudaid päevi, ollakse üldiselt siiski solidaarne endise valitsusega.

Kihutustööd juhib ungari revideerimisliit, kes ei näi kartvat ei kulusid ega väeva, et tuua kuuldavate üldist protestihäält.

Selle kõrval aga tehakse kõik, et võõraste rükkide alla sattunud madjarid ei läheks Ungarile kaduma. Aegajalt korraldatakse välisungarlaste maailmakongressegi, millele puhul esindajaid saabub peaaegu üle kogu maakera. Kongressidel kerkivaist lugematuist küsimusist viiakse ajavütmata täide neid, mis on võimalik, olgu see ajakirjade asutamine, väljarändamise korraldamine, raadioettekanded Budapestist eriliselt välisungarlastele, eriliste organisatsioonide loomine kodumaalt eemal viibivate kultuuriliste ettevõtete soetamiseks, õppetoolide loomine välismaade ülikoolides jne.

Eesti ekskursandid Budapestis.

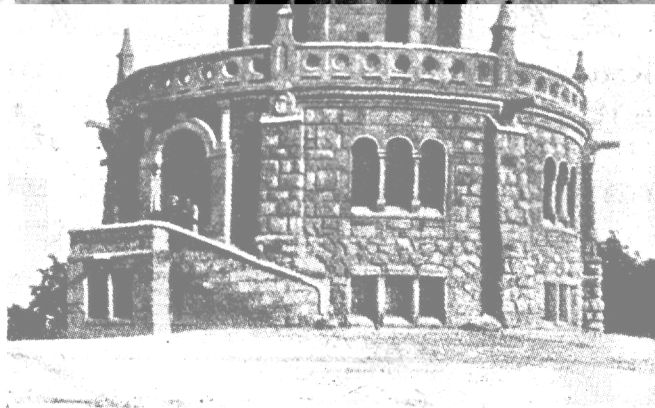

Inimene mõtleb, jumal juhib. 1924. aastal Tallinnas ärapeetud Soome-Ugri hariduskongressil tõendati veel hoogsasti, et turaani liikumine peab sünnitama raudse rõnga, mida tuleb kokku tõmmata selle tõu vaenlaste ümber. Oieti oli see juhtum ka esimene ja tänini viimne, kus püüti suurejooneliselt tabada Ungari-Soome tuleviku perspektiive. Tookordne väljendatud mõte polnud paljas spiritistlik nähtus, mis sündinud Budapestis.

Tallinna ja Helsingi selgemais päis, küll aga nõrk vastuhelk neile püüdeile, mis aastasadu erutavad ja panevad närverima Euroopa väikerahvaid. Sääraste sihtidega käiakse ringi suurrahvaste keskel juba ammu ja ongi nende eest juba makstud väga kõrget hinda. Selle nõrga ja kahvatu avalduse kõrval on aga seni ajaloo käik olnud süiski vastupidine ja Ungari on ise sattunud edasitungiva slaavi raas-

süste tangide vahele, kust pääsimine pole kergem kui paarisaja aasta eest türklaste ikkest. Peaks kord enne-maailmasõjaaegne konjunktuur uuesti leidma maad, oleks selletaoliste püüete jätkamine vaid ajaküsimus. Oodatakse ikka veel uinakusse langenud suurriigi ärkamist, kuid ei taibata, et ärgates leiab see, et Doonau madalikult on võim kõrvaldatud, kes ühe raassi edasimarssimisel seal seni on olnud takistajaks. Euroopas on sündinud asju, mille kohta nii mitmel pool puudub tarviline ülevaade.

Ungari keelt peavad keeleteadlased soome sugu rahvaste tugevaimaks ja suurimaks haruks, peamiselt sõnade tüvede tõttu. Ungari keelt võhikuna kuulates peab aga tunnistama, et selle kõlas peitub väga palju sugulust. Nii tarvitavad ungarlased oma keeles õige rohkesti õ tärhte, mida ei tee Euroopas ükski teine rahvas. Ka on sõnastik lüheldane, pehmeõitu ja see-

Elisabeti torn Budapestis.

meeleolus. See on selgem ja kõrgem selle eesmärgi äratundmine, mis soome sugu rahvaste süilitamises suuremate rausside vahelises heitluses on ülesandeks. Mõistetakse, et ka soome sugu rahvad pole sattunud Euroopa gigantide „jalgu“ asjata, et neil on täita ülesanded, mida teised ei saa ega suuda täita. Mõnegi suurrahva alaväärtuslikkus on otse selgitatud ja taandatud vähemate rahvaste õigeaegse ja õigeviisilise tegutsemise läbi. Suurtel rahvastel tekivad kergesti planetaarsed vaated, ideoloogid ja selle taoline laiumine. Suured otsustavad need küsimused liig raskepärastelt ja rängasti. Vähemate sekkaaloomine pehmendab heitlemist.

Budapestile on soovitud näha ja jagada väljakäetud Rooma linna Aquincumi saatust. Ta on küll kannatanud, kuid ta seisab nende eneste varemete ees, kes seda temale on soovimud.

Imelikud on tõesti saatuse teed!

M. M.

tõttu sulav ning kõrvale armas kuulda. ...

...Iseloomustav ja oieti eestipärane ungari sõnastikus on ka see, et umbhäälikud vahelduvad täishäälikutega kindlas järjekorras, ülevõimu enda kätte kiskumata. ...
... Keeleline sugulus on aga vaid kaugem ja nõrgem side, mis praegusel ajal seob ja toob ligemale Ungari hõimlasi Soome lahe kallastel asuvaile rahvastele. Keelesugulus ei ole nii praktiline hõimlaste kõne kui maad palju kaaluvamad asjaolud. Seda võib märgata selle tõmmuverelise ja elavaloomulise rahvaga igapäevasel kokkupuutumisel. Nad tunnevad ja hindavad meid ega vaata meie peale kõrgi üleolemisega, kuigi oleme vähemad ja vaesemad. ...

...Nüpea kui aimatakse, et on tegemist hõimlastega, on meeleolu vastutulelik ja sõbralik. Ja see pole paljas viisakuse avaldus, mis väljendub säärases heatahtlikus

Kuld-
hõbe-
kristall-
kalliskivid

asjad

Parimad šveltsi kellad
alpakapokaalid

O.-Ü. J. RUBIN, Tallinnas,
Viru 17

asut. 1880.

PARIMAST PAREMAD ON

E
A
U
D
E

FEIWA

COLOGNE JA SEEBID

LIHAÄRI Vnad LAKS

J. LAKS Turukaubamaja
nr. 17-18

A. LAKS Turukaubamaja
nr. 7.

Kõnetr.: Äri - (20)3-21, kodune - 305-67.

Alati tagavaras suures valikus: suitsuliha, soolaliha, värsket liha kõigist sortidest.

MÜÜk suurel ja väikesel arvul päevahindadega. Teenimine ja tellimiste täitmine kiire ja korralik. Soovikorral saadame kauba koju.

Ei paremaid torte, kooke,
saiu, küpsiseid ega kohvi
ole kuski kui

J. KÜNNAPU

Kohvik & kondiitri-
äris

Narva maanteel № 4

Äri avatud iga päev
kella 7-22.

(end. Lindeni all)

Muusika iga päev
kella 6-10.

H. LAAS

KOHVIK JA KONDIITRIÄRI

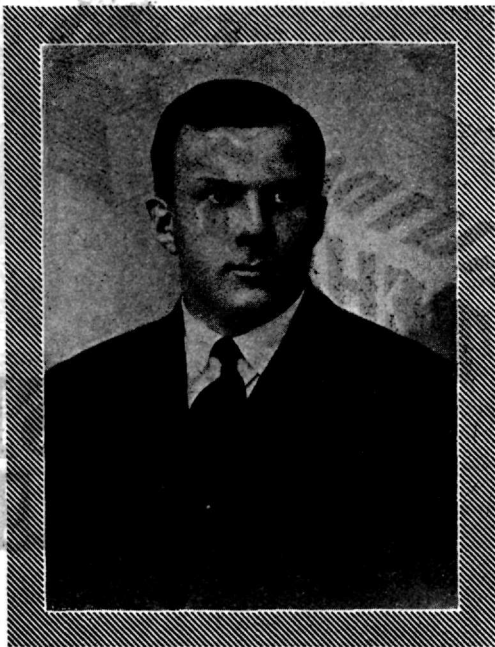
TALLINN, POSTI T. 7, TELEFON 26-57

SOOVITAN

igal ajal värskaid ja väga maitsevaid torte, kooke, küpsiseid, Viini ja igasuguseid muid saiu.

Kompvekid, šokolaad ja igasugused maiustused. Alati saadaval tee, kohv ja karastavad joogid.

L. Sõerd, „Kaitse Kodu“ tegev toimetaja.

Kolmas lüli ses ahtakeses ahelas on talituse juht-asjaajaja. See on juba kõva mees ja kõva sõnaga ka. Kui sa ta käest lähed raha küsima, siis ütleb, et ei saa, ja kui ei, siis ei, mine kurda, kellele tahad. Muidu suur mees ja suurte õigustega: ta võib iga arve järele raha välja maksa, kui vastutav toimetaja on sinna oma vastutavuse peale kirjutanud. Raamatud on tal ilusti korras, numbrid selgesti kirjutatud. Üks sammastest, mille najal püsib „Kaitse Kodu!“.

Neljas ja viimane on ka mitte-väike mees. Tema teaduslik nimi on ekspediiitor. Tema võimuses seisab ajakirja teile korralikult või korratult kätte saata.

Iga kesknädala hommikul — parajasti siis, kui jooksva nädala „Kaitse Kodu!“ läheb masinasse, seisab „Kaitse Kodu!“ toimetuse oma tegeliku toimetaja kaudu küsimuse ees, millega täita järgneva nädala number, et see saaks parem eelmisest ja teeniks ära kõigepealt toimetaja enda rahulolu. Vaatad — post midagi sisse ei too, vanavara-laekad on tühjad. Pead endaga tsipake aru, helistad. Härra sellele ja sellele. Tunned teda, tead, et ta on kirjamees, tunneb kõiki maailma maid ja asju, ehk kirjutab mõne rea su ajakirjale. Ja juhtub nii, et see, kelle poole pöördud, lubabki kirjutada, saab koguni vaimustatud ainest, mille talle ettevaatlikult ette paned, ja lubab käsikirja isiklikult ära tuua mitte hiljemalt kui laupäevaks. Täna ja oled õnnelik, sest vähemalt kaks lehekülge uuest numbrist näib olevat päästetud.

Selles teadmises sa sel päeval ei pöördugi

mujale, nokitsed niisama siit ja sealt, loed ajalehti jne. Teisel päeval toob post malevkonna aastapäeva kirjelduse. Puha piltidega kõik. Vaatad, ei olegi vana — kuu aega ongi mööda sündmusest. Mis aitab siis su ohkamine — selle aja jooksul võib sündmus veelgi vananeda. Ruttu trükikotta!

Reedel on juba tuli takus: vaja joonistajaga rääkida jutu illustratsioonide pärast, kaastöölisega terve nõupidamine maha pidada ja suud kulutada, enne kui saad lubatud käsikirjadest kätte paarsada trükikirja. Trükikoda nõuab aga käsikirja — muidu ei jõua õigeaks ajaks valmis.

Laupäeval ootab sind suur pettumus: lubatud käsikirja asemel saabub teade: polnud aega, edaspidi, kui võimalik. Ei noh, eks me katsi siis võimalikuks teha ja, nagu öeldakse, suud „sekki mööda seada“, sest mis parata. Helistad uuele mehele. Esmaspäev viimne tähtaeg. Hea küll.

Üleminek uude nädalasse sünnib juba närvilikkuse sordiini all. Esmaspäeva õhtul võib anda viimseid käsikirju, piltidest palju ei maksa rääkida. Siis on kohe virin lahti: hilja ja hilja. Lepid siis ainult paari lühema kirjeldusega, ülejäänud andsid möödunud nädalal. Koostad veel viimseid asju, õhtul kirjutad mõne päevasündmuse kohta lühema artikli, kella kaheksa ajal viid veel trükikotta. Jõuab veel? Jõuab! Noh hüva.

Kui palju on kuulutusi? küsid teisipäeva hommikul asjaajajalt. Poolteist külge! Hästi! Kell

R. Jukk, „Kaitse Kodu“ asjaajaja.

üks algab murdmine. Teed enese vabaks kõigist kohustustest ja oled juba varakult trükikojas. Korraldad eeltöid, kirjutad piltidele allkirju ja vaatad, kas kõik on korras.

Murdmine? Ei, jumala pärast, mitte midagi ei sünni siin halba. Ainult ladu seatakse lehekülgede viisi ritta, nii et silmale armas lugeda oleks. Ja murdmine on see sellepärast, et suurest, tihti meetripikkusest ja enamast ladukangast tulevad parajad, leheküljele sobivad lahmakad „lahti murda“. Päris viisakas töö.

Selle jaoks on ametis eriline murdja, kellega koos kombineerid siis, kuidas paremini klappib. Pealkirjad on enamasti juba ennem valmis laotud, need lüüakse klopsti peale, ladu alla, pildid juure, ja kui lehekülg on valmis, kõvasti nõoriga ümbert kinni. Siis on lehekülg murdud, sellest tehakse esimene aratõmme ja algab teiskordne trükivigade parandamine, n. n. revisjon.

Vahepeal sodid ja kalkuleerid, kuidas artikleid paremini mahutada, kärbid mõningaid, mõnede kirjutad omapead mõne rea juure. Kella neljaks on number valmis ja sa võid minna koju lõunale. Ent juhtub nii, et saad parajasti istuda kodus laua taha, kui heliseb telefon. Hallo! Jah, siin toimetaja. Vaadake, murdja oli lugemisega eksinud, üks lehekülg on puudu (või üle). Noh, tee nüüd mis tahad. Kuidas sa võtad ühe lehekülje vähemaks või mida sa paned juure? Kõik on nii välja kalkuleeritud, et ümber teha kuidagi ei sünni. Ent pole parata, sööd kiiresti lõuna ja jooksed trükikotta tagasi parandama, mis veel parandada saab. Ja jumal tänatud — saab seekord. Vis-kame male välja, muud kribu-krabu viimaselt leheküljelt ka, ja lehekülg ongi päästetud.

Kesknädala hommikul oled juba varakult trükikojas, vaja veel silma peale heita, enne kui number trükki läheb. Ja teinekord ongi see viimne ülevaatus kõige tähtsam, sest vaata-vaata, et oleksid läbi lasknud suure vea.

Neljapäeval tuleb number trükist. Hindad selle kaastöö ja viid vastutavale toimetajale läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Ajate juttu pool tundi. Tõsiselt.

See on hariliku numbriga kohta. Suuremad numbrid sünnivad muidugi suurema „pidulikusega“, kui selle sõna all üldse saab mõista tööd. Suuremate numbritega on ka suuremaid viperusi, ent ka suuremaid tagajärgi ja suuremaid võimalusi mahlakama vaimutoidu pakkimiseks. Siis kalkuleeritakse juba kuude viisi ette, sest iga üksik asi tuleb läbi mõelda, kaaluda. Tänavuse Poola erinumbri ajal, näiteks, telliti suur osa artikleid ja kaanepilt Poolast. Nende päralejõudmine aga venis. Alles kohaliku Poola saatkonna lahkelt vahetalitusele ja telegraafi pideval kaasatöötamisel tulime kõige toime õigeaks ajaks.

Ja lõppeks — kõigelega tuleb toime, olgu see nii halvasti või hästi kui tahes. Kõik närvitsemised ja hädaldamised, mis iga üksiku numbril ilmumise eel ähvardavad matta kõige muu tähelepanu, haihtuvad kohe kui seebivaht, kui esimesed köidetud eksemplarid trükikojast mototsükli „Kaitse Kodu!“ toimetuse poole vuravad.

Ring on täis. Üheks hetkeks unustad siis kõik mured ja askeldused, et mõne tunni pärast jälle otsast peale alata. Jälle tulevad need alalised kaastöö mured ja kõiksugu tehnilised terminid otse kubisevad sul peas: võrkliised, kursiiv-, petit-, fette- ja korpus-kirjad ühes cicerodega ja tertsiatega hakkavad jälle hüplema su silmi ees.

Agaga kogu see rübelemine, kogu see rähklemine ja alaline otsimine-jooksmine uue ja parema järele tundub ometi kerge ja raskusteta. Ons see ajalehemehe veri, mis tõukab sind tagant? Vist küll. See tiivustab sind isegi ja teeb sulle kergeks ka kõige raskema koormaveo. Käesoleval juhul see koorem siiski ei olegi ülearu raske. Tundub, et võid teda vedada, pidades ühtlast tempot. Isegi natuke spurti kulaks ära vahete-vahel — vaimliste lihaste lodevuse vastu ja edasijõudmise tiivustamiseks. Ei seisa ju miski asi paigal — kõik liigub, kas edasi- või tagasi-sihis. Kes meist küll võikski olla paigalpäisiv või kes võiks sörkida tagurpidi? Tulevik, see kutsub meid. Edu ootab, kutsub, meelitab.

Läki siis edasi!

L. Sõerd.

I auhind	RICHARD LANGE	I auhind
	Asutatud 1903. a.	
Briljant-, kristall-, kuld-, hõbe-, uushõbeasjade ja kellade äri		
Tallinn, Vanaturukael nr. 5		
kuldauraha	Telefon (2)31-20	Telefon (2)31-20
kuldauraha		

«Kaitse Kodu!le» kirjutanud M. Pukits

Meil kannab terve rida kaitsevaelasi läti „Karumurdja“ ordu sõjalist aumärki, kuid vist vähesed neist teavad lähemalt, kust see nimetus on pärit ja millise suure tähtsuse ning kõrge väärtuse see märk omab läti rahvustunde seisukohalt kui riikliku iseseisvuse pühim sümbol. Seepärast tohiks olla küllaltki huvitav lühike ülevaade läti kangelaseeposest „Karumurdjast“, millelt ongi laenatud alul mainitud aumärgi nimetus.

„Karumurdja“ on kunstlikult loodud lugulaul kuues osas, millise on koostanud läti ärkamisaja luuletaja Andrei Pumpur ühe muistse kangelasjutu põhjal, mille ta on töötanud ümber värssideks. See laul on lätlastele olnud sedasama, mis „Kalevipoeg“ meile — kõigi rahvuslike aadete kehastus ja vaimne peegelpilt rahva tulevikulootustest, mis rasketel surveaegadel on annud neile sisemist jõudu ja tuge, õhutades usku helgemasse tulevikku. Küll ei ole „Karumurdja“ rahva lugulaul sel määral, nagu eesti ja soome eepos, sest temas pole ainustki rida, mis oleks valmilt kujul saadud otse rahvasuust, kuid tema ainestik on ometi puht läti algupära ja ta on suutnud võluda läti rahva hinge, oma ilmunisel hoobilt võites üldise populaarsuse ja seega täites suure kasvatusliku ülesande.

Muinasjutt, mis on pandud „Karumurdja“ aluseks, kõneleb kangelasest, kes sündinud emakarust ja metsaelanikust, pärinud emalt karu kõrvad ja tugeva rammu, puhastanud ümbruse kiskjaist loomist, olnud ülevedajaks Väinajõel, kus aerude katkedes sõudnud kätega, ja teeninud siis ühe suurema isanda sulasena, kelle juures künnud põldu karudega, jahvatanud otri kuraduveskil, tõstnud üles järve põhja vajunud lossi, peletanud hiiglase, vabastanud maa koletestest ja saanud siis tasuks isanda tütre, kuid võideldes sarviku pojaga, kes tal raiunud maha kõrvad, langenud sellega ühes Väinajõe haudmikku, kuhu mõlemad uppunud.

Pumpur on muinasjutu ainestikku lisandanud lugudega rahvavanemaist, nõidadest, Põhja-neitsist, nõiutud saarest, jaaniõhtust jne. ja on tõstnud Karumurdja rahvuskaugelaseks, kes elab ajaloolisel ajastul, kaitstes oma kodumaad sissetungivate rüütlite vastu ja saades surma äraandmise tagajärjel.

Laulus, mis ilmus 1888. a. kolmandaks läti laulupeoks, on valdavas ülekaalus lüüriline, muusikaline element, rikkaliku värvikülluse ja meloodilikkusega, kuna eepilise tegevuse kirjeldus ja iseloomude kujutus tundub kuivemana ja nõrgemana. Värsimõõt on peaaegu igas laulus isesugune ja vahelduv, jäljendades niihästi vanade klassikute kui ka rahvalaulu eeskujul.

„Karumurdja“ autor Andrei Pumpur on sündinud 1841. a. Lielvarde (Lennevardeni) kihelkonnas, Suur-Jumprava vallas Väinajõe Semgali poolsel kaldal, kus ta isa oli mõisa viinapõletaja ja hiljem talurentnik. Lahutatud soode ja metsadega muust maailmast, oli lauliku sünikoht oma lähima ümbrusega säilitanud esisade kombed, uus aeg ega kristlik kirik polnud seal veel suutnud lõplikult hävitada mõnesuguseid ebausustaditsioone, samuti mitte muinasjuttude ja rahvalaulude rikkust.

Lõpetanud kohaliku kihelkonnakooli ja veetnud paar suve kodus põllutöölisena, õppis Pumpur Rembate mõisas maamõõtjaks ja pidas seda ametit siis kümme aastat, tegutsedes pikemat aega Vanas ja Uues Piebalgis, kus elasid vennad Kaudsited, suure ärkamisaja romaani „Maamõõtjate ajad“ autorid, lühemat aega ka mitmed teised haritlased, nagu dr. Jurjan ja kirjanikud Auseklis ja Kronvald, kellede tegevusel ümbruskond tõusis esirinda läti rahva kultuurilises elus. See kõik mõjustas tugevasti ka Pumpuri kirjanduslikku tegevust. 1874. a. asus ta Riiga, kus oli ühe vabriku valitsejaks ja raamatukauplejaks, siirdus aga kahe aasta pärast Moskva, kus tutvus suure isamaalase Kristjan Valdemariga ja rahvalaulude korjaja Briv-

semniekiga. Leidmata sündsat tegevust astus ta Aksakovi eestvõttel Moskvas asutatud slaavi komitee kaudu vabatahtlikuna serbia sõjaväkke ja võttis topograafina osa türgi sõjast. Pärast rahutegemist lõpetas ta Odessa junkrukooli, tuli 1880. a. Riiga tagavarapataljoni, kust 1895. a. läks üle Dünaburi intendantuuri. Sealt tegi ta pikemaid ametireise Vene sisemaale ja Kaugesse Idasse ning sai külmetuste tagajärjel ägeda jooksja ja hiljem veetõve, millesse suri Riias jaaniõhtul 1902. a. Ta hauda Riia Jeesuse koguduse kalmistul ehib noorsoo poolt 1923. a. püstitatud mälestussammas.

Peale „Karumurdja“ on Pumpur avaldanud hulga luuletisi, milledest mõned on saanud laialt lauldavaks, nagu R ä ä g i m u l l e, V ä i n a j ö g i, siis mitu pikemat reisikirjeldust, ja katsetanud ka jutukirjanduse alal. Tema ballaadidest on tähtsamad K a n g e l a s t e h a u d, I m a n t a j a J u m a l a t e p u l m.

Rahvusliku eepose loojana püsib Pumpuri nimi läti kirjanduses aukohal jäävalt.

E s i m e n e l a u l. Eellugu ja sissejuhat. — Vanaisa Perkon toredasse lossi sinisel taevavõlvil, kus asub igavene valgus ja kus ei lõpe rõõm, on kokku tulnud kogu läti jumalatepere kuulama hallpea S a a t u s t a d i j u t t u, kes määrab õnne ja õnnetust inimlaste kirjus elus. See teatab, et igavikus ime läbi sündinud jumalapoja armuõpetust, mis on levinud mujal, teiste rahvaste seas, tahetavat tuua ka lätlasile. Kohe seletab Perkon, et toojail, kes on pöörnud hea õpetuse pahaks, olevat kurjad kavatsused — nad tahtvat vallutada ja orjastada siinseid rahvaid. Soovitab seda takistada ja palub kõiki jumalaid olla valvel oma rahva eest, mida need ka pühalikult töötavad. Koosolek on jõudmas lõpule, kui korruga ilmub naisjumalus S t a b u r a d s e teatega, et öösel nõianaised heitnud jõevõrengu uhmri, mille õõnsuses maganud uimastuses ilus noormees. See on K a r u m u r d j a, kellele jumalad annavad oma õnnistuse, et tast saaks kangelane oma rahva kaitsjaks.

T e i n e l a u l. Väinajõe kaldal asuva L i e l v a r d e lossi vanem on kord oma noore kasupojaga õppejalutusel, kui ootamatult metsast tormab nende kallale suur karu. Poiss astub sellele vastu ja kisub ta lõugadest lõhki. Kasu-isa paneb poisi rammu kiites talle nimeks K a r u m u r d j a ja avaldab saladuse, et kaheksateistkümnne aasta eest üks hiislar leidnud ta imeva lapsena padrikust emakaru sülest ja toonud Lielvarde lossi temale kasvatada. Kuna poiss nüüd oma esimese vägiteoga on annud tunnistuse täisealiseks saamisest, saadab kasu-isa ta oma noorepõlve sõbra B u r t n i e k i v a n e m a juure, kes on tark teadustes ja kelle los-

sis säilivad kirstudes vanad kirjad esivanemate õpetustega. Seal peab poiss õppima kõike tarvilist tarkust ja ühtlasi ka sõjakunsti.

Lahkunud kodust toredal ratsul ja täies sõjalase ülikonnas, jõuab Karumurdja teel A i s k r a u k l i lossi, kus peatub mõneks päevaks. Seasel vanemal, kes on tark ja tõsine vanamees, on tütar S p i d a l a, metsikult põlevate silmadega kaunitar, keda nähes Karumurdja kohe on võlutud. Kuid Spidala seltsib nõidadega, mida noormees varsti märkab. Ühel õhtul poeb ta jämeda paku õõnsusse, mille seljas Spidala keskööl sõidab Kuradikoopasse nõidade koosviibimisele, kus noormees näeb oma salajasest peidupaigast Spidala ja teiste toimingu. Õnnetuseks märgatakse teda ja kartes äraandmist heidab Spidala ta ühes pakuga jõe sügavusse. Pääsnud sealt Staburadse abiga, lahkuvad Karumurdja teisel hommikul Aiskrauklist, nägemata Spidalat. Enne Burtnieki jõudmist tutvub ta teel vägimehe Koknesiga ja sõlmib temaga sõpruse.

K o l m a s l a u l. Mägede ja põhjatute soode taga, uduste metsade keskel, kuhu viib looklev tee, elab nõid ja arst K a n g a r. Selle juure ilmub Spidala küsima nõu Karumurdja vastu, kes võib saada neile hädaohhtlikuks. Pikema kaalumise järele jõuavad nad otsusele, et vaja vaenlane kõrvaldada, ja valivad seks järgmise kaudse tee: Kangar tahab teda meelitada sõtta eesti kangelase Kalapuisiga, keda juba kauemat aega pole nähtud Kangari mägedel. Ta lubab sõna saata Pepsi järve ääres asuvale eesti hiiglasele, et nüüd oleks soodus aeg rüüstatata läti küli. Kui see üritus teostuks, siis võiks ässitada lätlasi kättemaksmisele, millest kujuneks tõsine lööming. Vahva sõjamehena ei püski Karumurdja teadagi kodus, vaid ruttaks Burtniekiga lahingusse, kus kohates Kalapuisiga tabaks neid kindel surm, sest et eesti hiiglasele ei leidu Lätis vastast.

Tõuseb kole torm maal ja merel raskekõue ja vihmaga. Väinajõe suus heitleb üks mastita ja tüürita purjek vägevate looduse jõududega, jumalad on otsustanud hävitada ta meeskonna, kuid liivi kalurid päästavad ööl merehädalised, aimamata, et võõrad on nende tulevased isandid. Hommikul tuuakse Kangari juure pika mantliga mees, kel on ömmeldud rinnale rist, see on munk

Jumalad on otsustanud laeva meeskonna uputada.

Kas ema lubanud Karumurdjat juba
nii noorelt surma minna.

Dietrich, kes oskab võita Kangari ja tema kaudu varsti ka Turaida vanema Kaupo sõpruse.

Burtniekis on vaheajal Karumurdja armunud targa tütrese Laimdotasse, kes jutustab talle järve põhja vajunud vanast lossist. Levib jutt Läti ilmunud Kalapuisi röövkälgust, Burtniek lubab tema ohjeldajale tütre ja Karumurdja asub kohe teele.

Kalapuis peab parajasti lõunat, istudes mäe otsas oma püstipidi palkidest kokkunajatud koja ees. Söönud härgmullika, küpsetab ta ora otsas põrsast. Nähes liginevat ratsul Karumurdjat haarab hiiglane nui, keerutab ümber pea ringi, nii et tõuseb tuulispea, ja küsib irvitades Karumurdjalt, kas ema teda on lubanud nii noorelt juba surma minna. Karumurdja osatab vastates, et olevat jõudnud kätte aeg, mil hiiglased enam ei sobi maailma, seepärast otustanud ta teda saata hingederiiki.

Nüüd paiskab eesti kangelane raske nui lendu ja lööb Karumurdjal hobuse ühes sadulaga alt, kuna nui ja hobune lendavad sohu. Jalule hüpates haarab Karumurdja mõõga ja virutab hiiglasele tugeva hooga puusa, lüües ta pikali. Langedes haarab see kinni lähedasest männist, kiskudes välja juurtega puu, mis vajub ta rinnale. Karumurdja ei lase teda tõusta, vaid mõõka tõstes tahab tal maha raiuda pea. „Oota, noor vägimees,“ hüüab Kalapuis, „luba enne surma paar sõna veel kõnelda endaga. Sa oled vist Karukõrv? Ema jutustas mulle surmavoodil, et kui kord Väinajõe poolt tuleb vägimees Karukõrv, kes on ainuke vastane mulle, siis ähvardab meie rahvaid suur õnnetus ja kadu. Meri oksendavat endast välja koletisi, kel on raudsed kehad ja suured kõhud — need neelavat kõike, inimesi, loomi, taimi ja maad! Tehkem rahu, sest selliseis oludes poleks mõistlik surmata teineteist ja jätta oma rahvad koletiste võimusesse. Luban sulle, noor kangelane, lahkuda siit ja luban pidada lätlastega rahu igavesti. Meie rannaäärseid saari kaitsen ma edaspidi ja ei lase võõraid sealt maale.“

Karumurdja aitab Kalapuisi tõusta ja ulatab talle käe, üteldes: „Olgu siis rahu meie vahel. Mingem ja lepitagem mõlemad rahvad, kes praegu all legendikul võitlevad. Jäägu see sõda viimseks eestlaste ja lätlaste vahel.“ Sidunud haavatud puusa kinni, ruttavad nad külla ja lõpetavad vastatikuse sõja. Sinna, kus hiiglane

oli langenud maha, jääb auk Kangari mäele — rahvas veel tänapäev kutsub seda auku hiiglase sängiks, ja tema nui pidavat praegu veel säilima soos.

Kiidulauludega võetakse võidukas vägi koju jõudes vastu ja Karumurdja auks peetakse pidu, kuna ta kuulsus levib üle maa. Veetes õnelikke päevi satub Karumurdja ühel öhtul kuhugi võlvkäiku ja edasi minnes järve põhja vana lossi, kus leiab Laimdota keset saali kivilaua juures tõrviku valgusel lugemas vanu raamatuid. Seal leiavad nende südamed teineteist. Kuid Burtnieki viimse tütre võib saada ainult see, kes viibiks öö veealuses lossis ja oleks hommikul veel elus. Karumurdja jääb ning võidab julgusega ja Staburadselt saadud peegli abil teda kohutama tulevat pahad vaimud, misjärele loss hommikul kerkib veepinnale. Nüüd pärib ta Laimdota ja elab õnnes. Kuid hingedeööl röövivad Kangar, Dietrich ja Kaupo noore mõrvoja ning viivad salaja Saksamaale kloostri.

Neljas laul. Kaupo reisib paavsti juure Rooma. Ehitatakse Riia linna, vaba läti rahvas langeb orjaikkesse. Koknesil õnnestub päästa kloostrist Laimdota, aga koduteel eksivad nad laiale merele. Ka Karumurdja on asunud otsima oma mõrsojat, seiklusrikkal purjekasõidul Põhjamerel kohtab ta merimeeste lauldest sinna meelitatud Põhjaneitsit, kes viib ta maailma äärele oma jäälossi, mille läheduses asuv tuldpurskav mägi valgustab ümbruskonda. Seal oodatakse pakase möödumist.

Viies laul. Kevade tulekul põhjast lahkudes purjetab Karumurdja ümber peninukimaa, kus on madal taevas, mööda hiilgavast teemantmäest, aga satub Põhjaneitsi hoia-tuste kiuste siiski nõiutud saarele, kus elab vana nõiamoor oma kolme sarvikpojaga. Seal on ka puuks muudetud Spidala, kelle Karumurdja vabastab ta oksti rookides, mille eest Spidala äratab nõidusunest sinnasamasse sattunud Laimdota ja Koknesi. Kui Karumurdja on anand Spidalale tagasi Kuradikoopast leitud rulli, lepingu vanakurjaga, mille siduvus nüüd lõpeb, algab ühine õnnelik kojusõit.

Kuues laul. Kevad on täies ehtes, üle maa pühitsetakse jaanipäeva, rahvavanemad peavad Sinisel Mäel koosolekut, millest võtab osa ka Karumurdja oma sõpradega. Kõneldakse sakslaste vägivallast, rüütlite ülekohtustest tegudest, preestrid ergutavad vastupanule ja parema tuleviku lootusele. Peo lõpul saadetakse Karumurdja ja Laimdota Burtnieki lossi, kus peetakse toredad pulmad.

Pärast pulma asub noorpaar Lielvarde lossi. Varsti tekib lätlasil tüli ja sõda rüütlitega, kus Karumurdja jääb võitjaks. Nüüd saab Kangar äraandjaks, seletades sakslasile, et vana on Karumurdjal maha raiuda ta kõrvad, siis kaob ta ülemäärane jõud. Varsti külastab

Kolm korda tõstab Karumurdja rüütli õhku.

nud järsule kaldale, kust Karumurdja tõukab vaenlase alla, kuna see ta endaga tõmbab kaasa — nii kaovad nad mõlemad sügavusse. Lossist kuuldu kiljatus, heitlust jälginud Laimdota on endalt võtnud elu. Puhkeb üldine lahing, milles lätlased kaotavad.

Kaupo „musta rüütli“ seltsis Karumurdjat, kes nad võtab pidulikult vastu. Mänguvõistlusel lööb must rüütel Karumurdjal ühe kõrva maha. Vihastudes purustab kangelane vaenlase raudriided, kuni murdub mõök. Siis raiub võõras ta teise kõrva maha. Nüüd lähevad nad sülitse kokku, nii et maa väriseb. Kolm korda tõstab Karumurdja rüütli õhku, ise viimaks taarudes. Rüseldes nad on ligine-

Võõrad asuvad maale valitsema. Aga pika orjuse kestes ei unusta rahvas Karumurdjat, see pole talle surnud, vaid puhkab Lielvarde ligidal kuldses lossis Väinajõe saare all.

Mõnikordki kalamehed Väina laintel aerutades Kesköö tunnil kahte kuju Näevad kaldal rüselemas. Lossi varemetes aga Vilgub väike tulukene. Vastased siis ägeduses Liginevad kaldale, Kuni selle kõrgelt servalt Langevad nad sügavusse. Kiljatus siis kuuldu lossist, Kustub kohe tulukene. See on Karumurdja, kes veel Võitleb võõra vaenlasega. Laimdota sealt lossist vaatab, Ootes mehe jäävat võitjaks. — Kalurite usk on kindel: Ükskord võidab Karumurdja, Tõugates alla vaenlase, Uputades jõe põhja.

A. S. „EESTI-AGA“

Juhatus ja ladu: Lai tä. 41, ETK majas. Kõnestraat 21-59.

Vabrikud: Põhja tänav 5. Kõnestraat 24-06.

Eriala: Õhuhapniku ja atsetüleengaasi valmistamine. Tuleornide, lennuplatside, vedurite, vagunite, hoonete, morse ja igasuugu signaalaparaafide sisseseaded atsetüleengaasi valgustusega.

Autogeenilise šveisimise ja lõikamise sisseseaded ja üksikosad. Priima Rootsi karbiid, mark «Ljunga Stjern», igasuuguseis suuruis.

Eriti tarviline lähelepanemiseks

on igale, kes oma kodu mugavaks tahab teha, et

Ed. Donald'i mööbliärist

Narva maantee 31

leiate igasuugu väärtuslikke mööbleid.

Tunnen kaasa kõigile majanduslikult viletsal ajajärgul, seetõttu müün kõiksugu mööbleid äärmiselt odavate hindadega. Nii siis palun mõõblitarvitajaid lahkesti sisse astuda

Narva mnt. 31 **Ed. Donald'i mööbliärisse** Jõe tä. nurgal.

Austusega mööblitööstur **Ed. Donald.**

Diskonto Pank A.-S.

Talinnas, Pikk 11

Telegr.-aadress: DISCONTOBA"

Telefon: (2)19-79, 432-46, 434-18

**toimetab kõiki pangaoperat-
sioone sise- ja välismaal.**

Valmisriiete- ja kaleviäri

„LYON“

Harju tän. nr. 39, „Kuld Lõvi“ vastas.

**Meie üliriided sobivad hästi ja val-
mistatakse parimaist riidesortidest.**

I. klassi nais- ja meesrätsepatöökoda.

Suurim valik naistemantleid elegant-
seimais lõikeis, karusnahku, karusnahk-
mantleid.

Rikkalik valik ülikondi, palituid ja jo-
pesid meestele.

Soodsad maksutingimused.

Hinnad õiglased ja võistlemata odavad.

Teenimine aus ja korralik.

H. KAASIK

Pagari-, kondiitriäri
ja kohvik

Pikk nr. 35, telef. (2)34-83

Doorimehe t. 7. („Päevalehe“ kõrval)

Soovitab kõiksugu kondiitri-
maistusi ja pagarisaadusi,
valmistatud I j. tooresainetest.

Eriti suures valikus saadaval
maitsvaid

torte, kooke,
küpsiseid jne.

Hinnad äärmiselt odavad.

Le Locle Schweiz

Asutatud 1826. a.

A.-S. H-y Moser & Ko.

Pikk tänav 19

kõnetr. 22-67.

soovitab

rikkalikemas valikus

tasku- ja käeure maailmakuulsast H-y Moser & Cie vabrikust Le Locle Schweiz.
Seina-, laua- ja äratuskelli, kette ja käevõrusid, kuld ja plaqué. Parimat
rootsi kristalli.

„Kaitse Kodu!le“ kirjutanud E. OSKAR, Sakalamaa ringkonna esinaine

Käesoleval aastal peeti naiskodukaitse ringkondade esinaiste koosolek 6. ja 7. sept. Petseris.

Erilise huviga sõitsid seekord kokku ringkondade esinaised — oli ju nii mõnelegi meie kodumaa omapäraseim nurk — Petserimaa — seni täiesti tundmata.

Külalisi ootasid jaamas ringkonna esinaine, maleva pealik ja Petseri jaoskonna liikmed.

Üheskoos sõideti autobuses linna. (Linn asub umbes 3½ km. raudteejaamast eemal.)

Täpselt kell 10 algas ringkondade esinaiste koosolek. Erilist huvi pakkus informatsioon kohtadelt. Selgus, et kogu suvi kõikidel ringkondadel möödus meeskondade toitlustamise tähe all. Kõik ringkonnad on pannud erilist rõhku toitlustamisel toitlustuse odavusele ja tööjõu kokkuhoidule toitlustamistöö tegelikul läbiviimisel. Mõlematel aladel on ka saavutatud tagajärgi. 50 mehe toitlustamiseks on kulunud keskmiselt 2 toitlustajat ja toitlustamise odavuse rekordi on saavutanud Sakalamaa ringkond, toitlustades mehi Oisu laagris 22 s. päev. Keskjuhatuse esinaise pr. M. Raamoti ettekanne Soome Lota-Svärd ühingu tegevusest pakkus koosolijatele erilist huvi. Leiti, et lotade töö distipliinerimise ja ühtlustamise mõttes korraldatud suvekursused on aidanud suuresti kaasa lotade töö süvendamisel, ja paluti keskjuhatust astuda samme ka meil säärase kursuse korraldamiseks. Kursuse kestvus arvati meie oludes umbes 10 päeva pikaks. Osa võtaksid sellest kursusest ringkondade ja jaoskondade esinaised. Kursuse kavas oleks massitoitlustamise teoreetiline ja praktiline käsitlemine ja põhikirja ning kodukorra selgitamine, peale selle veel referaadid mitmelt alalt. Paralleelselt kursustele töötaksid võimlemis- ja rahvantsu-rühmad. Viimaste eesmärk on valmistada ette tegelasi 1933. a. korraldataval suurel võimlemispeol esinemiseks. Soomes iga lota kohta peetav töökaart otsustati ka meil panna maksma ja paluti keskjuhatust asuda säärase kaardi väljatöötamisele.

Teiseks huvitavaks päevakorra punktiks oli noorte organiseerimine naiskodukaitse jaoskondade juure. Kaitseliit on jõudnud meesnoorte organiseerimisel nii kaugele, et esimesed noorkotkad on juba lendamas.

Otsustati sügisel energiliselt asuda noorte organiseerimisele ja selleks paluda tegelasteks naiskodukaitse liikmeid-õpetajaid.

Elavates läbirääkimistes kestis koosolek kella 3 p. l. Kiiresti lõunatati, sest oli ju piiskopi poolt lubatud kella 4 naiskodukaitse esinaistele kloostri külastamine.

Tihedasti tibas vihma, kui autobus naiskodukaitse esinaistega peatus kloostri värava ees. Laialt ning lamendalt peidab end kloostri elamute rühmitus orgu mäenõlva varju, — just nagu häbeneks ta vaadata lääne poole, noorele eesti kultuurilmale. Kloostri väravas konutas rühm inetuid räbalas kloostri kerjuseid — muidu ei olnud kloostri õues näha elavat hinge.

Sammusime üle õue kloostri vanima kiriku poole. Seal kohtasime hallpäist munku, kes osutuski kloostri ülema poolt meile määratud teejuhiks. Petseri naiskodukaitse oma poolt oli võtnud kaasa kellegi härra, kes on süvenenud põhjalikult kloostri ajalukku ning ellu ja kes meile siis ka lahkkesti seletusi andis selle kohta, kuidas ime läbi kloostri alus pandud, kuidas esimesed mungad elanud maa-aluseis koopais, kuidas tõusnud ja kasvanud kloostri võimsus, nii et muutunud hädadohtlikuks naabreile, ilmalikele vürstidele, kuidas kloostri ja ilmalike vürstide vahel kestnud visa võitlus ja kloostri võim ning rikkus kasvanud suurima kõrguseni, kuidas klooster sai slaavluse ja greeka õigeusu läänepoolsemaks kantsiks ning Pihkva kubermangu külge liidetud eestlaste-setukeste tähtsaimaks ümberrahvastamise teguriks.

Vahepeal oli munk meid varustanud küünaldega, avanud koopaisse viiva kirikuukse — ja liikusime koopaisse.

Õudne ning pime. Vaimudena liigume üksteise järel, igapäev põlev küünal käes. Munk aina seletab, kuidas koopad tekkinud, kuidas nendes elanud kord mungad; näitab koopaid-ühishaudu, kuhu maetakse munki. Haud jääb avatuks, kuni täitub kirstude virnaga. Näemegi säärast lahtist hauda — viletsalt kokkulöödud värvimata lauad, vaevalt püsivad nad koos — imestame, et õhk koopais ei ole halb. Soovib keegi munkadest, et ta eraldi hauda maetakse, siis kaevab ta endale ise koobas-haia. Ühest koopast liigume teise, läheme enamlaste poolt lahtilõhutud haudadest mööda — näeme seal kirstude tükke, surnuluid. Üksikute koobaste lõpul vilguvad jumalakujude ees pühad tuled. Üsna mõnus on jälle pääseda välja õhu ja valguse kätte.

Edasi näidatakse meile üksikuid kirikuid ja seleta-

takse pühikuist, kelle auks nad on ehitatud ja kes neile annetanud ja missuguseid imetegusiid keegi neist teeb — üks aitab hamba-, teine pea-, kolmas südamevalu vastu. Imestame väga usku ja liigume edasi kellatorni, kus üksteise kõrval reas on suured ja väikesed kellad — kõige suurem neist Peeter Suure annetatud.

Kloostri aias näeme imetegevate tamme, mille lehed ja koor igasuguseid valusid vähendavat. Kuid tamm on piiratud aiaga — ei pääse talle lähedale oma hädade ja valudega.

Isegi kloostri varakambri seitse lukku avavad enast meile, ja munk seletab meile lahkesti riisade ja mitrade päritolu. Lõpmata palju kulda, hõbedat ja briljante, sappiire, smaragde ja pärleid. Need seitsme luku taga hoolsalt hoitud varad on nii suure väärtusega, et neid realiseerides saaks kustutada kogu meie vabariigi võlad ja jääks veel järelegi. Varakambri näitamise saame erilise au osaliseks — teda ei näe iga surelik. Isegi ühe preester-munga kambri viib meid saatja.

Ei elagi see munk nii mungana kui arvasime. Tuba on üsna mugav. Tikitud siidtekk voodil, vaibad, pehmed istmed, seinatel pildid. Üllatusena näeme teiste piltide hulgas peaaegu loomulikus suuruses Nikolai II pilti!

Meid viiakse veel kloostri aeda, kus hästi ravitsetud viljapuud ja arvurikkad mesiilaste-pered tunnistavad munkade hoolsust. Aeda piirab müür, kus on säilinud veel muistsed vahitornid ning luureaugud. Näidatakse kohti müüris, kust vaenlane murdnud läbi, ja püha kuju, mis kloostrit kaitsnud.

Lõpuks ostame veel mõne postkaardi mälestuseks kloostri poest — ja jätame jumalaga saatja. Kuuleme veel, et õhtul on pidulik jumalateenistus, missugusest võtab osa ka kloostri piiskopp ise.

Otsustame tulla tagasi jumalateenistuseks.

Tuletame meele härdaid meeleolusid, missuguseid tekitanud jumalateenistus õigeusu kirikus. Tahame pühikuile panna isegi küünlaid ja härdas usus paluda maistes hädades abi.

Poolhämär kirik, mõni üksik kirikuline — hulk jumalat teenivaid preestreid ja munki, viirukipilved, ilus koorilaul. Kõik eeldused selleks, et härdal meelel alanduda Suure Looja ees — kuid mingi protestivaim ei lase härduda — külmal mõistusel vaatamul arusamatuid kombeid — kuulen lõpmatuseni korduvaid palvesõnu, näen, kuidas munkadele endile on tüütav pikk jumalateenistus ja nii mõnigi neist haigutab vagusi ning siis ka kohe teeb ristimärgi suule.

Eespalves tuletatakse meele vene kirikut ja selle vürste, Venemaal sama tervikuna ja lõpuks „meie kallist kodumaad“.

Kirikuliselt tuleb juure, kes neist kummardub maani, seda suudeldes, kes lepib sellega, et suudleb pühakujusid, kes vaid lööb ette risti.

Oleme tulinud pikast samal kohal seismisest, kuid ära minna siiski ei tihka, just nagu ootaksime, et see, mida lootsime kirikusse minnes, siiski imena veel saabub — kuid juba pritsib piiskopp pühitsetud vett usklikule ning sirutab suudluseks käe — ja veidi pettunult lahkume kirikust. Teel ühiskorterit vahetame elavalt mõtteid venekeelse greeka-õigeusu jumalateenistuse üle. Oli küll palju hülgust ja väliseid kombeid — imelikul kombel ei läinud aga kõik see südame lähedale, jäi nagu mingi nägematu sein vahele — härdest palve-meeleolust ei saanud olla juttugi.

Ühiskorteris riietume kiiresti ümber, sest olime jumalateenistusel käes hiljunud Petseri ringkonna poolt ringkondade esinaistele ja kutsutud külalistele korraldatud teohtule.

Üle haruldaselt suure Petseri maleva maja saali ulatub kaks pikka lauda, kaetud isuäratavate suupiste-

„KOKK“

„SANA“

ESTIMAA TAIMEVÕI

TALLINN - REVAL

Meie tööstuse saadused on taimevõid:

„KOKK“, „SANA“, „JAVA“, „PALMI“,

„STELLA“ ja „KÖÖGI KOKOSRASV“.

Saadaval igal pool.

Toetage kodumaa tööstuse saadusi.

— 1056 —

tega. Külalised istusid juba lauas. Püüdsime võimalikult vähe tähelepanu äratades võtta istet.

Elavalt vesteti juttu, lauldi kaitseliidu laulikust ühislaule — ja lõpuks oli tants.

Petserlaste auks peab tunnistama, et neid oli tulnud kokku arvurikas pere, ei puudunud ka Petseri „grandid“ — linnapea ja teised kõrgema võimu kandjad olid kõik ilusasti kohal.

Pühapäev algas ühise kirikuskäiguga. Petseri uues luteriusu kirikus oli Petseri naiskodukaitse pühalik töötuse andmine. Sammusime koos külalised ja töötuseandjad kirikusse.

Tagasihoidlik ja väike, kõige vähem kõikidest Eesti iseseisvuse ajal ehitatud hooneist, on Petseri ev.-luteri kirik; kuid julgesti vaatata avarate aken-silmadega itta ja läände. Haruldast jõudu ja vaimukindlust hoo- vab ta selgest ja puhtast gootikast. Näib, nagu oleks sel kääbusel küllalt sisemist jõudu, et astuda võitlusesse mäe all asuva klooster-hiiglasega, kes paraku ainult vaid pimestab rahvast ja arvurikaste kirikupühadega vaid aitab kaasa Petserimaal nii-kui-nii juba levinud joomisele. Kahjuks ei või aga ka Petseri ev.-luteri kogudus seni hoobelda kultuurtööga — on ju selles koguduses aset leidnud tülid saanud kuulsaks üle maa.

Astume kiriku. Ka sisemuselt on ta haruldaselt meeldiv. Avarad aknad, piinlik puhtus (missugusega harilikult meie kirikud ei saa hoobelda), kaunis altari- pilt, selle kõrval kaks põlvitavat kipsist ingliskest. Piduliku jumalateenistuse puhul on kirik pärgade ja lil- lede ehtes.

Rahvast on aga esialgu vähe ja palju juure ka ei kogune. Nähtavasti ei ole petserlased väga huvitatud kirikust. Ka siis, kui seal haruldaselt pidulik jumala- teenistus, petserlast suudab meelitada kiriku vaid risti- käigule järgnev guljanie...

Kostavad esimesed orelihelid, lauldakse alguslaulu, altari ilmub noor hingekarjane, järgneb kõikide kiriku- liste südameid liigutav altarijumalateenistus. Noor pas- tor oskab jumalateenistuses põimida nii palju püha isa- maa-armastust, tsiteerib rahvalaule ja nii mõnigi kiriku- line pühib vargsi pisaraid ning tunneb endas soojemaid tundeid liikumas.

Lõpmata liigutav on silmapilk, mil kogu altari- esine täitub siniseis töökleitides naiskodukaitselastega. Elame üle ülevaid silmapilke, missugused jäävad raud- varana hinge.

Järgneb koorilaul, jutlus, siis jälle laul — ja näib, nagu oleks see, mida asjata lootsime leida eelmisel õhtul kloostri jumalateenistusel viibides, mida nii mõnigi kord varem asjatult kirikust oleme otsinud, täitunud — sügav rahu täidab hinge, valge ja selge on kõikjal, tund- dub, nagu oleksid jõulud, nagu kord kauges lapsepõlves, nagu oleks saanud tõeks muistne jõulutootus „rahu maa peal ja inimestest hea meel“.

Kostavad viimsed orelihelid. Rahvas valgub laiali. Väljas tibab vihma. Liiguvad karpidega korjajad. Pet- seris on invaliidide-päev.

Tahtmatult pöördub lõunalauas jutt noorele hinge-

karjasele. Soovime petserlastele õnne säärase pastori puhul. Kuuleme aga, et pastor esinenud vaid külali- sena ja et temast saab Kambja õpetaja. Kahju küll — Petseris oleks nii palju tööd heale hingekarjasele!..

Pärast lõunat oli määratud kõnekoosolek kaitse- liidu saalis. Rahvast oli koos arvukas pere, kõnelejaid kuulati tähelepanelikult. (Esinesid pr. Raamot teemil „Naiskodukaitse töö“, pr. Saral „Kodu korraldamine ja kaunistamine“, pr. Oskar „Isamaaline propaganda“.)

Kõnekoosolekuga lõppiski Petseri päevade amet- lik osa.

Ärasõiduni oli veel aega ja igaüks katsus nüüd oma käel vaadata Petserit. Läksin linna. Küllastasin Pet- serit aastat 5—6 tagasi, ei välimuselt ega elu laadilt ole Vana-Petseri palju muutunud. Jõudsalt on aga kasvanud uuslinn. Haruldase kontrasti kogu ümbruse- ga moodustavad kaitseliidu maja, Eesti Panga maja ja keskkool. Näib, nagu oleks nende ehitajaid tiivustanud kaunis aastasadade kauguselt kostev tulevikumuusika ja need ehitused praegu omanikele on lihtsalt koormaks.

Muidu on kerkinud üles keni väikesi puumaju, on istutatud puid, sillutatud tänavaid...

Vana-linnas valitseb endine rüpakus, ehitused on enamalt jaolt venelaadilised, otsapidi tänavale siirdu- vad, kaugele etteulatuvate räästaalustega, on maju, missuguste alumisel korral elavad koduloomad, teisel korral inimesed.

Tänaval kuuled vaid vene keelt, riietuses on palju vene laadi. Kui kindlasti ei teaks, et oled Eesti vabariigi piirides, võiks arvata, et oled sattunud mõnesse tsaari- aegsesse vene väikelinna.

Valus ja kurb on...

Oleme olnud 12 aastat riiklikult iseseisvad ja ome- tigi ei ole suudetud panna maksma küigi palju eesti meelt. Imestan, et paljudel tänavail on ainult vene- keelsed nimelauad.

Jooberdajaid kohtad igal sammul. Küll on Petseris kodukaitsel tööd!

Juba hämardub. Ühiskorterisse pöörduvad üksteise järele külalised. Räägitakse sellest, mis keegi näinud. Kõige paremas meeles on need, kel juhuslikult õn- nestus küllastada mõni kilomeeter Petseri jaamast eemal asuvat lõuna-laagrit. Külastajad ei suuda küllalt kiita seda kultuurtööd, mis seal tehtud meie kaitseväge kaudu.

Kadestame laagri külastajaid, mitte seepärast, et nemad nägid, mis meil jäi nägemata, vaid seepärast, et nemad Petseri sõidult viivad kaasa hulga mälestusi loo- vast eesti tööst, meil teistel aga jääb viimase mälestu- sena räpane vene vaim, missuguse vastu eestlased esi- algu võimetud.

Viimane ühissöök Petseri pererahvaga, kahetseme, et enam ei saa vaadata operetti, mida mängivad õh- tul naiskodukaitse ja kaitseliidu tegelased, ja ongi aeg lahkuda.

Liigutav jumalagajätt jaamas, viimsed soovid üks- teisele ja mootorrong vurab Võru poole.

Lahkujail kui ka jääjail on üks soov — et areneks Petseris eesti meel ja keel!

A/S. «ODOR»

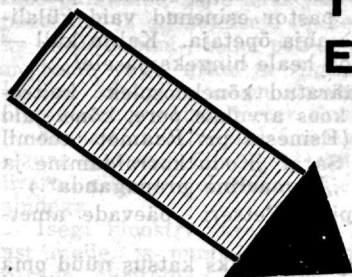
**OSTKE. TOETAGE
KODUMAA TOOSTUST!**

soovib võisilemata headuses:
**Tinte, kirjalakke, kontorilümi,
Kingakreemi «Dollar»,**

Puudreid ja lõhnaõlisid,

Kaitseliiflasile püssiõli

**Tarvitage järjekindlalt ainult
Eesti tubakavabrikute saadusi**

Extra-Extra

20 tk. — 35 s.

Aino

20 tk. — 35 s.

Olympia

25 tk. — 25 s.

Mikaado

25 tk. — 25 s.

Palm

25 tk. — 15 s.

Kavaler

25 tk. — 15 s.

Tubakavabrikud:

A/s Astoria, A/s Regina, H. Anton & Ko.

**Kõik ostavad neile tarvilikud
kontoritarbed,
büroomasinad,
paberikaubad ja
kingitusartiklid**

K/m.

Jüri Kodres'elt

Tallinn, Harju t. 21

Kõnetr. (2)12-12

ÜLEMAAILMALISED LASKEVÕISTLUSED ANTVERPENIS 1930. A.

Tänavused ülemaailmalised laskevõistlused leidsid aset Belgias, Antverpeni linnas. Vaba- ja sõjaväepüssidest laskmised viidi läbi linna piiril olevas Brassaetis, kuna väikekaliibrilistest püssidest ja püstolitest lasti linnas Belgia näitusplatsil.

Püstolilaskmine algas 31. juulil, mil kokku astusid maailma parimad laskurid, neist tervelt 15 meest, kes täie usu ja lootusega võisid võistelda maailmameistri tiitli pärast.

Vabapüssi laskmine on jaotatud 3 päeva peale: iga päev lastakse läbi üks asend. 7. augustil lastakse lamades, 8. augustil põlvelt ja 9. augustil püsti.

Samuti jaotatud on ka väikekaliibrilistest püssidest laskmine: 2. augustil lastakse lamades, 3. augustil — põlvelt, ja 4. augustil — püsti.

Vastupidiselt vabapüssile vabapüssidest laskmisel ei arvestata kõige kolme asendi kogusummat, vaid iga asend loetakse täiesti omaette.

Rööbiti nende kolme peavõistlusega peeti 26. juulist 9. augustini maailmameistervõistlust sõjaväepüssidest laskmises belgia sõjaväepüssidega kolmest asendist.

Ühel ajal ülemaailmaliste võistlustega peeti Antverpenis ka Belgia rahvuslikke laskevõistlusi, millised algasid 16. juulil ja lõppesid 3. augustil.

Käesolevas artiklis katsume anda ainult lühikese ülevaatliku pildi võistlustulemustest, kuna tähtsamate üksikasjade lähemaks kirjeldamiseks võtame sõna edaspidi.

II. Vabapüssivõistlus.

Lastakse 300 m distantsilt rahvusvahelise kümneringilise märklaua pihta kolmest asendist à 40 lasku.

Lasketagajärjed sel alal olid üllatavalt head ja nii-

E. Oksa (Soome),

1930. a. vabapüssi kolme asendi maailmameister.

suguste silmade väljalaskmist ei lootnud keegi sarnasel puudulikul laskeplatsil, nagu see oli Antverpenis. See annab rahvusvahelise laskemaailma võimeist head tõendust.

Noored jõud, kelle hulgas iseäraliselt silma torкас 22-aastane soomlane Leskinen, tõid võistluse esimestel tundidel vanameistrite ridadesse teatud erutuse.

Kuid mõne tunni möödumisel jõuti teadmisele, et vähemalt seekord suuremad üllatused jäävad tulemata, nagu see ka juhtus.

Helveetsia meeskond, kellele olid määratud 16. ja 17. märklauad, võis konstateerida juba reede lõunaks, et lamades asend on neile kadunud. Ameerika meeskond laskis niisuguse korrapäarsusega ja rahuliku usaldusega, et helveetslasil nendega raske oli võistelda. Sellele seltsis veel asjaolu, et helveetsia meeskond esimesel tunnil ei olnud küllalt hästi korraldatud ega tunnund end alul võistlemiseks „küllalt vormis“ olevat.

Siiski peab tunnistama, et ameerika meeskond võitis teenitult, olgugi et sekeldusi oli ühe nende laskuriga. Nimelt oli maapind tuleliinil pehme savikas liiv, kus muidu ei saanud püsivat asendit püssi hoidvale käele kui tuli küünarnukk maa sisse vajutada, mida hädasunnil tegid kõik võistlejate grupid. Nüüd tekkis kahtlus, nagu oleks üks ameerika laskur küünarnuki all kasutanud täidetud kotti. Tegelikult pani koti liiva sisse ameerika meeskonna juht major Boles, et sellele stabiilemalt asetada pikksilma. Võis ju juhtuda, et laskur polsterdatud küünarnukiga ka kotti puudutas, kuid meelega ta seda küll ei teinud. Niisugune vahejuhtum ei oleks igatahes aset leidnud, kui tehniline komisjon oleks kohal olnud. Muidu oli ameerika grupi võit vastuvaidlematult teenitud.

Sama maksab ka teiste gruppide kohta, kelle laskmise läbiviimine ei vaja mingit arvustust.

Antverpeni vabapüssi võistlustel oli üllatusmeeskonnaks — soome meeskond. See noor meeskond tõmbas kõigi tähelepanu endale. Erilise tähelepanu osalisteks said Leskinen ja Lindgren, kellest esimene kahes kümmelasulises naaberseerias laskis järgemööda 10 silma 16 korda. Leskise kõrval laskis ka tänavune maailmameister soomlane Oksa ühe kümmelasulise seeriaga välja 100 silma.

Niisugused saavutused ei vääri üksi kiitust, vaid ka kõige lugupidamisväärilisemat tunnustust.

Vabapüssivõistlusest võttis osa 8 maad: Ameerika, Helveetsia, Soome, Itaalia, Daani, Prantsusmaa, Holland ja Belgia. Iga maa esines viiemehelise grupiga, kusjuures lugesid kõigi laskurite tagajärjed.

Esimesele kohale tuli ameerika meeskond 5441 silmaga. (Renshaw — 1100 s., Seitzinger — 1094 s., Sharp — 1088 s., Swanson — 1086 s. ja Fisher — 1073 s.). Ameerika grupp jäi ainult ühe silmaga maha senisest maailmarekordist, mille püstitas möödunud aastal helveetsia meeskond Stokholmis 5442 silmaga.

Teisele kohale tuli helveetsia grupp, kes seni peetud 26 võistlusel 21 korda tuli esimesele kohale (1897. a., 1899.—1914. a. ja 1925.—1929. a.). Helveetsia grupp saavutas 5407 silma (Hartmann — 1099 s., Zimmermann — 1084 s., Reich — 1075 s., Tellenbach — 1075 s. ja Demierre — 1074 s.).

Kolmandale kohale 5337 silmaga tulid soomlased, kes andsid ka tänavuse maailmameistri — Oksa. Üksikute võistlejate saavutused: Oksa — 1114 silma, Lindgren — 1075 s., Leskinen — 1065 s., Toivonen — 1046 s. ja Talvenheimo — 1040 s.

Teistest rahvastest löid silmi välja: itaallased — 5245 s., daanlased — 5139, prantslased — 5126, hollandlased — 4957, kuna võistluse peremehed, belglased, pidid leppima 4923 silmaga ja viimase kohaga.

Üksikute asendite järgi saavutas lamades laskmisel ameerika grupp kõige suuremaid tagajärgi, kogusummas 1910 silma, mis annab keskmiselt iga lasukohta — 9,55 silma. Teisel kohal püsivad soomlased, kelle meeskond lööb välja 1900 silma, või keskmiselt iga lasukohta — 9,5 silma. Kolmandale kohale tulevad helveetslased, 1874 silma, mis annab keskmise lasu — 9,04 silma.

Põlvelt laskmises võidavad vanad meistrid helveetslased 1844 silmaga, mis annab iga üksiku lasu väärtuse — 9,02 silma. Ameeriklased jäävad teisele kohale üldsummaga 1827 silma ja keskmise silmaga — 9,01. Kolmandale kohale tulevad soomlased, 1789 silma, mis annab keskmise — 8,95 silma.

Püsti laskmises võidab jällegi ameerika grupp — 1704 silma (keskmine — 8,52 s.). Teisel kohal on Helveetsia — 1689 s. (keskmine — 8,45 s.). Kolmandale kohale pressivad end jällegi soomlased 1648 silmaga (keskmine — 8,24 s.).

Huvitav on ära märkida, et kõigis kolmes asendis tulid neljandale kohale itaallased (lamades — 1867 s., põlvelt — 1756 s. ja püsti — 1624 s.).

1930. a. maailmameistriks tuleb soomlane Oksa 1111 silmaga, mis ainult 3 silma võrra jääb

J. Lindgren (Soome),

1930. a. väikekalibrilise püssi maailmameister lamades asendist.

maha parimast saavutusest, 1114 silmast, mille püstitas helveetslane Zimmermann möödunud aastal Stockholmis peetud ülemaailmalisel võistlusel.

Teisele kohale tuleb ameeriklane Renshaw 1100 silmaga, kolmandale vana maailmameister Hartmann 1099 silmaga.

Järgmised kolm kohta võidavad ameeriklased (Seitzinger — 1094 s., Sharp — 1088 s. ja Swanson — 1086 s.). Soomlasist tulevad: Lindgren 8. kohale (1075 s.) ja Leskinen 14. kohale (1065 s.).

Üksiklaskurite tagajärjed asendite järgi annavad järgmise pildi (igast asendist anti 40 lasku):

Lamades käelt laskmisel sammuvad soomlased esirinnas, saavutades otse muinasloolisi tagajärgi.

RUD. PASSUP & Ko.

PIKK TÄN. 36. Tel. 16-25.

Pakume kõige soodsamate hindadega:

jahipüsse,

revolvreid,

laskemoona,

puhastusõlisid: „Passol“, „Ballistol“,

„Max Vorreith“, „Akah“, „Halger-

Vigitin“ j. m.,

puhastusvardaid ja harju;

laskesportlastele dioptreid, rõngaskirpe j. m.

Teeme igasuguseid parandustöid, nagu uusi raudu ja laade nii jahiki kui ka vintpüssidele, puurime halvasti laskvad jahipüssid kaugele kokku lasma jne.

Palutakse aadressi ja eesnime tähele panna! **Pikk tän. 36.**

22-aastane soomlane Leskinen, 1932. a. vabapüssi maailmameister lamades asendist.

Esimesele kohale tuleb Leskinen (Soome) 389 silmaga (seeriad: 96, 100, 96 ja 97), mis annab iga lasu kohta keskmiselt 9,72 silma. Sellega kordab tema ameeriklase Bruce poolt 1927. aastal püstitatud maailmarekordi.

Teisele kohale tuleb ka soomlane Lindgren (seeriad: 95, 97, 96 ja 98) 386 silmaga. Kolmandaks tuleb ameeriklane Seitzinger 385 silmaga. Oksa lööb küll esimese seeriaga välja 100 silma, kuid järgnevad kaks 94-silmalist ja üks 96-silmaline seeria ja ta peab leppima 384 silmaga ja V kohaga.

Nagu juhuslikult on etterinda ära eksinud helveetslane Tellenbach (385 silma, IV koht) ja itaallane Bruni (384 silma ja VI koht). Siit edasi kuni kümnenda kohani tulevad ameeriklased: VII — Swanson (383 s.), VIII — Renshaw (381 s.), IX — Fisher (381 s.), X — Sharp (380 s.).

Lamades laskmisel on soomlased ja ameeriklased täielikud peremehed. Soomlane Toivonen tuleb veel 15. kohale (376 s.), kuid Talvenheimo (365 s.) peab jääma kohata.

Põlvelt laskmises võistlevad esikohtade pärast ameeriklased ja helveetslased, kuna soomlased surutakse kolmandasse järjekorda. Maailmameistriks tuleb ameeriklane Seitzinger 375 silmaga, mis on ainult 4 silma võrra halvem 1927. a. Hartmanni poolt püstitatud maailmarekordist. Seitzingeril on 40 lasust tervelt 20 lasku kümnesilma-

lisi (!): Samuti 375 silmaga tuleb teisele kohale helveetslane Reich. Edasi ameeriklased ja helveetslased jaotavad endi vahel kohti kuni seitsmenda kohani (III — Swanson, Ameerika, 372 s., IV — Renshaw, Ameerika, 371 s., V — Hartmann, Helveetsia, 370 s., VI — Zimmermann, Helveetsia, 369 s. ja Tellenbach, Helveetsia, 369 s.).

Siis tulevad reas kolm soomlast: VIII koht — Oksa (368 s.), IX — Lindgren (364 s.) ja X — Leskinen (363 s.).

Edasi — kõik rahvused segi.

Soomlane Talvenheimo jõuab veel 19. kohale (353 s.), kuid tema kaim Toivonen ei pääse enam parimate nimekirja (341 s.).

Püsti laskmises purustatakse senine maailmarekord ja seda teeb soomlane Oksa, lüües välja 359 silma (keskmise silm — 8,98), tulles seega maailmameistriks ning jättes senise maailmameistri Zimmermanni (Helveetsia) ühe silmaga seljataha.

Järgmiste kohtade pärast võistlemisel seltsivad ameeriklasile ja helveetslasile veel daanlased. Parimad saavutused sel alal on: II — Hartmann, Helveetsia (351 s.), III — Renshaw, Ameerika (384 s.), IV — Christen, Daani (348 s.) ja V — Sharp, Ameerika (348 s.).

Soomlaste käsi ei käi püsti laskmisel kuigi hästi. Toivonen tuleb 17. kohale (329 silma) ja Lindgren — 21-sele (325 silma), kuna Talvenheimo (322 s.) ja Leskinen (313 s.) nimekirjast jäävad välja. — — — — —

Üldiselt peab märkima, et maailma parimate tagajärjed on võrdlemisi ühtlased. Nii on võimaliku 400 silma juures 21 parima mehe saavutuste vahe: lamades laskmisel 19 silma (389 ja 370), põlvelt laskmisel 23 silma (375 ja 352) ning püsti laskmisel 34 silma (359 ja 325).

III. Sõjaväepüssi-võistlus.

Sõjaväepüssidest lastakse 300 m kauguselt kümne-ringilise rahvusvahelise märklaua pihta (samuti nagu vabast püssistki) kolmest asendist — lamades, põlvelt ja püsti à 20 lasku, kokku 60 lasku.

Võisteldakse belgia sõjaväepüssidega, mille juures mingisuguseid parandusi ega mudelimuudatusi ei tohi ette võtta. Püssid antakse laskureile välja Belgia sõjaministeriumi laost mõni päev enne võistlust. Samuti tuleb lasta ka Belgia sõjaministeriumilt saadud laskemoonaga.

Lasketulemused ei ole hiilgavad, võrreldes teiste aladega, mis vahest on seletatav belgia püssi kasutamise, mida ei loeta just kõige paremaks.

Kullasepa, kella- ja kristallasjade äri

TH. GRÜHN & KO.

Harju 28, Tallinn. Tel. (2)17-05.

Maailmameistriks tuleb Zimmermann, Helveetsia, 472 silmaga, kuna 1929. a. meister Olle Erikson lõi rootsi sõjaväepüssiga välja 526 silma ja 1928. a. meister helveetslane Lienhard saavutas hollandi püssiga 505 silma.

Teisele kohale tuleb itaallane Isnardi 456 silmaga, edasi järgnevad: Roes, Prantsusmaalt — 449 s., dr. Šnyder, Helveetsia — 445 s. ja Brachtl, Cehhoslovakkia — 445 silma.

Üksikute asendite järgi tullakse esimestele kohtadele järgmiselt: lamades tuleb maailmameistriks helveetslane Zimmermann 180 silmaga, temale järgnevad: Genaux, Prantsusmaa — 165 s.; Woods, Ameerika — 162 s.; Lafortune, M., Belgia — 158 s. ja Bolis, Helveetsia — 153 s.

Põlvelt laskmises saavutab maailmameistri tiitli samuti Zimmermann 168 silmaga. Edasi tulevad esimestele kohtadele: Lafortune, F., Belgia — 156 s.; Nulli, Itaalia — 150 s.; Durand, Prantsusmaa — 147 s. ja Kuchen, Helveetsia — 139 silma.

Püsti laskmises tuleb maailmameistriks hollandlane dr. Both 147 silmaga. Temale järgnevad: Pauthae, Prantsusmaa — 132 s.; Leweugle, Prantsusmaa — 123 s.; Swanson, Ameerika — 123 s. ja Coralles, Hispaania — 121 s.

IV. Väikekaliibrilise püsti võistlus.

Väikekaliibrilisest püssist laskmine algas esimesel päeval laskmisega püsti asendist. Siin algab äge võitlus ameerika ja belgia meeskondade vahel. Ainult suure pingutusega ameeriklased suudavad 10 silmaga belglastest hüpata ette ja omandada esimese koha.

Võistlemine püsti asendist annab kaks suurt ülalust. Esiteks belgia meeskonna erakorraliselt hea esinemine ja teiseks soomlaste suur ebaedu. Soome meeskonnale tuli võistlus väikekaliibrilistest püssidest täiesti ootamatult. Veel kümme päeva enne võistluse algust ei teadnud Soome laskurid, et neil tuleb sõita Antverpeni oma rahvusvärve kaitsma.

Nagu oli oodata, esimesel võistluspäeval ei ütelnud üles Soome laskurid, kes tegelikult lasevad palju paremini kui seda näitas „püsti“ asend, vaid relvad. Tuli enne dioptreid viilida mustale sõõrile sobivaiks.

Kolmandale kohale tuleb daani meeskond, kellelt oli oodatagi head laskmist. See maa annab ka püsti asendi maailmameistri — noore laskuri Peterseni, keda kahtluseta võib märkida kui parimat väikekaliibrilise püsti laskurit üle maailma.

Põlvelt asendist laskmises tuleb esimesele kohale jällegi ameerika meeskond, kel soomlased valusasti „kanda rõhuvad“, kuna nad vahepeal suutsid oma dioptrid ära parandada. Kolmandale kohale suudavad tulla daanlased selleski asendis.

Üksiklaskureist tuleb esimesele kohale ameeriklane Swanson, kes saavutab 382 silma; tema on sama noor jõud, kes ka suurte distantsidel osutub silmator-kavaks laskuriks.

VÕIDURIKAS AMEERIKA MEESKOND.

Vasakult paremale. Seisavad: Sharp, Parsons, Dr. Swanson; istuvad: Fisher, meeskonna tehniline juht major Boles, leitnant Hinds; põlvili: Seitzinger, Renshaw, Bruce.

Üldse esineb Antverpeni võistlustel palju noori jõude, mis rõõmustaval viisil tõendab rahvusvahelise laskespordi arengut.

Kõige ägedam võistlus leiab aset lamades asendist laskmisel. Siin võisteldakse sõna tõsisel mõttes iga silma pärast. Seda mitte üksikute laskurite, vaid ka rahvaste vahel.

Daanlased, kes sel päeval eriliselt hästi on korras, suudavad pöörase võistluse järele, mille tulemused viimse minutini selgitamata, siiski tulla esimesele kohale. Daani meeskonna kohta ei ole midagi rääkida, see võitis aukoha täiesti teenitult.

Samuti kiitusega mainimist nõuab soome meeskond, kes annab ka lamades asendi maailmameistri tuntud laskuri Lindgreni näol. Sama tagajärjega laseb ka soomlane Leskinen, kuid Lindgreni 40 lasust on kümneid 33 tükki, kuna Leskisel kümneid loetakse 32 tükki. Leskise neli esimest seeriat (50, 50, 50 ja 50 silma) on säärane hiilgesaavutus, millest ei saa vaikides mööduda.

Ameerika meeskond peab seekord leppima kolmanda kohaga. Nende kindel ja lugupeetud juht major Boles peab jääma rahule meeskonna saavutusega — 1900 silmaga.

Teiste sõnadega, kõik kolm meeskonda toimised otse eeskujulikult, vaatamata tehniliselt mitte küllalt rahuldavalt korraldatud laskeplatsile.

Prantsuse meeskond tuleb kolmandat korda neljandale kohale, jäädes Ameerika omast maha ainult 12 silma võrra. Neil kahel laskuril, Glotonil ja Johnsonil, oleks olnud võimalus lüüa Ameerika kuulsusi, kui nad sel päeval paremini vormis oleksid olnud. Siiski prantsuse meeskonna üldtagajärgedega võib olla täiesti rahul.

Meeskondade lõpptulemused on järgmised:

Lamades laskmises: 1) Daani — 1926 s., 2) Soome — 1924 s., 3) Ameerika — 1900 s., 4) Prantsusmaa — 1888 s., 5) Belgia — 1844 s. ja 6) Holland — 1822 s.

Põlvelt laskmises: 1) Ameerika — 1877 s., 2) Soome — 1863 s., 3) Daani — 1843 s., 4) Prantsusmaa — 1824 s., 5) Belgia — 1791 s. ja 6) Holland — 1723 s.

Püstilaskmises: 1) Ameerika — 1804 s., 2) Belgia — 1794 s., 3) Daani — 1770 s., 4) Prantsusmaa — 1769 s., 5) Itaalia — 1745 s., 6) Soome — 1734 s. ja 7) Holland — 1592 s.

Üksiklaskureist tulid esimesele viiele kohale järgmised laskurid.

Lamades laskmises: 1) maailmameister Lindgren, Soome — 392 silma (seeriad: 50, 48, 50, 48, 49, 50, 48, 49), 2) Leskinen, Soome — 392 s. (seeriad: 50, 50, 50, 50, 47, 48, 48, 49), 3) Külstrup, Daani — 390 s., 4) Roes, Prantsusmaa — 388 s., 5) Björn, noorem, Daani — 388 s.

Põlvelt laskmises: maailmameister Swanson, Ameerika — 382 silma (seeriad: 50, 45, 46, 47, 48, 49, 49, 48), 2) Leskinen, Soome — 381 silma (seeriad: 48, 45, 48, 49, 48, 47, 48, 48), 3) Oksa, Soome

— 381 silma (seeriad: 47, 48, 50, 47, 47, 48, 47, 47), 4) Petersen, Daani — 380 s. ja 5) Bruce, Ameerika — 376 s.

Püstilaskmises: 1) maailmameister Petersen, Daani — 368 silma (seeriad: 48, 44, 46, 44, 48, 46, 45, 47), 2) Külstrup, Daani — 368 silma (seeriad: 46, 45, 46, 46, 46, 49, 44, 46), 3) Renshaw, Ameerika — 368 silma (seeriad: 45, 46, 46, 46, 47, 44, 46, 48), 4) Sylva, Belgia — 366 s. ja 5) Coletti, Itaalia — 366 silma.

V. Püstoli-võistlus.

Võistlus püstoleist laskmises leidis aset suurepärasel Antverpeni näitusplatsil. Näituse kära oli vähe kuulda. Mis laskuritele sünnitasid raskusi, olid viletsad laskeruumi olud ja laskmise tehniline korraldus. Üles oli seatud 20 märklauda, mida on liig vähe maailmameistri võistluse läbiviimiseks.

Arvurikkad varjud ja ebasoodsad sihtimisvõimalused raskendasid õiget lasuandmist; kõik need asjaolud mõjutasid seevõrra, et kõikide rahvaste üldtagajärjed ei tõusnud vajalisele kõrgusele.

Meeskondadest osutub Helveetsia oma teistest tunduvalt paremaks. Selle meeskonna koosseisus võistlevad kaks maailmameistrit, dr. Šnyder ja Zulauf, kellele tänavu seltsis veel uus, kolmas maailmameister, 62-aastane Genfi kodanik Revilliod de Budé — 538 silmaga.

Teisele kohale tuleb Belgia laskur Max Lafortune, kes võiks saada üheks parimaks laskuriks maailmas, kui ta sellekohase treeningu kaasa teeks.

Püstolilaskmine viiakse läbi 50 m distantsilt kümneringilise märklauda pihta, mille ringide vahe 2,5 cm ja musta sõõri läbimõõt 20 cm. Lastakse püsti vabalt käelt kuus kümnelasulist seeriat, kokku 60 lasku.

Meeskonnad (5 osavõtjaga) tulevad kohtadele: 1) Helveetsia — 2648 s., 2) Prantsusmaa — 2535 s., 3) Daani — 2520, 4) Itaalia — 2512 s., 5) Belgia — 2484 s. ja 6) Holland — 2358 s.

Peale selle võtavad kolm maad (Hispaania, Argentiina ja Tšehhoslovakkia) osa ainult ühe laskuriga.

Üksiklaskureist tuleb maailmameistriks Revilliod de Budé, Helveetsia, 538 silmaga, mis on ainult 4 silma võrra halvem maailmarekordist, mille püstitas helveetslane Zulauf 1929. a. Stokholmi võistlustel (542 silma).

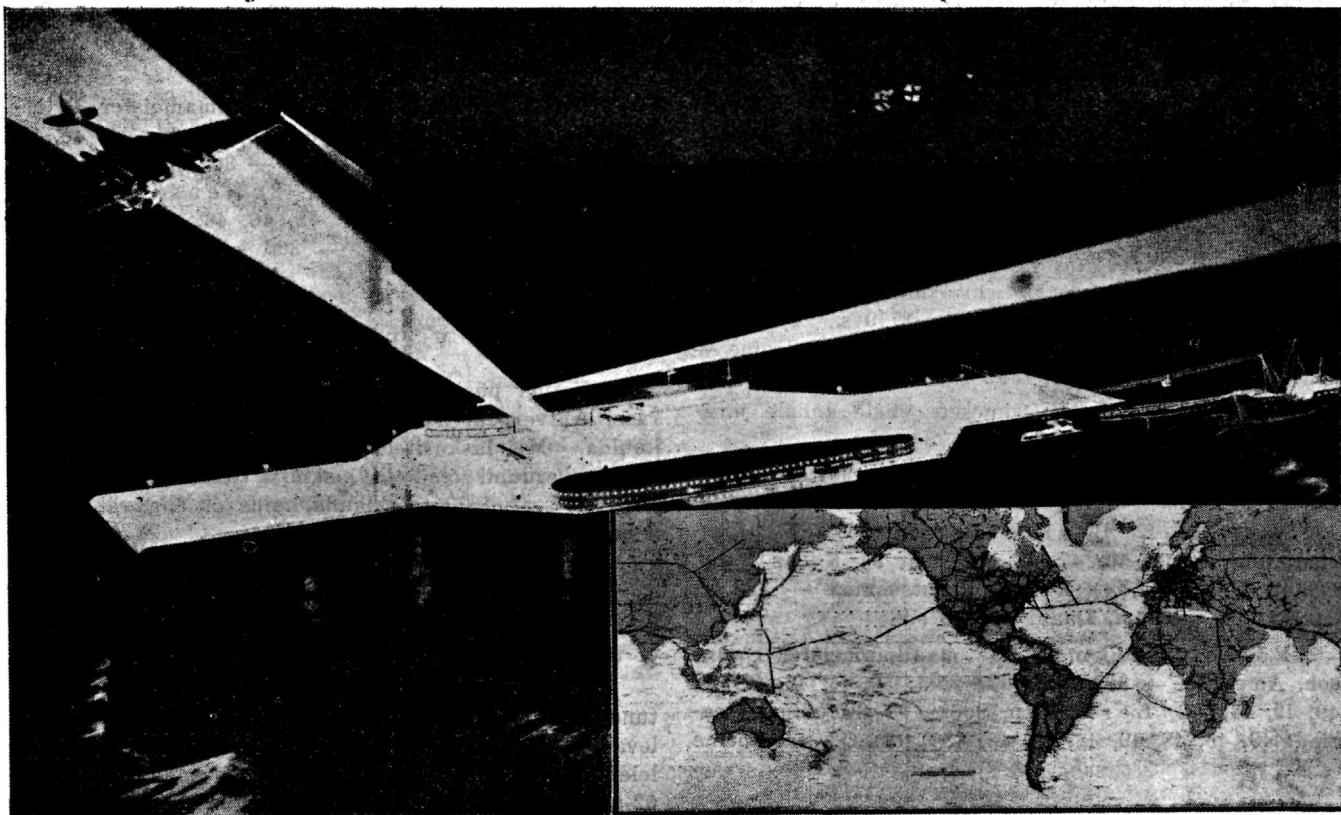
Temale järgnevad: 2) Lafortune, M., Belgia — 535 s., 3) dr. Šnyder, Helveetsia — 533 s., 4) Zulauf, Helveetsia — 532 s. ja 5) Romero, Hispaania — 530 s.

Käesolev on kõige üldisem ülevaade Antverpeni laskevõistlustest. Edaspidi katsume lähemalt peatuda mõnede üksikasjade juures, millised võivad meie laske-sportlasi huvitada.

R. L.

REVILLIOD DE BUDÉ (Helveetsia),
1930. a. püstoli maailmameister, 62 aastat vana.

LENNUSAAR ÖÖSEL.

Maandumisväli on heledasti valgustatud; prožektorite tuli juhib lennukid saarele; saare suurust laseb aimata auriku suurus. All nurgas: Maailma lennuühenduste kaart. Kavatsatud lennusaarte asukohad on märgitud punktidega.

LENNUSAARED MUUTUVAD TÕSIASJAKS

LÄHEMAL AJAL ALUSTATAKSE ESIMISE LE NNUSAARE EHITAMIST ATLANDI OOKEANI

Lendurite Costes'i ja Bellonte'i lend üle ookeani kutsus täie õigusega esile kogu maailma imetluse. Ühendustehnilisest seisukohast vaadatuna jääb see aga ikkagi vaid spordisaavutiseks. Seepärast kavatseb ka DOX lähemas tulevikus võtta ette Ameerika-lendu vahemaandumistega, et veenda asjast huvitatud ringkondi üle ookeani lendude majanduslikkusest. Seega muutub siis ikka selgemaks asjaolu, et korrapärase ookeanilendude probleemi õige lahendus on vahemaandumiste küsimusest. Seadrome'id (lennusaared), milledé propageerimisel Ameerika insener E. R. Armstrong tegutseb juba 1915. a. saadik, muutuvad iga päevaga ikka rohkem möödapääsmatuks vajaduseks. Katsed lõplikku Armstrongi poolt valmistatud mudelitega on viidud lõpule ning nende tulemuste põhjal asutatakse Ameerika juhtivad majanduslikud organisatsioonid lennuseksi, kes otsustas kõigepealt alustada esimese kaheksast vajalisest seadrome'i ehitust poole tee peale Bermuuda saarestikust. Selle kasuta-

mise tululikkus peab otsustama järgmiste lennusaarte ehitamise küsimuse. Mainitud saare kulud ühes ta monteerimisega arvatakse tõusvat 4 miljoni dollarini (umb. 1500 miljonit Eesti senti), lennuliinide tegevuskapitaliks ja maandumisväljade sisseseadmiseks vajatakse 2,5 milj. dollarit. Kõigi kaheksa saare ehitamiskulud tõusevad 40 miljoni dollarini, iga-aastased tegevuskulud arvestatakse 8,5 milj., sissetulekud lennuliinist aga 24 miljoni dollariga, mis annaks 15,5 milj. dollarit iga-aastast ülejääki. Esialul on üle ookeani lennu pileti hinnaks määratud 550 dollarit (umb. 200.000 Eesti senti) isiku pealt; sõiduaeg kestaks 30 tundi. Lennuseksi arvestab aga sellega, et ta lühikese aja pärast sõiduhinna võib alandada 350 dollarini (umb. 130.000 Eesti senti) isiku pealt. Seltsil endal on suurim huvi võimalikult madalast piletihindadest, sest ta tulud suurenevad või vähenevad vastavalt lennuühenduse kasutamise sagedusega.

KINDLUSTAGE OMA VARANDUS JA ELU KUNI VEEL AEG!

KINDLUSTAGE EESTI LLOYDIS!

ÜHISTEGELINE KESKPANK EESTI RAHVAPANK

ASUTATUD 1920. A.

TALLINNAS, S. KARJA TÄN. 19, OMA MAJAS.

TELEF. 202, 24-13, 28-28.

Võtab hoiule raha kõigilt

summa suurusele vaatamata ja maksab kõrget protsenti.

Toimetab raha saatmist, sissenõudmist ja kõiki muid panga
operatsioone.

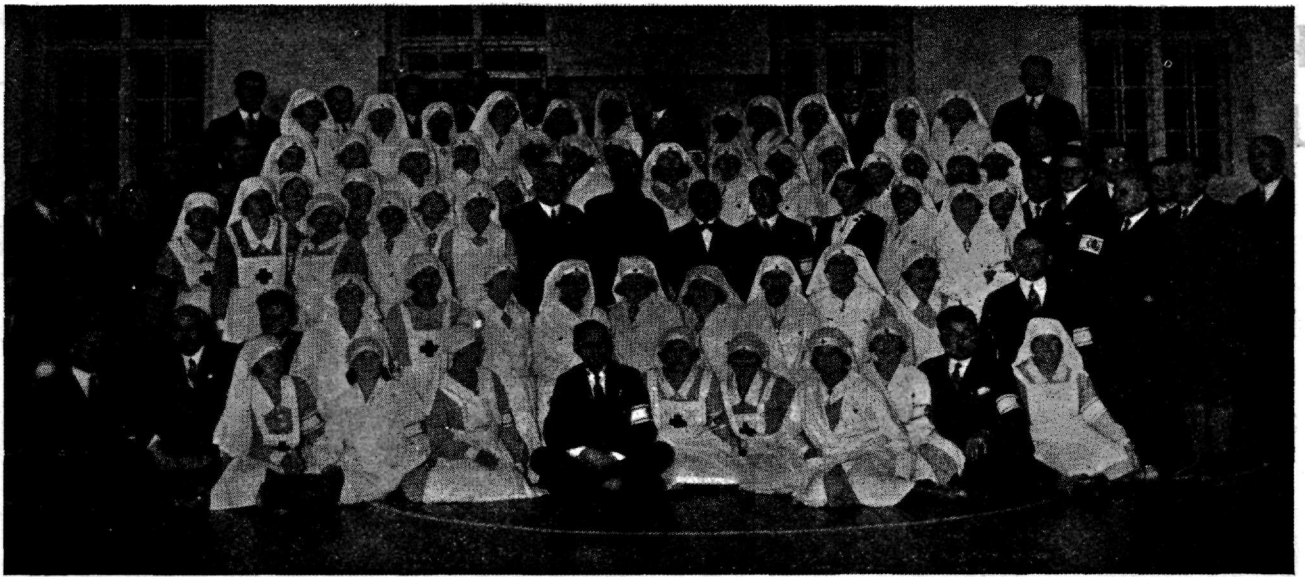
KORRESPONDENDID

igas linnas, alevis ja kõigis rahvarikkamates kohtades üle Eesti.

OMAKAPITALID 1. OKTOOBRI 1930. A. KR. 321.950 —

LIKMETE VASTUTUS 1. OKT. 1930. A. KR. 489.400.—

ÜLDINE VASTUTUSSUMMA KR. 811.350.—

Tallinna maleva sanitaarorganisatsioon ühes külalistega 27. IX 30 Tallinna maleva võimlas.

Sanitaarpersonaal valvel

Dr. Aug. Veltmann

See oli kaksteistkümmend aastat tagasi, umbes samal ajal sügisel, mil sünged ja vilud olid päevad. Sadas vihma, puhus külm põhjatuul, mille käes langesid puudelt koltunud lehed emake maa niiskele pinnale. Ka meie kodumaa saatus oli sel korral sügisene, külm, hall ja udune. Peremehi oli tal palju. Suur maailmariik Venemaa oli lagunemas. Vägev vene kotkas oli murtud. Mööda laia Sarmaatia lagendikku hulkusid sõjast ja verest tüdinud ja väsinud inimmassid, keda ei saanud enam nimetada sõjaväeks, vaid kaitsekraavides nälginud inimhulkureiks. Ja säärased räbalais haiglased inimkogud hakkasid meie kodumaad valitsema ja riisuma. Et panna seesugusele demoraliseeritud masslaviinile piirid, et ta ei saaks riisuda ega toimida vägivaldselt kaitseta elanike kallal, formeeriti meil esimene kodukaitse, millest siis arenes välja praegune kaitseliit. Kuid pikk ei olnud selle kodukaitse iga. Läänepiirilt ilmusid uued vaenlased, raudkiivrimehed, kes tulid meie maale looma uut saksa hertsogiriiki, mis pidi olema igavene. Nii astus vene kotka asemele saksa kotkas, kes tahtis jäävalt hävitada meie vabaduse, meie kodumaa poliitilised õigused ja meie pidime jääma nende uute peremeeste orjadeks. Mäletan seda kurba hetke, kuidas võeti maha Taara tammiku linna raekojalt eesti rahvuslik lipp ja tõmmati sinna asemele saksa keisririigi oma. Kuidas tolleaegne saksa koguduse õpetaja õnnistas seda uut lippu ja palus Jumalalt sellele pikka iga ja õnnistust. See oli tol korral matusepidu eesti rahvuslikule lipule ja seega tema iseseisvusele. Valus oli seda toimingut näha. Raske oli see tuleproov Eesti enesetundele.

Kuid need rasked katsumisajad olid need esimesed kivid, mis pandi aluseks meie vabale Eestile. Kuna lauluisa Kreutzwald nägi omal ajal seda kodu alles kaugele kasvamas, siis kasvas see kodu 12 aastat tagasi iga tõsise eestlase südames. Seda kodu ehitati salaja, öösiti. Esialgu küll ainult plaanides ja skeemides. Istuti koos pikad ööd. Kes on elanud kaasa selle kodu loomingu alguspäevad, neile on ta unustamatud ja asendamatud mälestused jätnud hinge sügavamasse põhja.

Hädaohtlik ja kardetav oli see kodu ehitamine, sest selle hulljulge mõtte avalikukstulek oleks viinud ta meistrid tonelasse. Ja varisesidki üksikud koduehitajad külma hauda nende poolt, kes ei tahtnud näha vaba Eestit... Ka raudkiivrimeste saatus oli karm ja nende iga oli Eestis lühike. Flandria legendikul, kus puutusid kokku vägevad maailmariigid oma otsustaval tuleproovil — murdus ka saksa maailmariigi võim. Raudkiivrikandjad hakkasid salaja kaduma Eesti pinnalt ühes oma hertsogiriigi mõtte osalistega ja jälle võis Eesti olla hetkeks oma peremees, kuid seejuures kaitsetu ja üksi kõigi saatuse tormide vastu. Jälle levis eesti rahvuslik lipp ja kogus enda ümber seni peidus olnud kodukaitse ja esimese eesti polgu üksused. Hakati rohkem ja rohkem kohendama oma kodu ja parandama neid haavu, mis olid jätnud tormised ajad. Nüüd algas Eesti loomise kõige raskem aeg, mil tuli otsustada, kas elada või surra. Toodi välja roostetanud relvad, mis olid jäänud varjule saksa sõjavägede pilkude eest. Nii mindi siis kaitsma oma kodu — idapiirile, kust poolt ähvardas seekord suurim ja ainsam hädaoht. Kuid siin sündis lausa ime. Tolleaegne isamaa-armastus, suur vaimustus ja usk oma kodukoldeesse oli nii tugev, et vabaduspüüe ja -tuluke põletas rooste relvadelt ja vabastas kodumaa pinna kõigist neist, kellel ei olnud püha Eesti iseseisvus ja vabadus. Ka raudrüütlid katsusid veel kord tungida lõhkuma Eesti kodu ja orjastama ta poegi. Ka seekord oli Jumal raudrüütlite palved jätnud tähele panemata ja nad langesid kokku enne, kui jõudsid vaba Eesti piirini. Otse uskumatu muinasloona tundub vabadussõja algus, mil meil ei olnud ei varustust ega relvade tagavara, kuna piir, mida tuli hoida ja kaitsta, oli liig laialdane. Meie kangelaste vägiteod tõmbasid varsti endale kogu tsiviliseeritud maailma tähelepanu ja meid hakati tunnustama rahvana, kes oskab ise korraldada oma kodu ja oma riiki.

Ka meie sanitaarorganisatsiooni ajalugu ulatub Eesti hällipäevadesse. Tol korral oli juba olemas oma väike sanitaarkorraldus, kuid mitte seesugusel määral

kui praegu. Vabadussõja ajal mindi ühiselt, püss õlal, sanitaarpaun seljas, rindele. Nii võideldi ja anti abi. Sellest primitiivsest arstiabi korraldusest kujunes aegajalt välja suur üleriiklik sanitaarorganisatsioon, mille moodustab nüüd praegune kaitseväge tervishoiu valitsus ühes oma filiaalidega. Tallinna maleva sanitaarorganisatsioon on omaette organisatsioon ja saab toetust maleva staabilt. 27. septembril k. a. esines Tallinna maleva ja malevkondade sanitaarpersonaal tervikuna Tallinna maleva võimlas esimest korda täies varustuses, mis andis kujuka ülevaate tema kasvamisest ja arenemisest. Nii olid seal rivistatud üksikute malevkondade järgi: arstid, õed, velskerid ja naissamariitlased. Sellest pidulikust esinemisest võtsid osa kaitseväe ülem kindral Roska, kaitseväe ülem sanitaar-kindral Lossman, Tallinna maleva pealik kolonel Pinka ja maleva staabi ülem kolonel Maide. Raporteeris maleva sanitaarpealik dr. Voogas. Ühtlasi tutvustas maleva sanitaarpealik kõrgeile külalistele oma abiseid ja malevkondade sanitaarpealikuid ja nende abiseid. Pärast seda möödusid kõrged külalised rivistatud malevkondadest ja iga malevkonna sanitaarpealik tutvustas oma malevkonda ja andis lühikese kokkuvõtte malevkonna sanitaarvarustusest. Seejärel pöördusid kaitseväe ülem kindral Roska ja Tallinna maleva pealik kolonel Pinka kõnedega sanitaarpersonaali poole, milles tulistes sõnades kriipsutati alla selle organisatsiooni tähtsust ja tänati tehtud töö eest. Kuna 27. septembril k. a. oli üleriiklik kaitseväe arstide päev, võtsid ka sellest pidulikust esinemisest osa arstid välispoolt Tallinna. Maleva sanitaarpealik dr. Voogas tutvustas kõiki külalisi Tallinna maleva sanitaarorganisatsiooni kodukorraga. Tsere-moonia lõpul oli pildistamine ühiselt külalistega, millele järgnes siis lühike intiimne üleriiklik kaitseväe arstide omavaheline koosviibimine, millest võtsid osa ka kaitseväe ülem sanitaar-kindral Lossman ja Tallinna maleva pealik kolonel Pinka.

Mis puutub Tallinna maleva ja malevkondade sanitaarpersonaali üldarvusse, siis võtavad kaitseväe ülem kindral Roska ja Tallinna maleva pealik kolonel Pinka mis puutub Tallinna maleva ja malevkondade sanitaarpersonaali üldarvusse, siis võtavad kaitseväe ülem kindral Roska ja Tallinna maleva pealik kolonel Pinka

Naissamariitlaste organisatsioon Tallinna malevas on alles noor ja paljudele tundmatu. 25. septembril k. a. pühitses ta oma esimest aastapäeva. Kuid selle aasta jooksul on ta niivõrd arenenud ja kasvanud, et näib, nagu oleks sel organisatsioonis palju, palju aastaid seljaga. Samariitlaste organiseerimises, õpetamises ja distsiplineerimises on suurt ohvrimeelsust üles näidanud meie naiskodukaitse arstid ja maleva sanitaarpealik dr. Voogas. Samariitlaste kursustel on võetud läbi teoreetilist kui ka praktiliselt kõik küsimused, mis kuuluvad esimesesse abisse. Samuti on korraldatud samariitlaste vahel võistlusi ja praktilisi töid, kus iga samariitlane on saanud ülesandeid lahendada.

Ka samariitlased ise on tunnud suurt huvi sanitaarkorralduse ja abiandmise vastu. Nad on võtnud selle asja südamesse ja töötavad sel alal suure innu ja püsivusega. Samariitlased ei kuulu oma elukutse poolest sanitaarpersonaali hulka, vaid seda tööd teevad nad siis, kui on möödunud päevatöö elu-ülalpidamiseks. Nii on siis samariitlaste ülesanne ja töö puht-altruistlik. Isegi õed ollakse valvel, kas maleva staabis või Punases Ristis, kordamööda, ja sagedasti minnakse hommikul magamata tööle. Kõike seda tehakse suure armastuse ja hoolega, nurisemata ja väsimata. Ja ma arvan, et

samariitlaste organisatsioon on kasvanud suureks just seepärast, et seda tööd tehakse tasuta. Siin ei kerki kunagi esiplaanile materiaalsed huvid, mis harilikus elus matavad endi alla ilusad ideed ja aated.

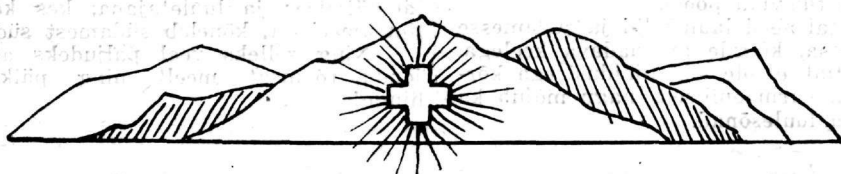
Nagu oma kirjelduse pealkirjaks võtsin moto: „Sanitaarpersonaal valvel“, nii selgub sellest lausest ka tema ülesanne — olla alati valmis ja valvel. Sanitaarpersonaal võtleb nende kõrgete ideede eest, mil ei tohi olla omakasu ega materiaalsel huvi. Sanitaarpersonaal, kelle kätte on usaldatud inimese elu, ei tohi miljalgi teha poliitikat. Sanitaarpersonaal on kohustatud andma abi, kas olgu see igapäevases elukeerises või kodu kaitsmisel, kus voolab veri ja murdub inimene.

Lahingus, kus mürtsuvad kahurid, kus kuulipildujad külvavad surma ja haavu, hinge matavad lämmatavad ja surmavad gaasid; võitluses, kus ei tunta halastust oma vaenlase vastu, kus raiutakse läbi inimese pea, mis mõtles, ja kuuliga lastakse läbi süda, mis tuksus — on ainsam koht, kus tuntakse halastust üheväärselt kõigi vastu, sidumispunkt, kus lehvib kõrgel punane rist, mis kutsub kõiki haavatuid ja haigeid ühevõrdsele, olgu see oma või vaenlase sõdur. Punase Risti sidumispunktis seotakse haavad ja vaigistatakse valud. Seal ilmub valges rüüsis õde või samariitlane, jahutab haavatu põlevat ja nõrkevat südant, pühib higi- ja valupisarad haavatu palgelt. Sanitaarpersonaal ei ole sõjas dekoratsiooniks, nagu seda on harjutud arvama. Seal, kus on käimas sõjalahing, liigub ka sanitaarpersonaal. Ta kogub lahinguväljalt haavatuid, seob nende haavad ja saadab nad edasi sidumispunkti. Selles samaarimehe töös langeb siis ka tihti sanitaarpersonaali liikmeid. Ka Punase Risti lipp, mis on tõmmatud üles sidumispunkti hoiatuseks ja märgiks, ei kaitse vaenlase kuulide eest, sest ka Punast Risti tihti tulistatakse, isegi õhust. Nii siis iga sanitaarpersonaali liige, olgu see arst, õde velsker või samariitlane, teadku, et teda kodukaitsel ootab raske ja kohustusrikas ülesanne. Punane rist, mis ehiv meie rinda või käsivart, olgu loosungiks, et need, kes teda kannavad, olgu ka valmis tema kõrgusel seisma ja ka ohverdama oma elu ligimese kasuks.

Mitte üksi kodukaitses ei piirdu Tallinna maleva ja malevkondade sanitaarpersonaali ülesanded, vaid nad ulatuvad ka meie igapäevasesse ellu. Praegu, mil elame masinate ja elektri ajajärgus, juhtub iga päev õnnetusi ja vigastusi. Inimesed jäävad masinate vahele või sõidukite alla ja saavad vigastada. Suvel kuumadel kuudel inimesi minestub ja nõrkeb trammis, raudteevaguneis, täiskiilutud omnibustes, teatris ja kinodes. Samuti upub suvel inimesi, otsides jahutust vees. Tulekahjude juures lämbub mõnikord inimesi suitsus ja vingus või jälle kukub kõrgelt alla või saab tulehaavu jne. Igal pool on tarvis anda esimest abi seni, kuni tuleb arst, ja olla ka selle juures arstile abiks. Nii siis iga õde, samariitlane, velsker või sanitar, kes kuulub Tallinna maleva ja malevkondade sanitaarpersonaali peresse, olgu igal pool valvel, kus ta iganes liigub. Seega hoiame kõrgel oma organisatsiooni lippu ja meid hakatakse ikka rohkem tähele panema ja hindama. Ka moraalselt peame olema kõigile eeskujuks.

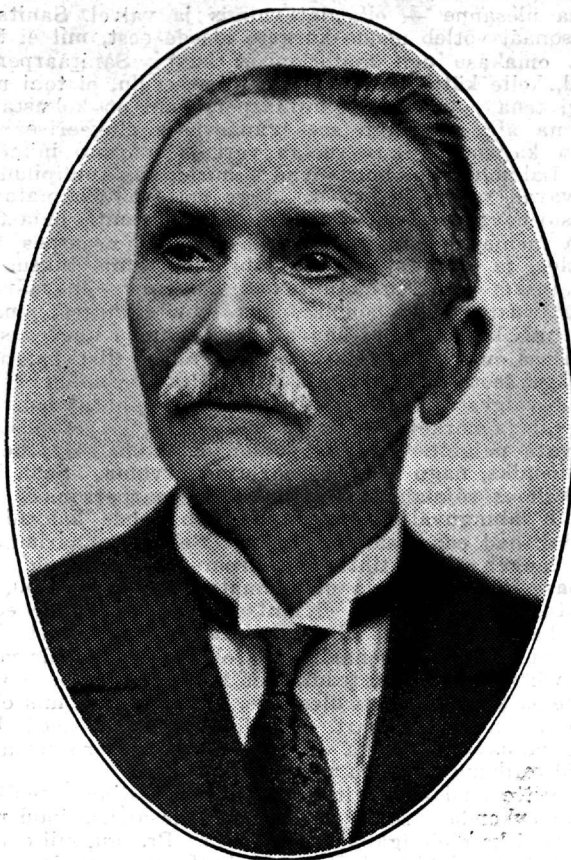
Tallinna maleva ja malevkondade sanitaarpersonaal, kes on kasvanud selle lühikese ajaga tugevaks organisatsiooniks, suhtugu veel rohkem üksteisele usalduse ja armastusega, sest ühinemises ja üksteisest arusaamisest seisab jõud.

Tallinnas, 3. oktoobril 1930.

PEETER GRÜNFELDT'I JUUBEL

LIGI 500 RAAMATU AUTOR

Milline rõõm 15-aastasele poisikesele, kui ta sünnipäeval üks ta salajas sepiitsetud luuleteostest nägi esimest korda trükimusta, levis „Postimehe“ veergudel üle kodumaa, kandus igasse külla ja tarre. Pea ajas end püsti, rind paisus rõõmus, süda tuksus tugevasti, silm säras ja meel oli hea. Kuid ühtlasi valdas meeli tõsidus, hing tundis seda suurt vastutust, mis sellega ühes tuleb võtta endale — elada ja laulda kodumaale, töötada ja mõelda rahva kasuks, kelle pojana ta võrsunud. Ja Peeter Grünfeldt ei ole millalgi unustanud seda vastutust, mille ta endale võttis tol helgel sügispäeval 50-ne aasta eest: koolmeistrina, luuletajana, kirjanikuna, ajakirjanikuna, seltskonnategelasena ja ametnikuna on ta alati rõõmsa meelega seisnud kodumaa ja rahva teenistuses, elanud kaasa ta rõõmupäevi, tunnud muret ja muredest, ja, kui viimased kippusid matma usu tulevikku, laulnud mure südamest endal ja oma kaaskodanikel, laotanud päikesepaistet Eesti nurmedele ja vainudele ning rahva rõhutada südamesse, valanud hingesse uut usku, uut jõudu ja töötahet rühkimiseks edasi, ikka edasi Eesti maa ja rahva helgema tuleviku poole.

Südamest tulevad tal need lauluhelid ja südamesse nad tungivad oma lihtsa, kõigile arusaadava keelega. Ei ole siin midagi tehtud, ei ole siin liialdusi ega kõrgeid sõnu. Armsalt ja harmooniliselt, nagu mõjub ka ta isik ise, voolavad ta luulesõnad.

Ei ole siis ka ime, et ei leidu peaaegu ühtki meie nimekamat muusikameest, nii vanemast kui nooremastki põlvest (Aavik, M. Hermann, O. Hermann, Jürgenson, Kapp, Kasemets, A. Krull, R. Krull, Lampson, Läte, Lüdigi, Madetoja, Türrpu, Vettik, Vörk ja paljud teised), kes oleks pääsnud mööda P. Grünfeldti luuletusist, kes ei oleks loonud neile oma kaunimaid viise.

P. Grünfeldti elu on olnud väsimatu töömehe elu. Koolmeistri pojana sündis ta 1. okt. (19. sept.) 1865. a. Rõngu kihelkonna Pühaste koolimajas, kus ta isa oli 33 aastat õpetajaks. Hariduse omandab ta Rõngu ja Puhja kihelkonnakoolides, hiljem Tartu kooliõpetajate seminaris, mille lõpetas 1886. aastal 20-aastase nooremehena. Valides õpetaja elukutse töötab ta sellena kuus aastat Aakre-Põhus, Valga Peetri koolis ja Aakre-Pühastes. Kuid P. Grünfeldtil on oma tegevuses koolipõllul, seltskonnas ja ajakirjanikuna tolle venestamise ajajärgu kohta liig rahvuslik noot. Inspektor Ling tagandab ta seepärast 1891. a. ametist kui mehe, „kes ajalehtedes kõikisugu kirju avaldab“.

Ei olnud parata. P. Grünfeldt järgib nüüd Jakob Tulki kutsele ja hakkab ajakirjanikuks. Ta töötab Tartus „Eesti Postimehe“ ja „Postimehe“ juures, siirdub siis Valka raamatukaupmeheks, kus ta ühtlasi on sealse ainsa seltsi, karskusseltsi, esimeheks. Siit lahku ta 1896. a. Tallinnasse, kus asub tööle „Eesti Postimehe“ toimetuses. Olles vahepeal mõne aasta järele Tartus „Põllumehe“ toimetuses, tegutseb ta „Eesti Postimehe“ juures kuni 1904. aastani. Siis hakkab ta „Rahva Lõbulehe“ tegevtoimetajaks ning asutab 1905. aastal „Päevalehe“, kelle esimeseks toimetajaks ta on kolm aastat, kuni see ostuteel läheb üle praeguse Eesti Kirjast.-ühisuse kätte. Sealt asub ta „Virulase“ toimetajaks, kus töötab kuni 1911. aastani.

1913. aastal astub P. Grünfeldt Põhja-Eesti ühis-panga teenistusse, kus ta veel praegugi töötab juhatusliikmena ja kassameistrina. Selle ameti kõrval toimetab veel praegu juba üheksandat aastat ajakirja „Romaan“.

Kuid see kõik ei avalda veel ammugi selle töö ulatust, mida on teinud P. Grünfeldt. Üle 450 raamatu on kõige selle töö kõrval kirjutanud ta sulg, küll algupäraseid, küll tõlkeid.

Asja, ta juubelpäevaks, ilmus uus luuletuskogu: „Minu Kodu“.

Lõpuks tahaksin kõnelda veel P. Grünfeldtist kui isikust. Igaüks, kellega tal on olnud tegemist, lahku tema juurest võttes kaasa osa sellest soojusest, millega ta kohtleb kõiki, kellel on olnud tema juure asja. Alati tasakaalus, alati heatujuline, alati südamest osavõtlilik, — ja noor. Nõnda kõnnib ta, kuigi juba 65-aastane, nooremate keskel, kui üks nende hulgast, tihti nooremgi veel kui nemad, kes vananevad kiiresti meie praegusel närvilisel ajajärgul. P. Grünfeldtist aga näivad aastad, kuigi need on olnud täis tööd ja eluraskusi, olevat möödunud vanaduse jälgi jätmata, ta sisemist päikesepaistelisust rõõvimata, ta rõõmsat meelt ja usku tulevikku matmata. Ja sellisena võib ta veel palju luua ja anda, külvata soojust ja armastust, isiklikus läbikäimises ja luuletajana, kes kõneleb lihtsalt ja lihtsameelselt, kõneleb südamest südamesse.

Ning selleks veel paljudeks aastateks tervist ja jõudu, rõõmsat meelt ning päikesepaistelist noort hinge!

V. N.

Toimetusele saadetud Kirjandus

Jakob Mändmets: Kogutud teosed, III a n n e. 15 novelli, 284 lk., hind 3 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Kogu sisaldab kõigepealt traagilise põhitooniga jutte, kus inimese saatust pöörleb laastuna lainel, teadmata, kus randub: kas paiskub puruks või visatakse kaldajoonele päikesepaistesse, kust siis oma jõul võiks ronida varjulisesse kohta. Neile järgnevad lood ajalise ja kohaliku koloriidiga: novellid mõisniku valitsemise ajast, pipardatud tagasihoidliku ironiaga. Samas paar novelli, mis drastiliselt kujutavad vägivalla vilja — pilt kasvab nii süngeks, et päris kergenduseks osutuvad mõned lõbusamad lood lõpus, kus naerdakse elu halpuste üle. Novellide ained on päritud ajast, mis valitses kodumaal mõnikümmend aastat tagasi: kontrastne mitmeski suhtes praegusele, ja seepärast omab just rohkem elu.

J. W. Mackail: Vergilius ja tema tähendus nüüdismaailmale. Tõlk. Ants Oras. Elulugu Vergiliuse värvilise pildiga. 148 lk., hind 1 kr. 75 s., Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

15. oktoobril pühitsetakse Vergiliuse sünni 2000 a. mälestuspäeva. Vergilius ei ole mitte ainult maailma

suurim laulik, vaid ta on ka roomlaste mõjuv vaimne juht. Vergiliuse elutööst ulatuvad mõjulained kuni meie päevini ja meist üle kaugele tulevikku. Käesoleva eluloo autor prof. J. W. Mackail on asjatundja ja ühtlasi elava sõnaga kirjanik. Tema valgustusel mitte ainult ei õpi tundma Vergiliust ja selle loomingut, vaid ka rooma vaimset elu ja riiklikke püüdmusi just enne Kristuse sündi.

Aino Kallas: Katinka Rabe. Tõlkinud Friedebert Tuglas. 204 lk., hind 2 kr. 50 s., Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Nagu A. Kallas ise tunnistab, on „Katinka Rabe“ inspireeritud tema enda lapsepõlvest. Nii siis elulooline tõsi ja ilukirjanduslik väljamõeldus segamini. Rabede suguvõsa tegutseb võimsa hõimuna Saksast Peterburini, kus üks Rabedest algab karjääri Katarina armualusena; siit pääseb tegutsema jõukas sugu, kes juba Katinka elupäevil on Soomes kodunenud, olles sünnipäralt sakslasi, kuid elamistingimusi soomlasi. Teos on täis hoogsat edasiruttu, julget pilguheitu ümberringi ja tagasi minevikku. Nagu romantiline värvire laev, lipud meeoleu ülevaks tiivutamas — nii kerkib sündmustik lugemisvaateväljale.

Üleskuse üldiseks hõimupäeva pühitsemiseks

Läinud aastal pühitsesime Eestis esimest korda n. n. hõimupäeva, missugust pühitsevad soomlased ja ungarlased juba kaks aastat. Mõte pühendada üks päev aastas erilisel soome-ugri raassi ühtekuuluvuse mõttele on leidnud sooja osavõttu kõigis hõimumais. Juba läinud aastal algatati läbirääkimisi üldise hõimupäeva pühitsemise ühe korraga kõigis mais. Nõupidamiste tulemuseks on otsus veeta ühiselt hõimupäev iga aasta oktoobri kolmandal laupäeval ja pühapäeval, nii siis sel aastal 18. ja 19. oktoobril.

Et hõimupäev meie maal tõeliselt moodustuks meie rahvastunnet süvendavaks, teiste soome sugu rahvastega tutvumise pidustuseks, kutsume üles kõikide koolide ja õppeasutuste õpetajaid ja õpilasi, noorsooseltse ja teisi kultuurilisi organisatsioone, isamaalisi sihte taotlemaid ühinguid, kaitseväge, kaitseliidu ja kodukaitse, isiklikke ja usulisi organisatsioone ja üksikuid kaaskodanikke korraldama mainitud päeval valgustavaid loenguid ja ettekandeid ning üldisi rahvapidusid. Pidude korraldajaid palume tellida juhatuses ja peol levitamiseks Eesti Hõimu 3/4 nimelist väljaannet kui ka hõimumärke, mida müüakse hõimutöö toetuseks ja sugurahva liivlaste aitamiseks.

Meid, eestlasi, seovad meie sugurahvastega nii mi-

neviku pärandus kui ka oleviku ülesannete teostamine. Eesti rahvastunde, meie rahvusliku hariduse rikastamine viljakas läbikäimises hõimurahvastega on Eesti rahval raskeil ajalgi alaline jõu läte. Nii siis kujunegu sel aastal hõimupäev laiades rahvahulkades üle kogu maa rahvastunde ja hõimuaate pidupäevaks.

O. Strandman, riigivanem, K. Päts, „Fenno-Ugria“ nõukogu esimees, A. Mõttus, doktor, ministri abi, J. Jaakson, Eesti Panga president, J. Kukk, piiskopp, Aleksander, metropoliit, O. Köster, kaitseminister, J. Zimmermann, majandusminister, J. Köpp, professor, Tartu ülikooli rektor, M. J. Eisen, professor, A. Loorits, doktor, J. Kana, koolivalitsuse juhataja, M. Uesson, linna-pea, Ed. Vilde, doktor, kirjanik, J. Roska, kindral, kaitseliidu ülem, M. Raamot, kodukaitse esinaine, M. Under, kirjanik, E. Laaman, peatoimetaja, J. Rummo, Rahvaülikooli abijuhataja, J. Tamm, professor, Tall. konservatooriumi direktor, H. Paalman, üliõpilaskonna esimees, H. B. Rahamägi, professor, Karskusliidu esimees, usutead. dekaan, A. Veiderman, direktor, „Fenno-Ugria“ juhatuses esimees, G. Ollik, „Fenno-Ugria“ juhatuses liige, K. Jürgenson, ministri abi, „F.-U.“ juhatuses liige, H. Kuusik, „F.-U.“ juhatuses liige, E. Muuk, „F.-U.“ juhatuses liige.

Raamatud: ilukirjandus, teaduslikud, noorsoo- kirjandus j. n. e.

Suurim valik

Kluge & Ströhm'i raamatukaupluses

Tallinnas, Pikk tänav 9.

Tellimised, järelepärimised täldetakse viibimata.

GUSTAV PIHLAKAS

PABERIKAUPADE, KIRJAÜMBRIKKUDE,
KÖITMISE JA LINEERIMISE TÖÖSTUS

TALLINN, Vaksali p. 2.

Kõnetr. 434-79 ja 429-65

Valmistab ja müüb:

ümbrikke igas suuruses ja värvis, ilupabereid mappides, postkaardi-
ja amatöör-albumeid suures valikus.

Kontoraamatud igas liniatuuris. Kopeerraamatud. Registraatorid.
Kiirõmblejad. Aktikaaned. Kaustikud. Dokumentide mapid. Tea-
daannete lehed igas kaustas. Kirjaplokid. Block-notes. Paberikor-
vid. Kuldkirjatrükk. Postpaberid lihtsad ja linased.

Töö võistlemata headuses.

Hinnad mõõdukad.

Võru Majandusühisus

„Põllumees“

PEAKAUPlus: Võrus, Jüri tän. 22, telef. 20.

ABIKAUPLUSED: Võrusool, telef. 150, Rõuges, telef. 24, Vastseliinas.

Kõige suurem ostu-müügiühisus Lõuna-Eestis.

Müügil kõik põllumajandusele tarvilikud

masinad — riistad — tarbed.

G. HEINMANN
KONDIITRIÄRI JA KOHVIK
S. KARJA TÄN. 4. TELEF. 20-47.

Oma tööstuses valmistatud
šokolaad

tahvlites, šokolaadikom-
vekid liht- ja maitserikas-
tes ilukarpides alati suures
valikus saadaval.

ALATI SAADAVAL:
tordid, koogid, küpsised,
Viini ja kollane sai.

Tellimiste vastuvõtmine
kõiksugu kondiitri-maius-
tuste peale.

Hinnad mõõdukad. Hinnad mõõdukad.

PLEKITÖÖSTUS

„G. LINHOLM“

TALLINN, V. KALAMAJA 32. TEL. 26-83.

Suurim ja täielikem oma
sisseseade poolest Eestis.

Valmistab igasugu plekk-artik-
leid ja teeb kõiksugu väljastant-
simistöid nii trükitud, vär-
vilisest kui ka valgest plekist.

Hinnad viimasel ajal märksa alandatud.

Soovitan laost:

Valget plekki J. C.
" " X
" " X X
" " X X X
" " X X X X

Siberi plekki 10^{tt}, 12^{tt},
14^{tt}, 16^{tt}, 18^{tt}, 20^{tt} Tfl.

Tsingitud plekki 10^{tt},
11^{tt}, 12^{tt} Tfl.

Tinutatud vitsrauda.

Tinutatud traati.

I n g l i s t i n a .

W. WUNDER.

Üle Tallinna suurim valik
konserve.

Eriti kaitseliitlastele!

Hanepraad kapsastega

Kanapoeg, praetud

Boršč-supp

Kasseli Ripsper

! Autosõitudel, jahil, laagris
soojendate karpi ainult 15—20
min. ja ülimatev toit on valmis !

V. DEMIN

VIRU TÄN. NR. 1.

Šoko-

laadi-

vabriku

märk

Tallinna martsipani- ja šokolaadivabrik

GEORG STUDE

Kondiitriäri

Pikk 16

Pikk 16

Ka välistellimised täidetakse tähtajaliselt.

Martsipaani-

vabriku märk

K.-M.

JOACH^M CHRIST^N KOCH

Asut. 1747.

Vene tän. 12. TALLINN. Telef. 434-67.

«CENTRAL-GARAGE»**Esimene kõige vanem autode paranduse ja värvimise töökoda.**
(Omanik Jul. Johanson.)

Garaaži juures autode paranduse ja värvimise töökoda, samuti lakeerimine pritsimise teel „DUCO“ aparaadiga. Autogeeniline šveisimine, kummide vulkaniseerimine ja akumulaatorite laadimine. Oma automaat-bensiin jaam „SHELL“, kust bensiini saab ka õõsel ja pühapäevadel. Autode pesemine ja määrimine sünnib kiirelt. Suur tagavaraosade ladu autodele. Üksikud garaažid autodele alati saadaval päeva-, kuu- ja aastaviisi.

DAIMLER-MERCEDES-BENZ sõidu- ja veoautode, traktorite, diiselmootorite jne. aluesind. Ees'is.
 Telegr.-aadress: Tallinnas, Narva mnt. 12. Kntr. kontor: 305-49.
 „Autojohanson“. „ korter: 305-98.

PÕLLUPIDAJATE ÜHISPANK

Tallinn, Estoonia puistee 15 (turu vastas), telef. (20)2-82 ja (2)17-56.

Võtab raha hoiule, makstes kuni 9% aastas. Annab laene, ostab ja müüb riigikassa panikirju ning toimetab kõiki pangaooperatsioone. Laste jaoks hoiukarbid saadaval.

Panga kohustuste eest vastutavad 1300 liiget-põllupidajat — kinnisvaraomanikku.

JUHATUS.

AUTO-TRANSPORT ED. POOLA

Tallinn, Laulupeo tän. 22.
Tel. 306-23, 306-24.

„Renault“-veoautod, kandejõuga 1½–10 tonni, õhukummidel, võimaldavad mööblite ja kõigi muude raskete veetavate asjade **kiiresti ja tervelt kohale transporteerimise.**

Tellimisi võetakse vastu igal kellaajal, raskusele ja kaugusele vaafamata.

Tellimisi igasugu

peale võetakse möödu-
kate hindadega vastu

EMAILSILTIDE

tapeediäris O.-ü. „PHÖNIX“

Vana Posti tän. 8.

A.-S. Tartu Pärmivabriku

«Desiravila»

Dir. prof. dr. med. L. Puusepp.

Tartus, Pikk tän. 60/62. Kõnetr. 34.

Ambulatoorne ja statsionaarne (kliiniku) ravimine.

Ravitakse: Närvihaigusi, nagu närvide nõrkus, kõiksugu närviõletikud, ishias jne. Ainevahetuse haigusi: podagra, liig-
rasvumine. Reumatismi: liigaste reumatism, liigeste põletik ja selle kroonilised vormid. Terapeutiline osakond: pärmivedeliku-, süsihappe-, vahtu- ja teised
arsil. vannid, rabamassaasfjad, dusefid - õharcot j. t., ravimine elektriga, valgusega
ja massaažiga.

Asutis on avatud kella 12-8 õhtul.

Arsti vastuvõtmine kella 12-5 õht.

Juhatus.

W. SCHEER & POEG

Tallinn, Veneturg 3

Tel. 308-18

Soovitan suures valikus mõõdukate
hindadega:

Raud- ja teraskaupu

Ehitusmaterjali

Katuseplekki, tsingitud ja rauast

Vaskplekke, -torusid j. n. e.

Alumiiniumi, tsinki ja teisi metalle

PAGARI- & KONDIITRIÄRI

M. JÄDAL,

NARVA MNT. 17, TELEFON 306-44.

Alati saadaval suures
valikus ja võistlemata
headuses maitsvad

TORDID, KOOGID, KÜPSISED
JA IGASUGUSED SAIAID.

Tellimiste vastuvõtmine
kõiksuugu kondiitri-
maiususie peale.

HINNAD ODAVAD. — TEENIMINE KIIRE
JA KORRALIK.

Lumivalgeks ja õrnaks saab pesu

ainult

pesusine

«SOKOL'I»

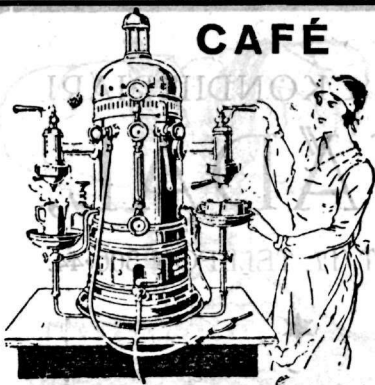
läbi.

Saadaval igal pool.

Cuksus-kinoteater

Gloria-Palace

Vabadusplats 2-a.

Hea kohv,
maitsev šokolaad ja võrratu kook on iga
kohviku külastaja unelm.

Seda saate ainult

F. KAGGE kohvikus

Tallinn, S. Karja tän. 18.
(Eesti Laenupanga majas.)

Tel. (2)12-91.

M. Männil & Ko.

Tallinn, Pikk 13.

Telef. 431-49.

Raud- ja teraskaubad, ehitustarbed, tasku-, habeme-, laua- ja
kööginoad. Habemeajamisaparaadid ja eraldi terad. Juukse-
lõikusmasinad ja igasugu käärid. Alpacca-lauanoad, -lusikad
ja -kulbid. Petrooleumiahjud „Orig. Haller“ ja liirauad.
Laskeriistad, laskemoon ja jahitarbed.

!! Hinnad mõõdukad !!

Kosmeetika
laboratoorium

„FLORA“

soovitab tuntud headuses oma kosmeetika ja
parfümeeria saadusi. Eriliselt **Sadda-Jakko**,
Eau de Cologne ja kreem Lille Eau de Cologne
Le printemps. Hambapasta Perhydrol.

Saadaval igalpooli.

Kontor: S. Tatari tän. 21-b, krt. 2. Telefon (2)15-78.

Viini kondiitritööstus, pagariäri ja Café

Rataskaevu tän. 6. (Võõrastemaja „Du Nord“ vastas.)

Soovitan

igasugu oma tööstuse kondiitrisaadusi.

Tellimised valmistatakse kiirelt ja hästi
värskeist ja parimaist aineist.

Austusega J. TOOM.

U
U
D
I
S

U
U
D
I
S

«KALMA» SAUN V. KALAMAJA 11-A. TELEFON (2)22-71.

Hinnad:

Meestesaua I klass	60 s.		Tunnisaun 3 inimese jaoks	2.- kr.
Naistesaua I " (ainult neljapäeviti)	50 "		iga järgmise eesi 50 senti juure.	
Meestesaua II "	35 "		Vanniload ühe vanniga	1 - "
Naistesaua II "	35 "		" kahe "	1.50 "

Saun on avatud kolm korda nädalas: neljapäeval, reedel ja laupäeval.

Kassa avatud saunapäevadel kl. 11 homm. kuni kl. 11 õht. Saun on hügieeniliselt arsti järelevalvel. Saunas meesmasseerija. Maniküür, pediküür ja näomassaaž. Omnibusepeatas: Soo-Jakobsoni.

Märkus: Koitseliitlastele hinnaalandus ainult igal neljap. ja kui saun on pühade tõttu suletud, siis järgm. saunapäeval.

**RESTORAAN
„METROPOL“**
DUNKRI TÄN. 4.
KÖNETR. 16-95.

Maitserikkad lõunad. Saadaval alati külmad ja soojad toidud. Kodu- ja välismaa veinid jne. Teenimine kiire ja korralik. Hinnad teiste restoraanidega võrreldes alati odavamad.

Austusega omanik.

**RESTORAAN
„METROPOL“**
DUNKRI TÄN. 4.
KÖNETR. 16-95.

Kopli t. 14. Restoraan „Kuld Kotkas“ Telef. 12-25.

Vaikne, puhas, rahulik kõrtsikene, et tee häbi mulle ega sulle.

Külasta kord naljavihiks. Usun, et jääd rahule.

Austusega J. Niilus.

Mehaaniline pildiraamitööstus

K. PETERSON

Mehaaniline pildiraamitööstus

asut. 1911. a.

on vanim ja suurim Eestis.

Akna- ja peegliklaasi ärist saadaval, soovikorral igasugused klaasimised. Vanade määratud ja katkiste piltide ja raamide parandamine ja kuldamine. Kiire tellimiste täitmise ja odavate hindade poolest väljaspool võistlust.

S. TARTU M. 17.

TALLINN,
Tel. 304-61.

NARVA MNT. 4
(end. Lindeni all.)

Ehitusmaterjalide ladu

G. VÄEDEN

V. Tartu mnt. № 14. Telefon 8-68.

Alaline ladu:

sordiraud, raudtalad, raudteerööpad, must ja tsingitud katuseplekk, lukusepa-, katla- ja riffelplekk, mustad ja tsingitud torud.

Veevärgi tarbed:

klosetid, malmist pesukausid, emailitud vannid ühes ahjudega.

Ehitustarbed:

tõrv, asfalt, gudrong, ehitustakud, naelad, lukud, kremoonid, hinged, pliigid. Iga seltsi vana raua, malmi ja teiste metallide segu.

Müük en gros ja en detail.

Salutaguse

Õli- ja Värnitsavabrik

AXEL KORJUS

Telefonid:

VABRIK — № 9, Kohila kaudu

KONTOR — 308-84 Tallinn,

Lubja tän. 9-a.

Kõrgeväärtuslik
värnits;

looma-jõutoiduks

linaseemne-koogid

Restoraan — Hotell

„EUROPA“

Tallinn, Viru tän. 24. Kõnekr. (2) 11-68

Pärast kapitaalremonti — võrratuli puhtad ja mugavad toad ja kabinetid.

Soojad ja külmad söögid.

Soojad söögid elektripliidil.

Lõunad iga päev kella 1—5.

Muusika kella 1/2 p. — 1/2 öösel.

Kõikide välismaa ja kodumaa parimate veini-, vabrikute veinid ja liköörid.

Villast

siid

puuvillast

apteegi

vatti

villast lõnga ja lambavillu

müüb igal arvul vabrikuhindadega

M. Teslon'i

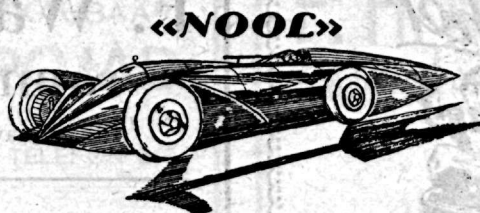
villatöööstus.

Harju tän. 45. Sissekäik Müüri-

vahe 2.

MOOTORSILINDRITE PUURIMIST

ja uute sarkide
sissepanemist
teevad eriti sel-
leks väljaõppi-
nud mehaanikud

parimate puuri-
mis- ja lihvimis-
masinatega ja
lapseimate mootor-
isabinõudega.

Telef. 430-71.

SORK & Ko.

Toompuiestee 10,
Tallinn.

J. OHA SAVITOOSTUS,

ÕLE TÄN. 27. TEL. (2)26-96.

Müün kõiksugu värvilisi ahjupotte oma ja välismaa
tootusest. Võtan enda peale teha kõiksugu potisepa-
toide täieliku vastutusega. Kõige paremad maksutingi-
mused. — — — — —

J. MILLER'i leivatööstus

TALLINN, Kalevi tän. 4, telef. (2)16-79.

Leiva-, peenleiva- ja saiasaaduste väljasaat-
mine raudteejaamadesse ja laevade peale.

Tellimiste täitmine kiire ja korralik.

Teatame lugupeetud kaubatarvitajatele, et oleme avanud turukaubamajas nr. 6

vorstikaupluse,

kus on müügil suurel ja väikesel arvul võistlemata headuses igasugu vorste,
suitsetatud ja keedetud sinke, rulette jne. Alati värsked kaup saadaval.

A.-S. „LIHAPRODUKT“

EKSPORTTAPAMAJA JA VORSTIVABRIK

Aadress: Koppel, Bekkeri tehas nr. 1.

Telef.: vabr. ladu 21-12, kauplus 24-41.

Nimi
Günther
garanteerib kauba
headuse.

F. Wassermann'i raamatukauplus

Pikk tänav nr. 7. Telefon 433-48.

Suur valik kodu- ja välismaa kirjandusest. Laos puuduvad raamatud muretsen kiirelt ja täpselt.

Täidan kõigi kodu- ja välismaal ilmunud ajakirjade tellimisi.

Möödukad hinnad.

Kaupmehed ja tarvitajad!

Ega teie vist kõik ei tea veel, et kõige kasulikumalt ostate alati alljärgnevat kaup

M. Sõerde

kaubamajadest

Tallinnas, S. Tartu maanteel 21.

Kõnetraat 308-29.

Suhkrut, jahu, riisi, mannat, heeringaid, petrooleumi, küünlaid, kohvi, teed, kompvekke, biskviite jne. Tubakaid, paberosse, tulitikke jne.

Tapeete

parimatest Soome, Rootsi, Belgia, Vene ja Saksa vabrikutest.

Seinapappi, iga seltsi, raudnaelu, kirjatarbeid, kooli- ja kantseleiramatuid jne. jne.

Astuge M. Sõerde äridesse, Tallinn S. Tartu mnt. 21, või kõlistage kõnetraadiga 308-29, siis ütlete ka teie, et see õige on.

VÕORASTEMAJA-RESTORAAN BALTI

NUNNE T. 7.
LÕUNAD 1-5

Kõnetr 20-76
ÕHTUSÕÖK
6-10

Rikkalik einelaud, mugavad toad, kabinetid ja all-korral

BAAR

kõiksugu soojade ja külmade suupistetega.

Teenimine kiire ja korralik. Köök osava koka juhatusel.

Austusega **A. Elterman**.

KÕIGE VANEM
MOE-, PUDU- JA TERASKAUBAÄRI
B. GENSS & POJAD

ASUTATUD 1885. A.
TARTUS, KÜÜNI TÄN. 8. TELEFON 517.

Soovitame mõõduka hin-
naga sügishooajaks kõik-
sugu moe-, pudu- ja
teraskaupu.

Peale selle alati ladus
saadaval värsked tasku-
lambi patareid „LUX“,
samuti taskulambi kestad
ja lambi pirnid suures val.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

F. H. MAULTZSCH

TALLINN, PIKK T. 33. TEL. 19-11.

Veskisesseseaded:

nagu valtstoolid, kruubi-
masinad j. n. e.

Veski- ja varamise materjal.

Turbiinid.

Mootorid.

Paadimootorid.

Suures valikus

igasugu Inglise kalevikaubad
naiste- ja meesterahvastele.

Alati saadaval:

Naisterahvastele

plüüsi, mantli-, kleidi- ja pesu-
riideid. Kõiksugu siid-, pool-
siid- ja puuvillas. voodririid-
deid, crêpe de chine'i ja
crêpe georgette'i.

Meesterahvastele

Igaks hooajaks ülikonna-, pa-
litu-, püksi-, pesu- ja igasugu
voodririideid.

Müük suurel ja väikesel
arvul.

Soovitab suures väljavalikus

Inglise magasin

H. GUTKIN

Tallinn, Viru 4.
Kõnetraat 9-46.

HANS FEIERBACH'I

vedrutehas ja mehaanikatööstus

Tallinn, Jaama t. 8. Kõnetraat 304-04.

Soovitan oma tööstuse saadusi ja töid:

Iga seltsi auto, vankri, käru,
koonus- ja spiraalvedrusid.
Koonus-, tsilinder- ja taldrik-
hammasrattaid. Malmist ja alu-
miiniumist kolbe. Tsilindrite
puurimine erimasinal. Vantvõl-
vide schleifimine igasuguseid
treimis- ja freesimistõid.
Igasuguseid lukusepa- sepa-
schveissimis- ja tsementeeri-
mistõid. Nõuetavamad ved-
rud ja üksikud vedrulehed la-
dus alati saadaval.

Hinnad kauaaegse praktika, vastava sisseseade ja
vahetalitusega välisvabrikutelt tooresainete saamise
tagajärjel väljaspool võistlust. Töö kiire ja korralik.
Töö eest vastutus.

Tarvitage kodumaa saadusi!

ÄRGE UNUSTAGE,
et kõige soodsamalt
kindlustab Teie va-
randust ja elu

KINNITUSSELTS

„IALU“

JUHATUS

Tallinn, Estonia puistee 15.

Esindajad igas vallas ja linnas.

Kõnetr. 17-56. 2-82.

Toimetab: Tule-, elu-, õnne-
tusjuhtumite-, tööliste-, murd-
varguste-, koduloomade-,
rahe- ja veokindlustusi.

Esindajad igas vallas ja linnas.

A. EEK,

S. TARTU MNT. 16,
TELEF. 19.

Soovitan võistlemata
odavate hindadega:

LIKÖÖRE COGNAC'it,
VEINE, ÕLUT, KOLO-
NIAAL^{ja} TUBAKAKAUPU.

NOACK PATAREID.

ESINDAJA:

CARL WIEGAND

Lai tän. 41, tuba 16. Tel. (2)32-89.

TANTSIGE HÄSTI!

TANTSUKURSUS
POOLGAS

&
NÕMMIK
Dipl. tantsuõpet.

Viru 4

Sissek. kino „Re-
kordi“ passaash
Telefon (2)31-52

GRUPID JA ÜKSIKTUNNID
VASTUVÕTT: 11-14, 17-21

Imeodavasti ja hästi os-
tate endale jalanõud

Estoking
Tallinn

praakjala-
kauplusest,

vabriku majas, S. Tartu mnt. 61-c,
Laulupeo tän. nurgal (trammipeatus).

Iga kaitseliitlane
tarvitab ainult

Keemiateshas
EVALD ULLAY & Ko.

Tallinn, Hollandi 56,
telef. 306-58.

Riidevärvimisvabrik & keemiline pesemiskoda

R. NATUS

Viljandis, Tartu tän. 24

Asut. 1885. a.

Telefon 59.

VÄRVIB kodukoetud kangaid, kantud riideid, tervelt või lahtiharutatult, kõiksuguseid lõngu jne. — KEEMILISELT PUHASTAB ja PESEB kõiksuguseid kleite, ülikondi ja palituid, lambanahku, aknaeesriideid jne.

Tarvitusel ainult parimad väljavalitud ained.

TÖÖD VÕETAKSE VASTU:

Tallinnas: Narva mnt. 26 — omas laos, S. Pärnu mnt. 33 — A. Kraani kaupl., Harju t. 29 — „Heimarbeit“. **Tartus:** Riia tän. 2 — Ed. Friedrichi juures, Raekoja tän. 16 — oma laos. **Pärnus:** Jänesevälja tän. 1. — D. Levin'i kaupl. **Paides:** L. Rästas'e juures. **Haapsalus:** A. Lasy juures. **Võrus:** S. Songi juures. **Türis:** J. Estenthal'i juures. **Tapas:** V. Gabrieli juures. **Paluoja:** Hans Rist'i juures. **Mustlas:** J. Lapp'i juures. **Karksi-Nuias:** Radloff'i juures ja veel mitmeis teisis aleveis.

Pudukaubaladu

O. PILW

Vene turg 3.

Suur pudukaubaladu soovitab rikkalikus valikus kõiksugu pudukaupu, nagu: sukki, kindaid, pitse, sokke j. n. e.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Inglise kalevi- ja manufaktuuräri

Hermann Friedmann

(endine S. Paley)

Viru tän. 23, telef. 215-04.

Soovitab suures valikus kvaliteetkaupu õiglaste hindadega:

ülikonna-, smokingi-, fraki-, püksi- ja palituriideid. Daamidele: mantli-, kostüümi-, siid- ja villaseid kleidi- ja pesuriideid.

Naiskodukaitsjad,
tehke kõik oma riidekaubaostud

A. MILLERI RIIDEÄRIS

Vana Posti tän. 7.

Suur ja täieline valik kõigist riidekaupadest. Vormikleidiriie vabrikuhinnaga.

A. Milleri riideäri

Vana Posti 7.

Tiibklavereid, pianinosid, harmooniume

kõige kõrgema tehnilise väärtusega esimese klassi kodu- ja välismaa vabrikust.

TÄIELINE VASTUTUS — OSAMAKS

Häid pianinosid on ka tüürile anda.

Karl Jürgenson

Tallinn, Kuninga tän. 5. Asutatud 1880. a.

Kõige värskemaid

kringleid ja biskviite ostate ainult
Tallinnas S. Tartu m. 12.

kringlitehasest
O. DIETRICH.

Müük suurel ja väikesel arvul. Kaup-
meestele kõige odavam sisseostukoht.

KEEMIA LABORAT. JA VÄRVIVABRIK
G. SCHWARZ & Ko

TALLINNAS, TELLISKIVI T. 59.

*
Soovitab kõrgeimas headuses maalri-
värve, tavotti, pesusinet „VÜRFEL“
ja „REKORD“, nahamääret, lakki,
apretuure j. n. e.

*
Tähtsaim ostukoht kaupmeestele.
Hinnad võistlemata odavad!

J. WEINBERG

TALLINN, V. KARJA 12. TELEFON 21-09

Soovitan suurimas valikus kindaid, suk-
ki, sokke, nõõpe, kraesid, lipse, trikoo-
pesu jne. Väljaõmbluslõngu, pesukind-
laid, kosmeefikakaupu, ja palju muud
pudukaupadest (iseäraline valik loterii-
allegri jaoks kohaseid asju).

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

MOODSALT ja HASTI
õpite tantsima

H. KÜTTIM'i
TANTSUKURSUSTEL

Vene tän. 20, tel. 428-96.

THEODOR JÜRGENSON'I

Telefon pagari- ja kondiitriäris Telefon
303-99 Narva mnt. 55 303 99

on saadaval peale pagari- ja kondiitri-
saaduste iga päev erilise meetodi jä-
rele valmis- rukkileivad, mis müü-
tatud 1 kg. gil välis-
pool äri on varustatud firma etiketiga.

Theodor Jürgenson pagari- & kondiitriäri
Narva mnt. 55.

EESTIMAA METSATÖÖSTUS

„**ESTHAG**“

TALLINN, NARVA MNT. 27. KÖNETR. 307-64.

Soovitame odavasti kulvi

küttepuid

igasugustes pikkustes. Müük
kohapeal või kojuviimisega.
Kontor avatud kella 7-5.
Metsalankide ja kõiksugu
metsamaterjalide ostmise ja
müümise.

Era- ja sõjaväe rätsep

RIIS

Pelgulinna. Olga t. 5. tel. (2)13-93.

Härrad ohvitserid ja kaitseliitlased! Teie tel-
lite endale kõige paremad vormi- ja eratiided
rätsep Riis'i juurest Pelgulinna, Olga t. 5,
tel. (2)13-93. Omnibuseühendus Vene turult ja
Raekoja eest.

Rikkalikus valikus kõiksuguseid
tapeete üliodavate hindadega
soovitab:

Rohu-, värvi- ja tapeedikauplus
K. Dutshinsky

Tallinn, Paldiski maantee 6. Telefon 429-85.

EESTI ELEKTRIMASINATE-EHITUSE A.-S.

END.

„VOLTA“

TALLINNAS

Soo 27, tel. (2)34-28 ja (20)9-57.

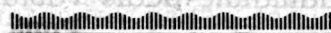
ESINDAJAD:

Tartus, Paul Lall, Promenadi 7.
Viljandis, Tõnis Parri, Lossi 31.

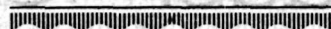
Generaatorid, dünamo-
masinad, elektrimootorid,
lülitusseaded, ventilaato-
rid, kütteaparaadid, rauast
ribitorud, põletispuude
saed, automaatselt töö-
tavad veepumbad, piima-
pumbad.

ADOLF KLAFF

HARJU 20. TALLINN, TEL. 22-51.

BÜROO- JA KOOLI-
TARVETEKAUPLUS,
LINEERIMISE JA
RAAMATUKÖITMISE
TÖÖKODA.

ERIALA:

KONTORIRAAMATUD.

Kalossid ja botikud

Riia Kummivabrikust

«**VARONIS'EST**»

**on tugevad, vastupidavad
ja kõige odavamad.**

Saadaval igal pool.

Pealadu ja ainuesindus

E. LUTHER

Tallinn, Raua tänn. 20.

Tel. 307-94.

J. M. LEESMANNI

konservivabrik

Tallinnas, Võrgu t. 27

Telef. 22-43

Soovitab suurel viisil:

Kilukonserve

Sprotte õlis ja tomatis

Skumbriaid tomatis

KAUBANDUSE ÜHISPANK

Tallinnas, Viru tänav 18, teisel korral, kõnekr. 8-01 ja 25-10.

Toimetab kõiki pangaooperatsioone: diskonteerib vekseid, annab laene, ostab ja müüb välisvaluutat ja välismaa čekke, teeb rahatransferte kodumaa ja välismaa linnadesse, toimetab inkasso-vekslite ja teiste dokumentide järele, kinnitab kõiksuugu varandust tulekahju vastu, võtab raha hoiuraamatute peale vastu j. n. e.

Pank maksab hoiusummade pealt:

jooksval arvel 8%, hoiuraamatute pealt 8½%, aastastelt hoiutähtedelt 11%.

Kaub. A/S. HÜPPLER & Ko.

Tallinnas, S. Tartu m. 45, telefon 305-01.

Müüme laost:

Raua- ja teraskaupu, ehitusmaterjale, maalri- ja jahitarbeid.

Ostame:

Vana rauda, malmi ja teisi metalle.

Leivatööstus JOH. GRÜNBERG

Tallinn, S. Pärnu mnt. 11, tel. 17-08

Iga päev kõrgeväärtuslik leib, sai, sepik ja peenleib. Valmistab kõige parematest kodu- ja välismaa jahudest. Tööstus töötab mehaaniliste abinõudega elektrijõul.

En gros.

En detail.

Saapakreemi- ja küünla-
tööstus

HANS VICHMANN

TALLINN, PALDISKI MNT. 20. TELEFON (2)24-64.

Soovitab oma tööstusest parimas häduses saapakreeme ja määrdeid „CIRAGE“, „NEVA“, „OKEAN“, „NOVUS“, „VAU“
:: ja veesaapamääret „KALAMEES“ ::.

STEARIINKÜÜNLAID igasuguseid ja metallipufastuse pulbrit „VOCA“.

En gros häd 0/00. Kaupade häduse eest täieline vastutus. En gros häd 0/00.

PAGARI- JA KONDIITRIÄRI

E. MALSTRÖM

TALLINN
S. TARTU M. 10. TEL. 307-67
KULLASEPA T. 6. TEL. 455-29

TALLINNA

V I I L I VABRIK OÜ

ASUT. 1873. A.

TALLINN, S. KARJA 16, TEL. 12-78

Eksiarvamiste ärahooldmiseks, nagu valmistaksime ja müüksime ainult viile, teatame, et oleme oma tööstuse juures avanud ka täielise

raud- ja terastööriistade kaupluse

kus meil on laialdane valik: igasugu Rootsiraud- ja terastööriistu puu- ja rauatöösturitele. Smürgelkäiad, lihvimis- ja teritamistarbed, mööduriistad, kreis- ja gattersaad, masinarihmad, rihmarattad, õlitajad, tihendused, ehitustarbed jne.

Meie äri juures on **tehnikaosakond**, mille ülesandeks on igasugu masinate ja tarvete muretsemine töösturitele.

Asjatundlik tööriistade ja komplektide kokkuseadmine montöörile, töökoolidele jne.

Viilide ülesraiumine ja saagide teritamine.

Laialdase kaupade valiku tõttu on meie äri soodsaim sisseostukoht kaupmeestele, töösturitele ja asutustele.

A-s. Aleksei Gorbatshev & Ko.

Vene turg 5, tel. 307-34.

Soovitab oma laost kõiksugu

n a h k a:

talla-, pinsoli-, koorepargi pastlanahka, seremet, schevrett, välismaa kroomi mitmes värvis väga odavate hindadega.

Suures valikus oma meh. jalanõude vabriku „REKORDI“ meester-, naister- ja laste kroom-, schevroo-, lakk- ja juht-

jalanõusid.

Kalameestele säärsaapaid kõige paremas headuses.

Hinnad võistlemata o d a v a d.

A/s. LIGNUMI TEHASED

TALLINNAS, Telliskivi 61. Kõnetr. 19-57, 12-89.

Jahutööstus

kõige moodsamate Schveitsi masinatega valmistab kõrges headuses igasuguseid ja-husaadusi, nagu: nisujahu (poolsõre ja pehme), mannat, rukki-jahu, rukkijahu, tangu, kruupe, loomajahu jne.

Metsatööstus

Saetud ja hõveldatud materjalide müük ja võõraste materjalide ümbertöötamine; põletis- ja pinnapuude müük.

Suures valikus

naiste- ja meesterahva

valmisriideid,
vihmamantleid,

mööbliriiet, gobelääni, da-
masi ja põrandavaipu

kõigis suurustes soovitab

soodsate hindadega

M. JOSSELOV

Tallinnas, Kuninga tän. 6.

Kõnetraaf 31-61.

Suurimas valikus uue-
mais mustreis võistlemata
odavate hindadega

T A P E E T E

seinapappi, tapeedi liiste,
pintslaid, maalrivärve jne.
ostate ainult

GUSTAV ISRAELI

tapeedilaost

HARJU TÄNAV № 46

KÕNETR. 31-50

METALLITÖÖSTUS
M. MÖLLMANN

TALLINNAS, PIKK TÄN. NR. 45/2.

Laevajõumasinate, mooto-

rite ja aurukatelde paran-

duse töökoda. Tuletõrje

käsiplitside ja nende abi-

nõude valmistamine. Iga-

suguste treimiste ja luku-

sepatööde vastuvõtmine.

Pärnu
villa- ja jahutööstus

(end. o./ü. „Töö“)

Pärnus, Hommiku t. 2. Tel. 108.

Villa ja kaltsude ümber-
töötamine igasuguseks
lõngaks ja kunstvillaks.

Moodne
jahu- ja kruubiveski.

Vabrik töötab uute ajakohaste
masinatega.

Töö headuse eest täielik vastutus.

A/S. REINHOLD TOFER

Tallinnas,

S. Karja nr. 18, ruum 7, tel. 21-88.

Riidekauba-ladu
Müük suurel arvul.

A. Tõnisson & Ko.

SUURIM TÖÖSTUSLIK-KAUBANDUSLIK ETTEVÕTE ERIALAL

Tallinnas, Rüütli tän. 28/30

Tartus, Aleksandri tän. 1

Tallinna telefonid: Kabinett 25, kontor 4-60, eratelefon 11-83; Tartu telefon 270

Tööstuse osakond:

Keskküte, vesivarustus, kanalisatsioon: majadele, saunadele, supelasutustele, meiereidele jne.
Kaevude puurimine jõuga.
Autogeeniline metallide keetmine. S ep a - ja masinatööstus.

Laod:

Meie ladudes on alati saadaval suurimal arvul kõiki meie tööstuse alasse kuuluvaid materjale, nagu: torud, mustad ja tsingitud. Katla-, malm-, schamott- ja tsementtorud ja neile kuuluvad ühendusosad. Vannid, klosetid, köögikausid, armatuurid, k r a a n i d, ventiilid. Käsi- ja jõupumbad sügavvee- ja harilikkudele kaevudele jne.

RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

JUHATUS ja MÜÜGIBÜROO:

Tallinn, Valli tän. 4,
telegrammi aadress: „Peapõlevkivi“,
telefonid: (2)10-85 ja (2)11-62.

KAEVANDUSED ja ÕLIVABRIK:

Kohtla-Järvel ja Kukrusel;
õliladu Tallinna sadamas.

M Ü Ü K:

1927. aastal:	256,338	to	põlevkivi,	3,638	to	põlevkivi-õlisid ja bituument,
1928. „	345,477	„	„	5,484	„	„
1929. „	372,625	„	„	7,057	„	„

RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUSE SAADUSED:

PÕLEVKIVI kütteks; TOORÕLI; KÜTTEÕLI; RASKED ÕLID ja BITUUMEN (ESTO-BITUMEN), teedetegemiseks, katusepabivabrikutele ja isolatsioonitöödeks; IMBUTUSÕLID ja „FENOLAAT“ puukonserveerimiseks; PÕLEVKIVI KARBOLINEUM „ESTOKARBOLINEUM“, KATUSELAKK (katusetõrv); RAUALAKK (asfalt-lakk) ja ASFALT-MASTIKS.

PÕLLUMEESTE KESKPANK

TALLINN, S. KARJA 3, TELEFON 1-80.

Võtab raha hoiule, makstes hoiusummadelt kuni 9% aastas.

Annab laenusid mitmesugustel kindlustustel.

Saadab raha igasse kodumaa rahvarikkamasse kohta.

Müüb riigikassa pantkirju, millega võib asundustalude riigivõlgu tasuda.

TOIMETAB KÕIKI MUID PANGAOPERATSIOONE.

I järgu võõrastemajad Tallinnas

„KULD LÕVI“

Harju tän. 40.

„PETERBURG“

Rataskaevu 7.

Toad Ekr. 3.- - 10.-

Telefonid tubades.

Spetsiaalne

Delikatesskauplus

Kullasepa 8

Karl Pitkve

Kullasepa 8

Soovitab alati kõrgeväär- **delikatess- ja piima-** eriti head võid, konserve
tuslikke ja värskaid **saadusi,** ja marineeritud saadusi.

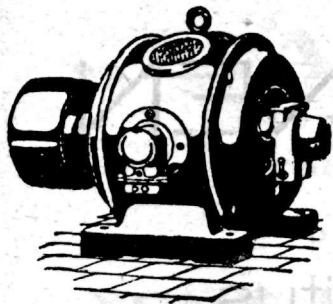
Hinnad väljaspool võistlust. Korralik teenimine.

Austusega

K. PITKVE.

ELEKTROTEHNIKA BÜROO V. ENGEL

TALLINN, PIKK 45. TEL. 26-53.

Elektrimootorid

Elektriarmatuurid

Elektrikeedunõud

Elektritriikraud

ja igasugused elektri- ja raadiotarbed.

Võtame vastu elektrijõu ja -valgustuse sisseseade töid.

**Restoraan-
Võõrastemaja „ROOM“** Tallinn, Maneeži nr. 1,
telef. 425-51.

Restoraanis alati saadaval:

kodu- ja välismaa veinid, liköörid, külm viin, vaadiõlu.

Söögid à la carte igal ajal.

Mängib I kl. tantsu orkester kella 8—1/21.

Ekspress-baaris alati soojad söögid elektripliidil.

Uue ehituse läbi suurendatud, moodsalt sisseseatud toad jooksva sooja ja külma veega, vannid, dušid ja eraldi vastuvõtmise ruumid.

Austusega OMANIK.

Ühisus
„Estonia Eksporttapamajad“
Tartus

ostab peekon- ja rasvasiugu

ning müüb odavasti tapamaja saadusi:
sea päid, jalgu, südameid, neerusid, keeli,
maksa, fileed, peekoni lõikeid, lihaõga konte
ning ploomi- ja sulatatud rasva.

Suuremal arvul müük on tapamajas, Teguri tänav, telefon nr. 11-24 ja 11-64.
Detail-müüki toimetab tapamajade kauplus, Jaani tänav nr. 1, telefon 12-59.

Ühisus „Estonia Eksporttapamajad“, Tartus.

Eesti Aktsiaselts

JOHN NURMINEN

Tallinn, V. Karja 12.

Speditsoon & tollitalitus
Inkasso & kinnitamised

Telegrammi aadress „Johnurminen“

Telefonid:

(20) 7-95 }
(2) 28-27 } kontoris

(2) 13-99 tolliametis
(20) 1-96 juhatus.

Postkast 12.

G. BIRK'i

auru-värvimise ja keemilise (bensiiniga) puhastuse tööstus.

Tallinn, Maakri tän. nr. 24. Telef. 309-18.

VÄRVIMINE, VANUTAMINE, ŠEERIMINE, DEKA-
TEERIMINE, APRETEERIMINE JA PLEEKIMINE.
ÜLIKONDADE, KLEITIDE, PALITUTE, SIID-
RIIETE JNE. KEEMILINE PUHASTAMINE.

Pressimine Ameerika Hoffman's Methodi masinal.

Töö korralik, hinnad mõõdukad.

Tööde vastuvõtmise kohad: Tartus, Raekoja tän. 13, Abja-Paluoja, Raplas, Juurus, Pal-
diskis, Tapal, Risti-Kosel, Riisiperes ja Tallinnas, Pikk t. 33 ja Raekojaplats 11 firma Soliid'is.

Vanemaid tööstusi Eestis!

Omab „Grand Prix“ ja 7 kuldauraha 1904.—9. a.

Balti naftaühing „BALTONAFTA“

A. Kuhlmann & Ko.

Tallinn, Lai t. 1. Tel. 14-95 ja 2-46.

Pakub tuntud headuses
vene bensiini, petrooleumi,

mitmesuguseid mineraal-määrdeõlisid, naftat, masuuti jne.

Oma laod, reservuaarid, bensiinijaamad, esindused ja osakonnad:

Tartus, Poe tän. 4. Tel. 6-04	Pärnus, Vee tän. 4. Tel. 1-30.	Viljandis, V. Turu tän. 1. Tel. 2-29.	Narvas, Turu pl. 7-a. Tel. 1-06.	Rakveres, Tallinna 32 Tel. 2-65.	Paides, Pärnu 9. Tel. 69.
Valgas, Kesk tän. 20-a. Tel. 54.	Türi, Viljandi 8.	Kuresaares, Kubermangu 9. Tel. 1-04.	Võrus, Jüri 13-b. Tel. 54.	Tõrvas, Veski tän. 3.	

Peale selle igas autoliikumiskohas Eestis.

AKTSIASELTS

OSKAR KILGAS

Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik

Tallinnas, Volta tänav 3

Vabrik valmistab kõrges headuses:

**sukki, sokke, lastesukki, trikood, pitse,
paelu, laudlinu, spordiülikondi, siidi,
poolsiidi ja villaseid kleidi, pesu- ja
voodririideid.**

**Serge, crêpeline, rips, taft, crêpe-
satin, crêpe de chine, dekorat-
siooniriie, mööbliriie, veloutin,
milanaise jne. jne.**

Kaubad varustatud vabriku märkega ja saadaval üle maa.

Kaitset õnnefuste vastu ja mureteid musti päivi

saavutate, kui kinnitate oma varanduse ja
elu vanimas ja kindlaimas kindlustusseltsis

Esimeses Eesti Kinnituse Seltsis

„E E K S“

asutatud 1866. a.

PEAKONTOR:

Tallinnas, Lai tän. 1, omas majas.
Kõnetraat 7-85.

OSAKONNAD:

Tartus, Valgas, Petseris ja Viljandis.
Esindajad igal pool üle maa.

KINNITUSALAD:

Tulekinnitus, koduloomakinnitus,
elukinnitus, klaasikinnitus, murd-
varguse vastu kinnitus.

Kapitalid üle Kr. 350.000.-

Soliidne edasikinnitus kodu- ja välismaal.
Nõudke alati **E E K S I L T** selgitust
enne kui kuski kinnitate oma varan-
duse või elu.

EHITAJAD

Nõudke ettevõtjailt, et teie hooned klaasistataks

Järvakandi klaasivabriku tahvelklaasiga.

JÄRVAKANDI KLAASIVABRIK

on ainus mehaaniline klaasitööstus Eestis.

VICTOR THOEN & Co.

TALLINNAS, KENTMANNI T. 8, TELEF. 19-89.

SUURIM VÄIKEKALIIBRILISTE PÜSSIDE, JAHIPÜSSIDE,
PÜSTOLITE JA LASKEMOONA ESINDUS EESTIS.

Soovitab:

BAYARD automaat-püstoleid süst. Browning, kal. 6,35, 7,65 ja 9 mm,
BAYARD püstolpadroneid süst. Browning, kal. 6,35, 7,65 ja 9 mm, pikad,
BAYARD maailmakuulsaid jahipüsse kõigis kaliibrites,
ACHILLES ja **GECO** väikekaliibrilisi püsse ja
ÄÄRTULEPADRUNEID mark R väikekaliibrilistele püssidele.

**Šokoladi- ja biskviidi-
vabrik**

AKTSIA SELTS

GINOVKER & Co

Tallinn

VÕRUÜHISPANK

VÖRUS, JÜRIT. 22, OMA MAJAS. TELEFON 29.

*
Suurem ühistegeline
rahaasutis Lõuna-Eestis.

*
Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Suur Karja 2. - Tel. 33-57
TALLINN

Mehaaniline
saapaparanduse
ja kiirtallutamise
töökoda.

Tallutab ja parandab iga-
sugu nahk- ja kumm-
jalanõusid.

Tarvitatakse ainult prima
materjale.

RAADUS & OSIPOV

MÜÜRIVAHE TÄN. 22

Valmistatakse igasuguseid

HÕBEASJU

sportlastele auhindadeks.

Graveerimine, kuldamine ja
hõbetamine

TÖÖ KIIRE JA KORRALIK

Venituspulber „Stomin“

Kõhuvenituspulbrit
Stomini tarv. kõhu-
ja maorikete puhul, kui
rinde all kõrvetab, va-
lutab, rahvak. „rinde
alt veninud“.

Stomin korraldab
seedimist.

Stomin annab head
söögiisu.

Stomin hävit. kahj.
maohapet.

Stominil on peal
kaitsemärk:

„Laev punase ankruga“.
Ostmisel pange seda
tähele.

A/s. BASSEIN

Ala tän. 3. Tel. (2)16-05

ROOMA- VENE SAUNAD
VOOLAVA VEE
BASSEINIGA.

TUNNIPLAAN

NAISTELE

P ä e v a d	Kellaeg	Hind
Teisipäev	11—3	50 S.
Kesknädal		
Neljapäev	1—10	65 „
Reede	10—3	55 „
Laupäev		

MEESTELE

P ä e v a d	Kellaeg	Hind
Esmaspäev	3—9	70 S.
Teisipäev		
Kesknädal	3—10	60 „
Reede		80 „
Laupäev		70 „

Kirjaümbrikke
igasuõuseid.

Ostes nõudke ainult
määriga →

R. H.

postpaberit, kirja-
plokke jne. jne.

Tuntud headuses
paberikaubad.

O.-ü. RAF. HAARLA

kirjaümbriku- ja paberümbriõõtamise tehas.

Talinnas, Tina tän. nr. 9.

Telefon 302-56.

A. Kakit

Raekoja pl. 17. Tel. (2)11-11

veine, napsi,
maiuskaupu,
puu- ja aia-
vilja, iga sorti
konserve suu-
res valikus.

**Koloniaal-
kaupu**

I korral.

Odavad

Suures vali-
kus kirjutuse-
ja joonistuse-
pabereid, bü-
rootarbeid,
kontori raa-
matuid jne.

Välismaa ja kodumaa
tööstustest

mänguasju

II korral.

õinnad.

Jaan Veismann

EESTI VALMISRIIETE ÄRID

Väike Karja t. 8.
Kopli tän. 2-a.

Soovitab suures vali-
kus igasugu

daamide ja härrade
sügis- ning talve-

üliriideid.

Tellimiste kiire ja
korralik täitmine.

Riigi ning omavalit-
suse ametnikkudele
müük orderiga.

Jaan Veismann

Väike Karja tän. nr. 8
Kopli tän. nr. 2-a.

ERNST ARING

Tallinn, Vana Viru tän. 10, tel. (2)24-35.

Raud- ja teraskaubad, ehitus- ja tehnilised tarbed.

Või-, juustu-, vorsti-, kalakonservide ja delikatess- ning puuviljakauplused

G. REMMEL „EESTIMAA”

Viru tän. 6

Telefon 20-82.

Kullasepa tän. 2

Telefon 432-04

Omanik GERDA ONYX-REMMEL

Parim sisseostukoht.

Parim sisseostukoht.

Suurim ja odavam

paberikaupade kirjutusarvete
ja raamatute osukohi Eestis
tarvitajale ja jällemüüjale.

«RAHVAÜLIKOOLI»

kauplused Tallinnas soovivad
oma rikkalikust tagavarast

riigi, linna, seltskon- na ja erandustele

igasuguseid kontoritarbeid, kirjutus-
materjale, kontorirakendeid j.n.e.,
raamatukogudele eesli kirjan-
dust kõige suuremas valikus, ra-
amatukogude rakendusmaterjale j.n.e.

Teenimine kiire, vastutulelik ja ausa-
meelne.

MAHID JA HÄRRAD!
Võimik, kas Teie kübar on kareer?

PURASTAR, PRESSID, VORMID JA
VÄRVID

Teie vanad kübarad auks.
Tallinn, Harju tän. 32.-

Kõrgemad auhinnad
Suured kultuurahad

Kalakonservide tööstus

Kõrgemad auhinnad
Suured kultuurahad

RUDOLF ANDERSON

Paldiskis, Peetri tän. 23, telef. 19.

Tallinn, Koesebu tän. 3, telef. 20400

„President” karbiküla (kollastes karpides),
pipraküla plekkkümbrel ja puusi kümbrel.

Koloniaal-, kodu- ja välismaa veinide ja õllekauplus

K/m. Karl Uudel

Pikk 36, tel. (2)24-84.

Täielikem ladu Eestis. Prantsuse, Ungari, Greeka ja Itaalia veine, konjakit ja vahuveine, oma import. Ümberkallamine tolli valvel.

5 pud. pealt hinnaalandust 10%—20%.

Eduard Tõnisson

Tallinn, Kuninga tän. 9. Telef. (20)366

En-gros ja en-detail.

Vildivabrik

Asutatud 1921. a.

Viltsaapad, ehitus-, rangi-,
sadula- j. n. e. vilt.

Harjatööstus

Asutatud 1870. a.

Harjad, pintslid, patent-
jalamatid.

»KAITSE KODU!«

järgmine number ilmub 1. novembril

naiskodukaitse erinumbrina.

KAITSECIITCASTECE

KALENDER-KÄSIRAAMAT

1931. aasta peale on praegu kokkuseadmisel ja saadetakse
aasta lõpul kõigile aastatellijale tasuta koju kätte.

Tähtis põllumeestele!

Teatame põllumeestele, et oleme saanud 248.000 kg. lõhkeaineid ja nimelt ammatooli, ammonaali, shneideriiti ja meliniiti. Meie kavatsus on kõiki neid lõhkeaineid paigutada põllumajandusesse, et puhastada põlde kividest ja uudismaa kändudest ning sellega ette valmistada põlde intensiivsemaks harimiseks. Esimeses järjekorras tuleb olemas olevad põllud hästi üles harida ja siis alles hakata kuivatama soid.

A.-s. Kapsi & Ko.

Osakond:

„Lõhkevõime“

Tallinnas, RÜÜTLI tän. 15.

Ajutine telef. 10-15.

THOMAS CLAYHILLS & SON

TALLINN

Speditsoon —:— Laevaagentuurid —:— Lastimised
Oma aidad raudteetühendusega. —:— Oma vedurlaevad ja praamid.

Korrapärane laevaühendus:

Tallinn — Stokholm ja Tallinn — Stettin

AGENDID:

Bergenske Baltic Transport Ltd	Danzig
Saksa Ida-Liin	Stettin-Hamburg
Pärnu Laevaühisuse A.-S.	Pärnu
Ernst Russ	Hamburg
Stettini Aurulaeva-Komp. A.-S.	Stettin
Stokholmi Laevaühisus A.-S. „Svea“	Stokholm
Vorms & Ko.	Le Havre

Telegr. aadr. **Clayhills — Tallinn.** Telef. 1-18, 26-76

NARVA KALEVI MANUFAKTUUR,
ENDINE PARUN A. L. STIEGLITZI
KALEVIVABRIK

Asutatud 1846. a. Narvas.

Suurmüük ja ladu Tallinnas, Jaani tän. 11, tel. (2)24-58 ja (2)13-48.
 Kauplus: Narvas, kalevivabriku juures, tel. 26. Avatud äripäeval kl. 9—12 ja 14—17.

Valmistab kõrges headuses ja maitserikkais moodsais mustreis ja värvides puhtvillaseid meeste- ja naisterahva palitu- ja mantli-riideid, ülikonnariideid, fraki- ja smokinõriideid, naister. kostüümi-riideid, kaitsevää- ja kaitseleiduriideid, kooliõpilaste kalevit jne.

Kõik kanged kannavad vabriku märki, mida ostmise juures tähele panna!

Iga tõsine isamaalane ostab ainult kodumaal valmistatud kaupa, vähendab seejärgi tööpuudust ja hoiab ära valuuta kohutavat väljavoolu välismaale.

Kõikide rahvaste muusikat
 kuulete raadios

TELEFUNKEN 90^w-ga.

Euroopa parim kauge-
 vastuvõtja.

Kuulsaimaid kunstnikke ning
 orkestreid kogu maailmast kuu-
 lete iga päev umbes 100 saatjast.

*

TELEFUNKEN 90^w-ga kuu-
 lete igal ajal kõiki kättesaadavaid
 saatjaid.

*

Üksainus lüke — ja Euroopa
 mängib teile!

*

TELEFUNKEN
 VANIMAIM KOGEMUSI — MOODSAID
 KONSTRUKTSIOONE.

TELEFUNKEN.

Tallinna Eesti Kirjastus-Uhisuse välja-
andel ilmuvad:

«PÄEVALEHT»

kui rahvuslik, vabameelne, kodanlik, poliitiliselt erapooletu ja igapäev ilmuv ajaleht. Kõige suurem, loetavam ja mõjuvam ajaleht Eestis. „PÄEVALEHT“ võib tellida kõigis kodumaa postiasutistes ja esindajailt linnades ja maal.

«LASTE RÕÕM»

on ainuke iseseisev lasteajakiri Eestis.

Tallinna Eesti Kirjastus-Uhisuse

GRAAFIKATOOSTUS

Tallinnas, Pikk tän. 2, oma majas, telef. 11-08, valmistab kõige kiiremal, odavamal ja maitseserikkamal igasuguseid aktsidents-, raamatu-, kivi-, offset- ja rotatsioontrükitõid, klischeid ja raamatukõitmistõid. — Kõige soodsam tellimiskoht trükitõõde tarvitajatele.

Tallinna Eesti Kirjastus-Uhisuse

RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALILADU

Suur Karja tänav nr. 23 ja Pikk tänav nr. 2 on kõige suurem, täielisem ja valikurikkam Eestis. Ostutingimused alati kõige kasulikumad ja hinnad kõige soodsamad. Teenimine kiire ja korralik.

Telefonid:

„Pvl.“ ja „Laste Rõõmu“ talitused 433-11 ja 433-54.
Raamatukauplused 15-13 ja 434-94.

Suur valik uutest eestikeelsetest plaatidest:

Sekstett orkestri saatel:

Jõua ju kaugelta
Ema süda
Ära ilmal valu kaeba
Hulguse valss j. n. e.

Orkester refrääniga:

Torm olen
Kaks sõna tahan sulle j. n. e.

Koorilaul (Üenuüto)

Eesti lipp j. n. e.

Soololaul (I. Loo-Aav)

Armastab — ei armasta j. n. e.

Vaimulikud ja jõululaulud:

Püha õö (Sekstett)
Oh kuusepuu (Sekstett)
Ma kumardan sind, armuvägi
j. n. e.

Humoristlikud ettekanded:

Eesti laulu sünd (Pinna) j. n. e.

Klaverisoolo (V. Padva):

Eesti rapsodia
Chopin'i leinamarss j. n. e.

Parlophon
kapp-grammofon.

Tammepuust . Kr. 230.—
Punasesest puust „ 320.—

Kirilovi mandolinistide kvintett:

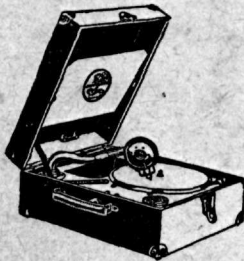
Tõmba Jüri
Sakuvala j. n. e.

Harmoonika orkestri saatel:

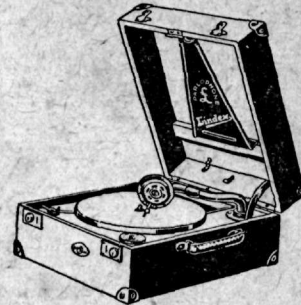
Toko polka
Onu Lex j. n. e.

Laul orkestriga:

Ramona (Sällik)
Arm toob meil roose (Sällik)

Primavera kohver-grammofon
Kr. 60.—

Lindex kohver-grammofon
Kr. 80.—

TOKO ATORMOLEN & TOKO

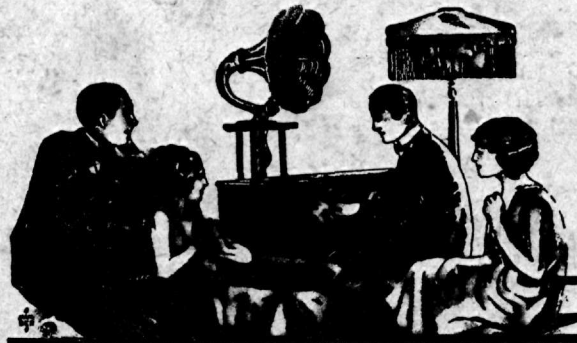
TALLINN, Harju 37, tel. (2)15-01 ja (2)15-02; NARVA, Joala 18.

*
Tänavuaastased raadio
lõöknumbrid:

Vastuvõtjad akku
küttega:

TOKO III B Kr. 65.—
TOKO IV B „ 140.—

*

*
Tänavuaastased raadio
lõöknumbrid:

Võrkvastuvõtjad:

LORENZ 103 Kr. 155.—
LORENZ 204 „ 360.—

*

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1930.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR